

PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY

SPRAWOZDANIE

OKRĘGOWEGO INSPEKTORA PRACY

z działalności

OKRĘGOWEGO INSPEKTORATU PRACY W KIELCACH

w 2012 roku

KIELCE, 2013

I. Wprowadzenie.

Państwowa Inspekcja Pracy jest organem powołanym do nadzoru i kontroli przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy, a w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej.

Państwowa Inspekcja Pracy podlega Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej, jako najwyższemu organowi władzy. Daje to jej niezależność organizacyjną od administracji rządowej, związków zawodowych i organizacji pracodawców.

Nadzór nad Inspekcją Pracy – z ramienia Sejmu – sprawuje Rada Ochrony Pracy, której skład powoływany jest przez Marszałka Sejmu.

Państwową Inspekcją Pracy kieruje Główny Inspektor Pracy, powoływany przez Marszałka Sejmu. Główny Inspektor Pracy wchodzi w skład unijnego Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy.

Marszałek Sejmu ustala statut Państwowej Inspekcji Pracy, określający jej organizację wewnętrzną oraz siedziby i zakres terytorialnej właściwości okręgowych inspektoratów pracy.

Strukturę organizacyjną Państwowej Inspekcji Pracy tworzą:

- Główny Inspektorat Pracy w Warszawie,

16 okręgowych inspektoratów pracy (z siedzibami w obecnych miastach wojewódzkich), w ramach których funkcjonują 43 oddziały (z siedzibami w większości w byłych miastach wojewódzkich),

- oraz placówka szkoleniowa - Ośrodek Szkolenia PIP we Wrocławiu.

Każdy z szesnastu okręgowych inspektoratów pracy obejmuje zakresem swojej działalności obszar jednego województwa. W skład niektórych okręgowych inspektoratów pracy wchodzi od 1 do 5 oddziałów terenowych.

Okręgowym inspektoratem pracy kieruje okręgowy inspektor pracy przy pomocy zastępców.

Do zadań Państwowej Inspekcji Pracy należy w szczególności:

- **nadzór i kontrola przestrzegania przez pracodawców prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,** przepisów dotyczących stosunku pracy, wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, czasu pracy, urlopów, uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem, zatrudniania młodocianych i osób niepełnosprawnych,

- kontrola **legalności zatrudnienia** oraz innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez **cudzoziemców,**

- kontrola **ewidencji pracowników wykonujących prace w**

szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze,

- kontrola wyrobów wprowadzanych do obrotu pod względem **spełnienia przez nie wymagań** dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,

- podejmowanie działań polegających na **zapobieganiu i eliminowaniu zagrożeń w środowisku pracy**, a między innymi badanie i analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych; inicjowanie przedsięwzięć w sprawach ochrony pracy w **rolnictwie indywidualnym**; podejmowanie działań prewencyjnych i promocyjnych do zapewnienia przestrzegania prawa pracy,

- prawo **wnoszenia powództw**, a za zgodą osoby zainteresowanej – uczestnictwo w postępowaniu przed sadem pracy, w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy,

- **ściganie wykroczeń** przeciwko prawom pracownika określonych w kodeksie pracy i innych ustawach oraz udział w postępowaniu w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego.

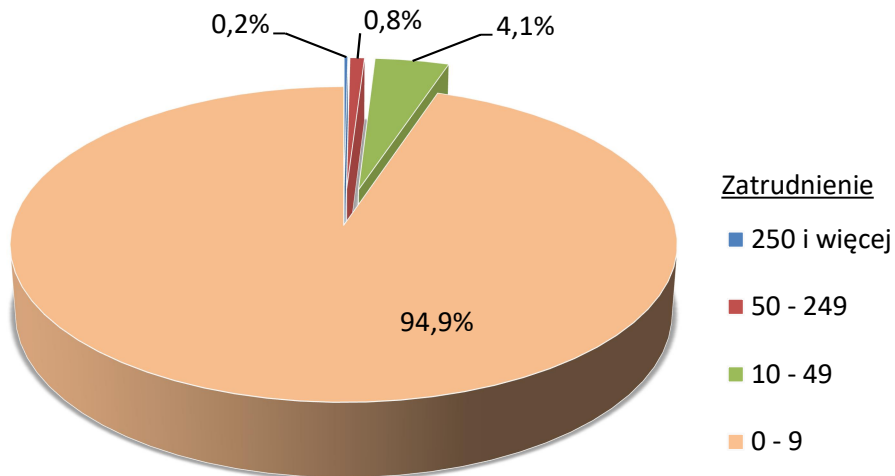
Dla realizacji wymienionych wyżej zadań organy PIP wyposażone zostały w uprawnienia przeprowadzania czynności kontrolnych wobec podmiotów, na rzecz których jest wykonywana praca przez osoby fizyczne, bez względu na podstawę świadczenia tej pracy oraz do stosowania środków prawnych

w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów prawa pracy, nakazania usunięcia w ustalonym terminie, stwierdzonych naruszeń przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

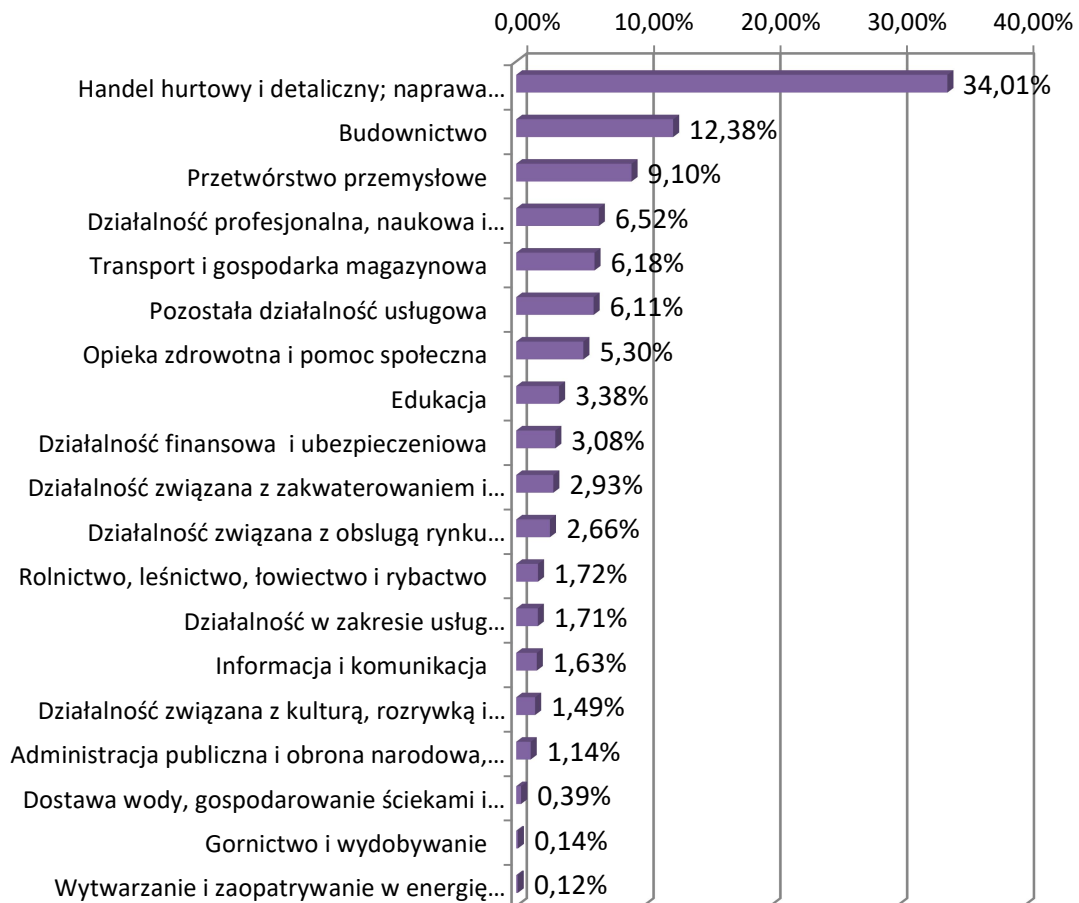
Realizację obowiązków ustawowych w zakresie zadań określonych dla Państwowej Inspekcji Pracy - na terenie właściwości Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach - wykonuje **47** inspektorów pracy.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w okresie sprawozdawczym funkcjonowało **121.382** podmioty gospodarcze podlegające nadzorowi Państwowej Inspekcji Pracy, w tym **115.256** o zatrudnieniu do 9 pracowników (95,0% ogólnej ich liczby)

Podmioty gospodarcze wg zatrudnienia

Podmioty gospodarcze wg branż

II. Działalność kontrolno-nadzorcza.

1. Informacje ogólne.

W roku 2012 zadania ustawowe realizowane przez Państwową Inspekcję Pracy ustalone zostały na podstawie wniosków wynikających z wnikliwej analizy dotychczasowej działalności Urzędu, a także z uwag i zaleceń Rady Ochrony Pracy oraz komisji sejmowych (zwłaszcza Komisji ds. Kontroli Państwowej). Podobnie, jak w latach ubiegłych wzięto pod uwagę również propozycje zgłoszone przez związki zawodowe i organizacje pracodawców, ministerstwa i urzędy centralne, organy nadzoru i kontroli warunków pracy oraz inne instytucje zajmujące się problematyką ochrony pracy, w tym placówki naukowo-badawcze.

Formułując cele strategiczne zadań Urzędu uwzględniono wnioski wynikające z *Oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w 2010r.* przygotowanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz wskazania *wspólnotowej strategii na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2007-2012*, służące tworzeniu bezpiecznych miejsc pracy.

Przyjęto, iż zasadnicze cele działań kontrolno-prewencyjnych Państwowej Inspekcji Pracy, to **poprawa stanu bezpieczeństwa pracy**, wyrażająca się w szczególności zmniejszeniem wskaźnika wypadków przy pracy (w myśl założeń w/w wspólnoty strategii), a także **poprawa**

stanu praworządności w stosunkach pracy.

Działania długofalowe związane były z prowadzeniem kontroli w zakresie:

1) **budownictwa**, a w tym: kontrole prac budowlanych i rozbiórkowych oraz budów i remontów dróg; prowadzenie kampanii informacyjno-prewencyjnej w tym sektorze oraz kontrole czasu pracy, wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy.

Dynamiczny wzrost liczby inwestycji prowadzonych pod dużą presją czasu nie wpływa pozytywnie na stan przestrzegania przepisów bhp w firmach budowlanych. Przedmiotem kontroli były wszystkie zagrożenia występujące na placach budów, ze szczególnym uwzględnieniem prac na wysokości i prac ziemnych, które generują największe zagrożenia wypadkowe. Kontrole prowadzone były u pracodawców lekceważących obowiązków zapewnienia bezpiecznych warunków pracy.

Szczególnym nadzorem objęte zostały małe przedsiębiorstwa budowlane, w których występują największe problemy w sferze bezpieczeństwa pracy. Równolegle prowadzony był monitoring dużych inwestycji, na których mogły wystąpić istotne zagrożenia życia lub zdrowia pracowników.

Wsparciem dla działań kontrolnych była realizacja programu informacyjno - prewencyjnego w budownictwie. Miał on na celu podnoszenie standardów ochrony pracy w firmach budowlanych poprzez popularyzację wiedzy o zabezpieczeniach zbiorowych oraz promowania nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w zakresie bezpieczeństwa pracy. Szczególny nacisk położony został na zagadnienie przygotowania pracowników do pracy w małych firmach budowlanych, a także na kwestie właściwego nadzoru ze strony osób kierujących pracą, nakładów na bhp i planowania bezpiecznej pracy na dużych placach budów. Adresatami programu byli pracodawcy oraz przedsiębiorcy budowlani, osoby sprawujące nadzór; koordynatorzy ds. bhp, specjaliści służby bhp, generalni wykonawcy i inwestorzy.

W związku z wynikami dotychczasowych kontroli, a także ze zgłaszanymi do inspekcji skargami i innymi sygnałami o naruszeniach norm praworządności w branży budowlanej, zakres przedmiotowy długofalowych kontroli w budownictwie w ostatnim ich etapie, realizowanym w 2012 roku, rozszerzony został o zagadnienia czasu pracy pracowników budowlanych oraz wypłacania im wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy.

2) **wzmoczonego nadzoru**. Kontrole dotyczyły wybranej grupy zakładów charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych wyrażających się wysokimi

przekroczeniami norm czynników szkodliwych dla zdrowia, znaczną liczbą chorób zawodowych i wysokimi wskaźnikami wypadkowości. Działania kontrolne, prewencyjne, doradcze i informacyjne ukierunkowane były na likwidację lub przynajmniej znaczne ograniczenie przedmiotowych zagrożeń.

3) **transportu drogowego**. Kontrole w tym zakresie dotyczyły czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku kierowców.

Interwencje kierowane do Państwowej Inspekcji Pracy wskazywały na znaczną skalę naruszania przepisów o czasie pracy przez firmy zajmujące się transportem drogowym. Stan taki może prowadzić do tragicznych w skutkach wypadków z udziałem prowadzących pojazdy, pasażerów i innych uczestników dróg. Państwowa Inspekcja Pracy współpracowała głównie z Inspekcją Transportu Drogowego.

Kontrole, o których mowa wspierane były **działaniami** o charakterze **informacyjno-promocyjnym** pod nazwą „Czas pracy, a wypadki drogowe”. Celem tych działań było zapobieganie wypadkom komunikacyjnym związanym z naruszaniem przepisów o czasie pracy. Dla pracodawców zatrudniających zawodowych kierowców organizowane były szkolenia, ze szczególnym zwróceniem uwagi na analizę przyczyn takich wypadków oraz ich konsekwencji prawnych.

Kontrole zawarte w **programie rocznym** dotyczyły między innymi:

1) **podmiotów leczniczych** - wybranych zagadnień prawa pracy. Kontrolą objęte były podmioty lecznicze udzielające stacjonarnych i całodobowych oraz ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych. Wyniki dotychczasowych kontroli wskazywały na znaczą skalę nieprawidłowości w zakresie przestrzegania prawa pracy w tych podmiotach. Ponadto z uwagi na wejście w życie z dniem 1 lipca 2011r. *ustawy o działalności leczniczej*, która uchyliła *ustawę o zakładach opieki zdrowotnej*, konieczne było dokonanie oceny stosowania jej przepisów,

2) przestrzegania przepisów o **czasie pracy w zakładach różnych branż**, oraz **kierowców** wykonujących przewozy regularne do 50 km. Chodzi tu o kierowców zatrudnionych w zakładach komunikacji miejskiej. Problem był o tyle ważny, że zachowanie dopuszczalnej liczby godzin pracy i zapewnienie prawa do wypoczynku, gwarantuje bezpieczeństwo pracy kierowcy i pozostałych uczestników dróg.

3) **warunków pracy i bezpieczeństwa w zakładach nowo powstałych**. Analiza okoliczności i przyczyn powstawania wypadków przy pracy wskazuje na to, iż wypadkom przy pracy ulegają najczęściej osoby o krótkim (do 1 roku) stażu pracy. Kontrole w powyższym przedmiocie miały na celu zintensyfikowanie działań dotyczących kontroli warunków pracy osób nowo zatrudnionych.

4) kontrole bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prawnej ochrony pracy **w średnich i dużych zakładach**. Badaniem objęto zakłady zatrudniające od 50 osób wzwyż. Przeanalizowano wszystkie odcinki działalności tych zakładów. Kontrole miały więc charakter kompleksowych.

5) **wymagań minimalnych dla maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych**. Kontrole przeprowadzone były w zakładach użytkujących maszyny do przetwórstwa tworzyw sztucznych (producenci części agd i tv, opakowań, zakłady przemysłu motoryzacyjnego, producenci recyklingu i inni). Przedmiotem kontroli było spełnianie wymagań minimalnych dla takich maszyn, jak: wtryskarki, prasy hydrauliczne do termoformowania, wyciarki, walcarki, granulatory. Jest to grupa maszyn stwarzająca wysokie ryzyko zawodowe (wypadki śmiertelne i ciężkie). Podejmowano też działania prewencyjne wspomagające wymienione wyżej kontrole.

6) **prac związanych z pozyskiwaniem i zrywką drewna**. Kontrole dotyczyły oceny przestrzegania przepisów bhp w procesach pozyskiwania i zrywki drewna. Asumptem do podjęcia działalności kontrolnej w powyższym zakresie był utrzymujący się wysoki poziom zagrożeń wypadkowych i chorobowych. Przedmiotem zainteresowania inspektorów pracy była poprawność stosowanych przez pracowników środków ochrony indywidualnej, procesy technologiczne, nadzór nad prawidłowym przebiegiem

wymienionych wyżej prac. Powyższa tematyka stanowiła kontynuację działań rozpoczętych w roku 2011. Kontrolami objęte zostały zakłady usług leśnych oraz niektóre nadleśnictwa wykonujące we własnym zakresie część przedmiotowych prac,

7) **zarządzania bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których występują niekorzystne warunki pracy.** Problematyka kontroli ujęta została, jako jedna z czterech w ramach tzw. tematów własnych. Miała na celu ocenę przestrzegania praworządności w stosunkach pracy oraz przepisów i zasad bhp. Kontrolami objęto w szczególności zakłady związane z przetwórstwem przemysłowym dokonując w nich - między innymi - oceny eksploatowanych maszyn pod względem ich dostosowania do wymagań minimalnych, oceny ryzyka zawodowego, prawidłowości ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, przygotowanie pracowników do wykonywania zadań zawodowych,

Ponadto w roku 2012 realizowano zadania wynikające bezpośrednio z przepisów ustawowych. Należały do nich między innymi:

1) **analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy**, w tym przede wszystkim wypadków śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych oraz kontrola stosowania środków zapobiegających tym wypadkom,

2) przestrzeganie przepisów dotyczących **zatrudniania osób**

niepełnosprawnych. Kontrole dotyczyły w szczególności: warunków pracy tych osób między innymi w zakładach: mających status zakładu pracy chronionej i w zakładach aktywności zawodowej; ubiegających się o status zakładu pracy chronionej lub zakładach aktywności zawodowej tworzących nowe oddziały lub stanowiska pracy, a także w zakładach nie posiadających statusu zakładu pracy chronionej lecz przystosowujące stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych,

3) przestrzegania przepisów dotyczących **legalności zatrudnienia** i innej pracy zarobkowej przez obywateli polskich oraz cudzoziemców, jak również ściganie wykroczeń, o których mowa w *ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*,

4) wypłaty **wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy** w zakładach różnych branż. Przeprowadzone dotychczas w tym przedmiocie kontrole wskazują na rażące nieprawidłowości związane z niewypłacaniem lub nieterminowym wypłacaniem wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających z realizowanego stosunku pracy, bezpodstawnym zaniżaniem wynagrodzeń lub bezpodstawnym jego potrąceniem.

Jak wspomniano wyżej, w ramach **programu rocznego** realizowane były przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach **zadania własne**, które obejmowały następującą problematykę:

- zarządzania bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których występują niekorzystne warunki pracy,
- kontrole dotyczące stosunku pracy pracowników oświaty nie będących nauczycielami,
- przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach zajmujących się wydobywaniem i przeróbką kopalin mineralnych,
- oraz kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bhp w hutach szkła gospodarczego.

W 2012 roku Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach prowadził działalność kontrolno-nadzorczą w **54**

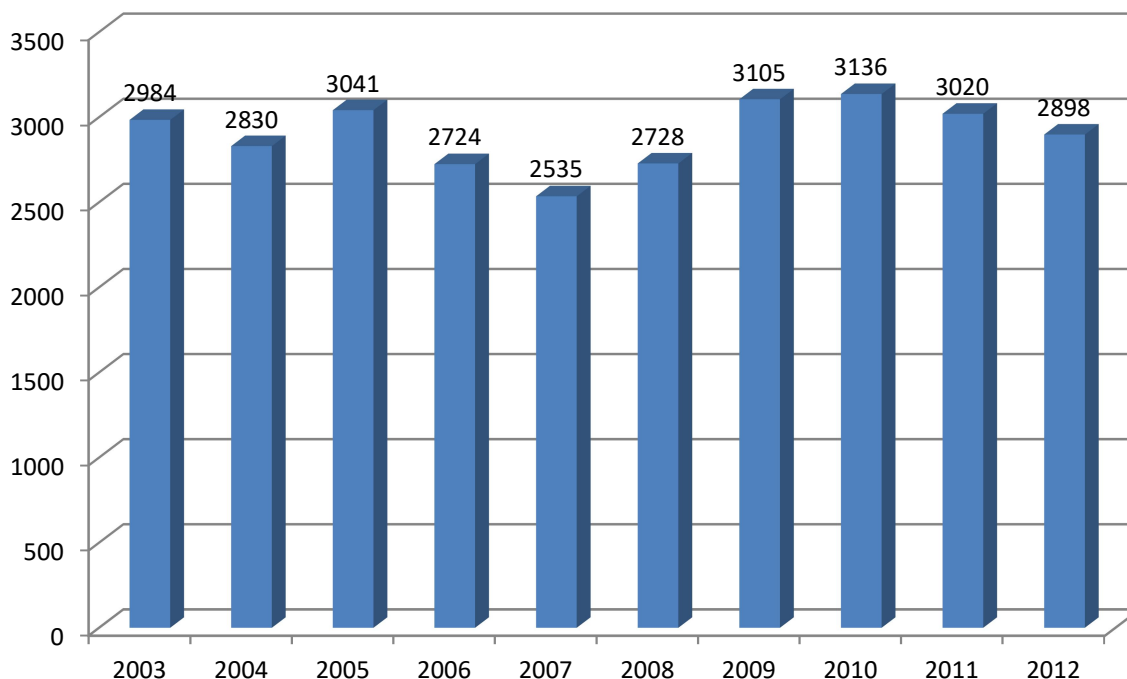
blokach tematycznych oraz w **9** działaniach promocyjno-prewencyjnych.

2. Stan liczbowy przeprowadzonych kontroli.

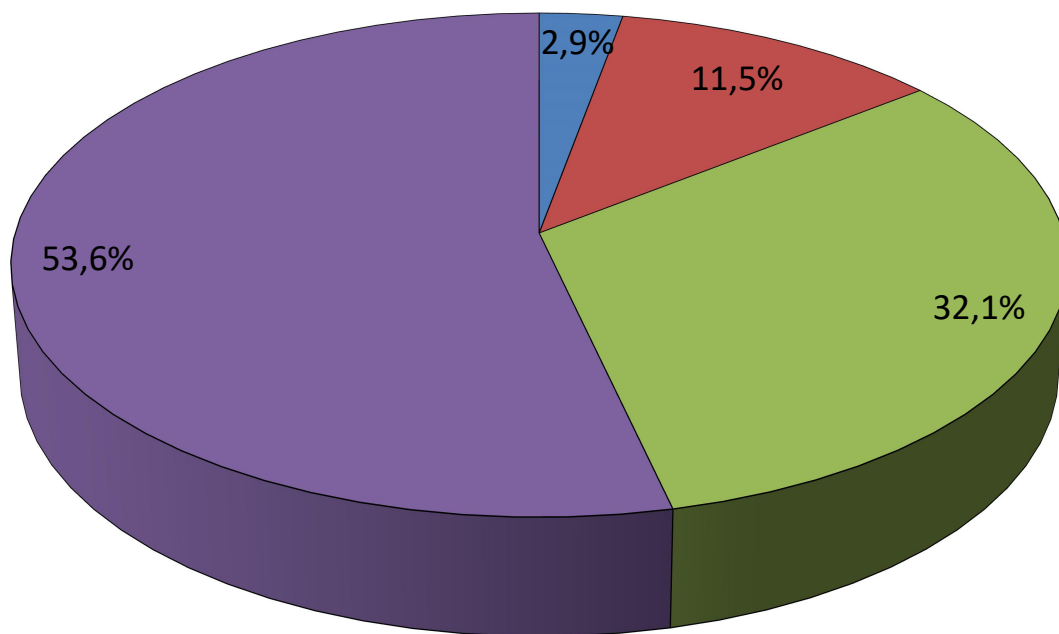
W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **2.898** kontroli w **2.537** podmiotach gospodarczych, w których zatrudnionych było łącznie **113.331** osób.

Najwięcej kontroli - według liczby zatrudnionych - przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu do **9** pracowników **1.598** kontroli (55,1%). Na drugim miejscu przeprowadzono kontrole w zakładach o zatrudnieniu od **10** do **49** osób **857** kontroli (29,6%).

Przeprowadzone kontrole w latach 2003 – 2012

Struktura skontrolowanych podmiotów wg zatrudnienia

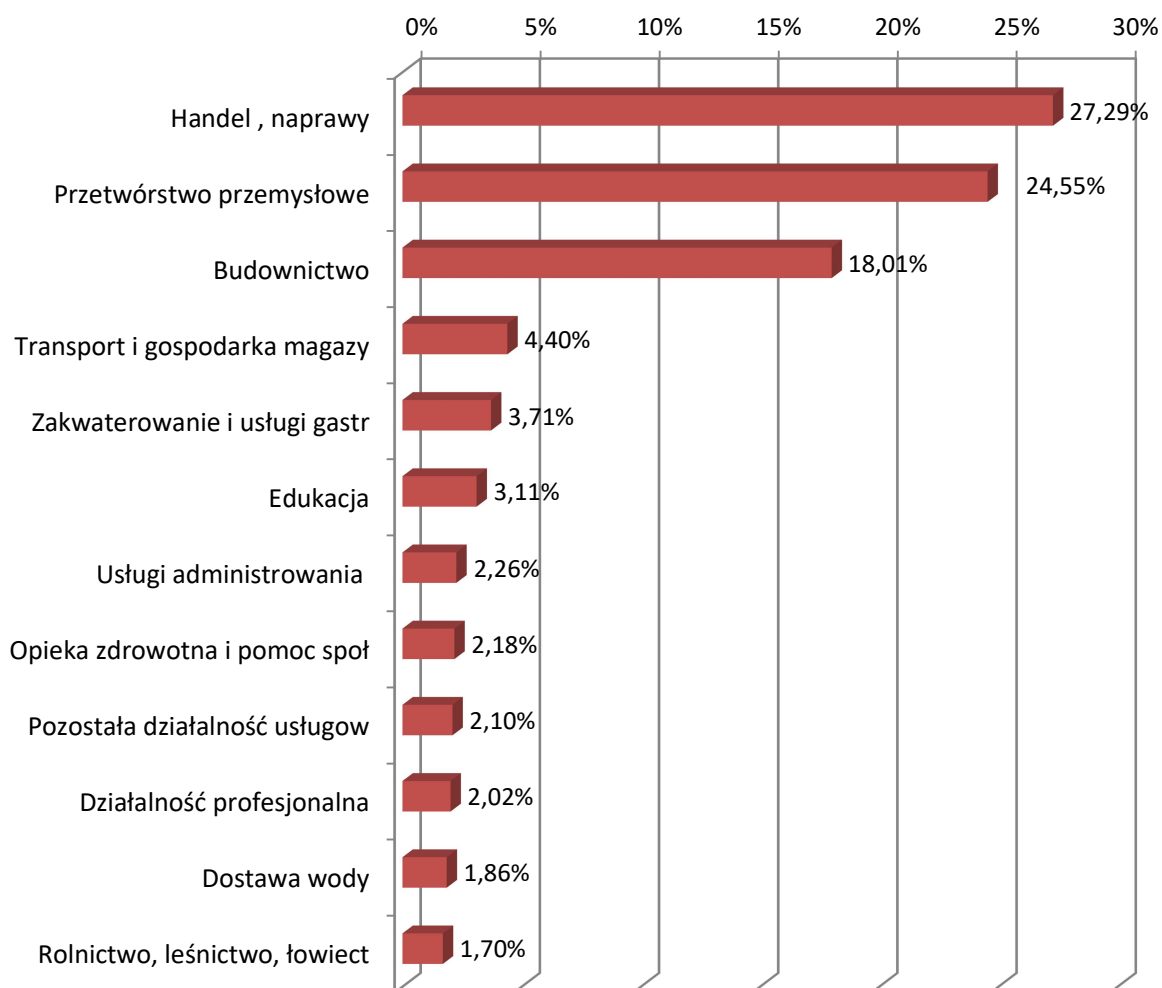

■ powyżej 250 ■ 50 - 249 ■ 10 - 49 ■ do 9 pracowników

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach branży: handel i naprawy **767** kontroli (26,5%),

przetwórstwo przemysłowe **742** kontrole (25,6%) oraz budownictwo **533** kontrole (18,4%).

Struktura skontrolowanych podmiotów wg branż

Szczegółowe informacje statystyczne stanowią załączniki do niniejszego sprawozdania.

3. Środki prawne stosowane przez organy Państwowej Inspekcji Pracy.

Działalność kontrolno-nadzorcza prowadzona przez inspektorów pracy w zakładach pracy ujawniła szereg nieprawidłowości w przestrzeganiu

przepisów ustawodawstwa pracy. W związku z tym inspektorzy pracy – dla likwidowania stwierdzonych naruszeń prawa - stosowali środki prawne przewidziane w ustawie o Państwowej Inspekcji Pracy i innych aktach normatywnych.

I tak:

1) W związku ze stwierdzonymi naruszeniami przepisów prawa pracy, inspektorzy pracy wydali **13.973**

decyzje. Zdecydowana większość z nich, bo **13.457** (96,3%) regulowała problematykę związaną z bezpieczeństwem i higieną pracy w tym: wydano **249** decyzji wstrzymanie prac, **258** decyzji wstrzymania eksploatacji maszyn oraz **160** decyzji nakazujących skierowanie **321** pracowników do innych prac z uwagi na ich zatrudnienie w warunkach zagrażających zdrowiu lub życiu. Wymienione decyzje podlegały natychmiastowemu wykonaniu.

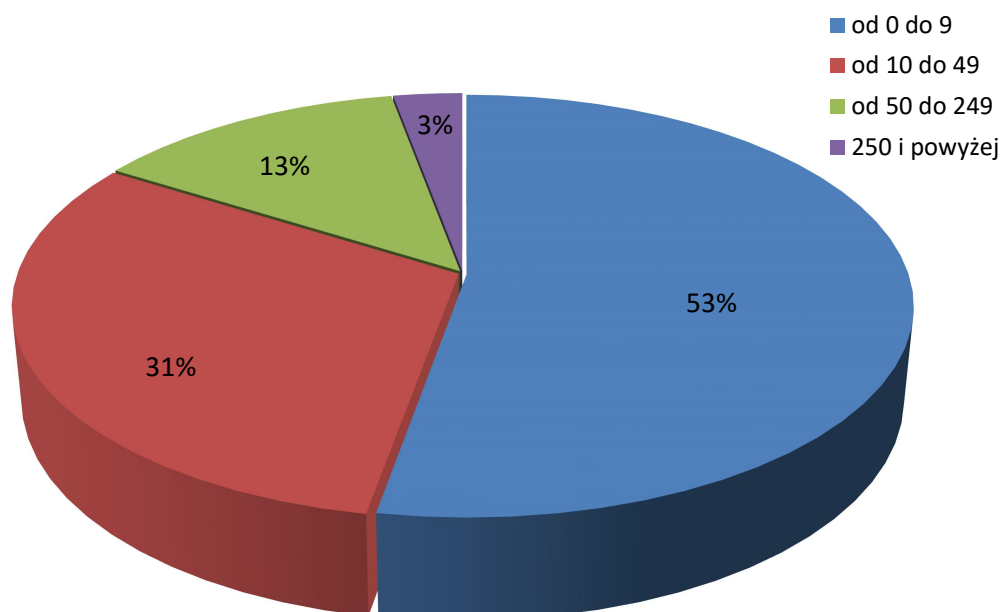
Pozostałymi decyzjami w liczbie **516** (3,7% ogólnej liczby wydanych decyzji), nakazano pracodawcom wypłacenie dla **9.300** pracowników **12.956.096,60 zł** z tytułu należnych im świadczeń wynikających ze stosunku pracy (wynagrodzenia za pracę i inne świadczenia). Do końca okresu sprawozdawczego pracodawcy zrealizowali w powyższym przedmiocie

250 decyzji (48,4%) wypłacając dla 4.433 pracowników należne im świadczenia na kwotę **5.909.483,00zł** (45,6% nakazanej kwoty).

Wydano także **98** decyzji na podstawie ustawy o transporcie drogowym, w których kwota wymierzonych grzywien wynosiła **577.600** złotych.

Zdecydowana większość wydanych decyzji ogółem tj. **7.380**, czyli 52,8%, dotyczyła kontroli przeprowadzonych w zakładach o zatrudnieniu do **9** pracowników, a więc w małych zakładach pracy, a następnie w zakładach o zatrudnieniu od **10** do **49** osób **4.342** decyzje (31,1%); w zakładach o zatrudnieniu od **50** do **249** osób **1.845** decyzji (13,2%); oraz w zakładach o zatrudnieniu **250** osób i powyżej **406** decyzji (2,9%).

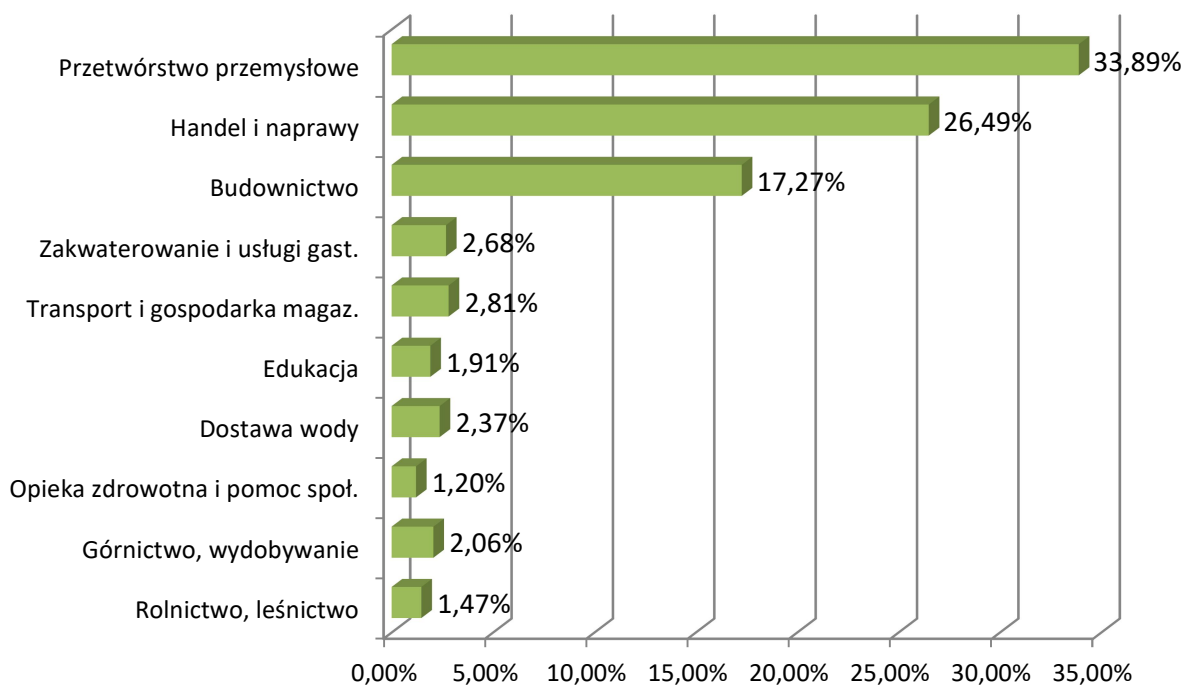
Decyzje w zakładach według zatrudnienia

Najwięcej decyzji wydano w zakładach branży: przetwórstwo przemysłowe **4.736** (33,9% ogólnej ich

liczby); handel i naprawy **3.702** (26,5%); budownictwo **2.413** (17,3%).

Decyzje wg branż skontrolowanych zakładów

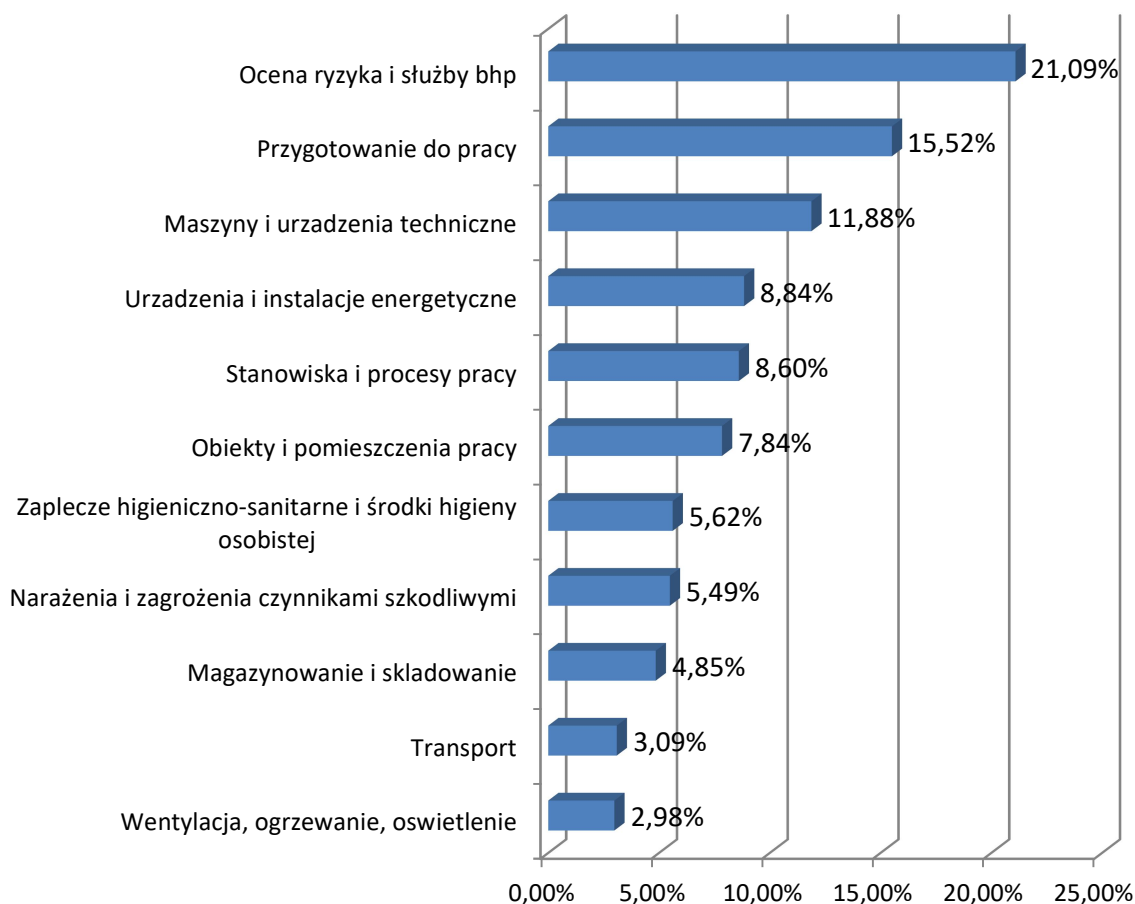
Wydane **decyzje** związane były między innymi z regulowaniem następujących nieprawidłowości (według liczby wydanych decyzji w poszczególnych regulowanych zagadnieniach):

- **przygotowania pracowników do pracy 1.835** decyzji (13,1%), a w tym: brak lub niewłaściwe przeprowadzenie wstępnych i okresowych szkoleń pracowników w dziedzinie bhp, brak lub niewłaściwe przeprowadzenie badań lekarskich wstępnych kontrolnych i okresowych,
- **maszyn i urządzeń technicznych 906** decyzji (6,5%), a w tym: brak lub niewłaściwe opracowanie instrukcji bhp dotyczących obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych, brak lub nie stosowanie właściwych urządzeń ochronnych przy obrabiarkach do metali i drewna; nieprawidłowości dotyczących elementów sterowniczych mających wpływ na bezpieczeństwo przy obrabiarkach do metali i przy maszynach w przemyśle spożywczym,
- **stanowisk i procesów pracy 703** decyzje (5,0%), a w tym: brak lub niewłaściwe opracowane instrukcji dotyczących procesów technologicznych oraz wykonywanie prac związanych z zagrożeniami wypadkowymi lub zagrożeniami zdrowia pracowników; nieprawidłowości związane z prowadzeniem procesów technologicznych w budownictwie (prowadzenie robót budowlanych bez instrukcji bezpiecznego wykonywania robót); brak wykazu prac szczególnie niebezpiecznych lub szczegółowych

wymagań przy prowadzeniu takich prac;

- **urządzeń i instalacji energetycznych 630** decyzji (4,5%), a w tym: brak pomiarów skuteczności ochrony przeciwporażeniowej w urządzeniach i instalacjach energetycznych przed dotykem bezpośrednim i przy dotyku pośrednim; niewłaściwa eksploatacja urządzeń, instalacji i sieci energetycznych szczególnie urządzeń napędowych,
- **czynników szkodliwych i uciążliwych** dla zdrowia oraz stosowania środków ochrony indywidualnej **536** decyzji (3,8%), a w tym: brak aktualnych badań i pomiarów natężenia hałasu i innych pyłów,
- **obiektów i pomieszczeń pracy 521** decyzji (3,7%), a w tym: brak zabezpieczenia lub niewłaściwego oznakowania miejsc niebezpiecznych; niewłaściwego stanu technicznego elementów obiektów i pomieszczeń pracy (chodzi o ściany, posadzki, okna drzwi, bramy, schody, pochylnie, pomosty); braku zabezpieczeń lub niewłaściwego oznakowania miejsc niebezpiecznych, braku lub niewłaściwych dróg ewakuacyjnych,
- **pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych 471** decyzji (3,4%), a w tym: niewłaściwego lub niedostatecznego wyposażenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych lub ich brak; braku ładu i porządku w miejscu pracy.

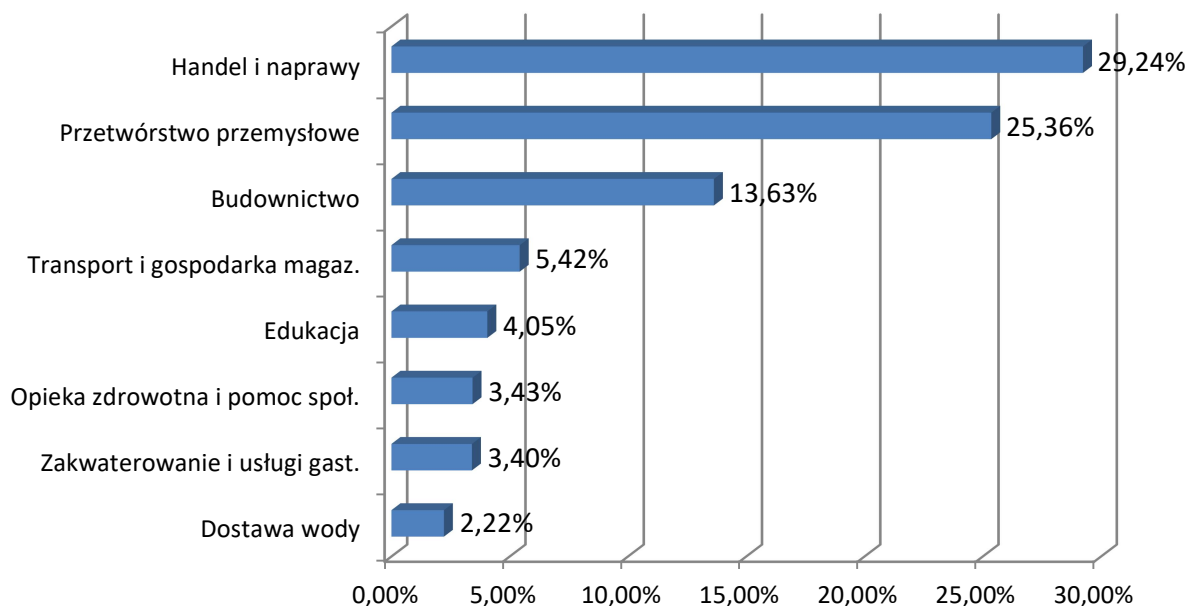
Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji dot. bhp

2) Do kontrolowanych podmiotów, inspektorzy pracy skierowali także **12.484 wnioski** w wystąpieniach pokontrolnych o usunięcie innych stwierdzonych nieprawidłowości związanych z brakiem właściwej realizacji przepisów prawa pracy.

Najwięcej **wniosek** skierowanych zostało do zakładów następujących branż: **handel i naprawy** 3.650 (29,2%), **przetwórstwo przemysłowe** 3.166 (25,4%) oraz **budownictwo** 1.702 (13,6%) podobnie, jak w przypadkach wydanych decyzji.

Wnioski w wystąpieniach wg branż skontrolowanych zakładów

Najwięcej nieprawidłowości regulowanych poprzez skierowanie wniosków pokontrolnych dotyczyło między innymi:

- **stosunku pracy 4.105** wniosków (32,9%), a w tym: nieprawidłowe prowadzenie akt osobowych, brak w aktach osobowych informacji o warunkach zatrudnienia, nieprawidłowo opracowane regulaminy pracy, nieprawidłowości w treści wydanych świadectw pracy, nieprawidłowości w sporządzaniu umów o pracę,

- **realizacji przepisów o czasie pracy 2.281** wniosków (18,3%), a w tym: nieokreślenia w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie pracy obowiązujących systemów czasu pracy, rozkładów czasu pracy lub okresów rozliczeniowych; nieprowadzenia lub nierzetelnego

prowadzenia ewidencji czasu pracy; nieustalania w umowie o pracę pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy liczby godzin pracy ponad określony w umowie wymiar czasu pracy, za które pracownikowi przysługuje dodatek do wynagrodzenia jak za pracę w godzinach nadliczbowych,

- **przygotowania do pracy 2.003** wnioski (16,0%), a w tym: brak lub niewłaściwie przeprowadzone badania lekarskie wstępne i okresowe, niewłaściwie przeprowadzone szkolenia pracowników w zakresie bhp,

- **wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy 1.231** wniosków (9,8%), a w tym: niewypłacania lub nieterminowego wypłacania wynagrodzeń za pracę; nie wypłacenie ekwiwalentu pieniężnego

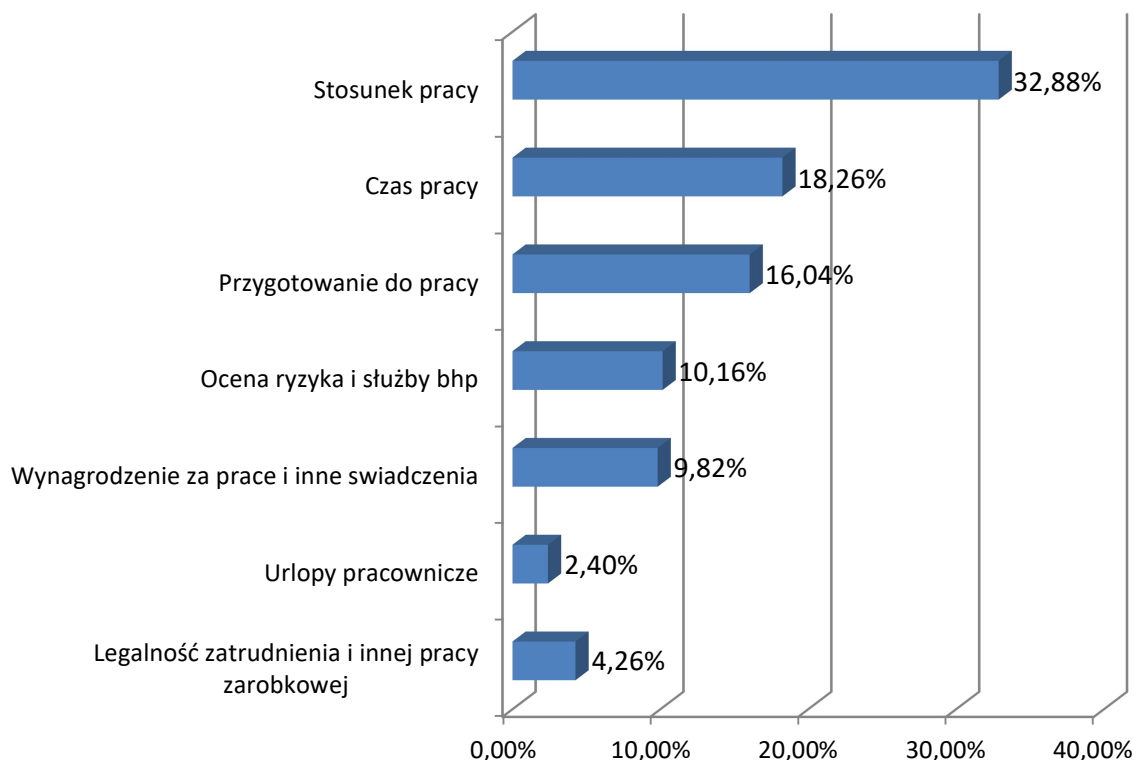
za urlop wypoczynkowy, niewypłacania wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych,

- **legalności zatrudnienia 530** wniosków (4,2%) i innej pracy zarobkowej, a w tym: nieterminowego zgłaszania do ubezpieczenia społecznego osoby zatrudnionej, nieopłacania składek na Fundusz Pracy w przewidzianym przepisami terminie oraz niedopełnienia

obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy,

- **urlopów pracowniczych 300** wnioski (2,4%), w tym: nieudzielania pracownikom urlopów wypoczynkowych w przepisany terminie, nieprawidłowości w zakresie dzielenia urlopów, nieprawidłowości w ustalaniu planów urlopów wypoczynkowych.

Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków

Najwięcej wniosków skierowano do pracodawców zatrudniających do **9** osób, bo **6.797**, czyli 54,4% ogólnej ich liczby, a następnie o zatrudnieniu od **10** do **49** osób **4.036** wniosków (32,3%); o zatrudnieniu od **50** do **249**

osób **1.318** wniosków (10,6%) oraz **250** i powyżej **333** wnioski (2,7%).

3) W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy stosowali wobec pracodawców także środki prawne o charakterze **poleceń**.

W okresie sprawozdawczym było ich **376**.

4) wykroczenia przeciwko prawom pracownika.

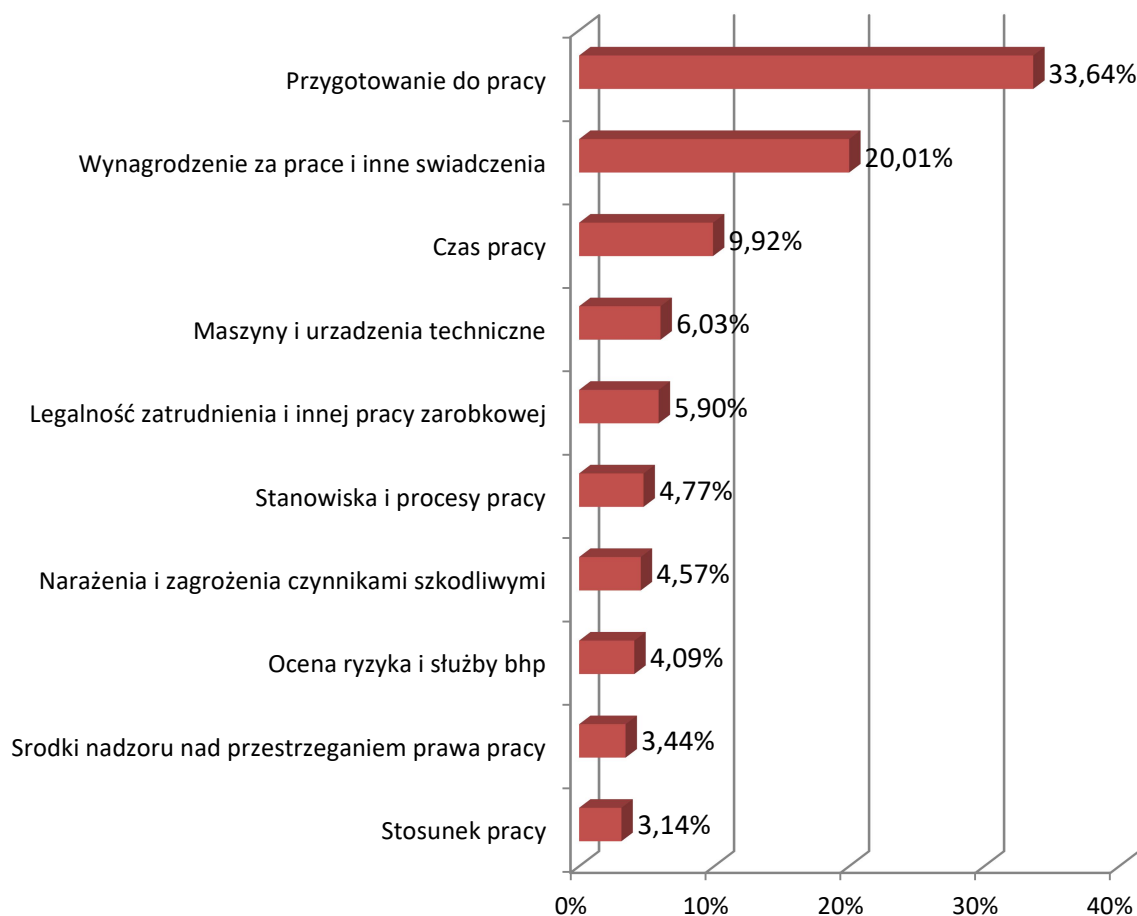
W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy **2.934** nieprawidłowości zakwalifikowali, jako wykroczenia przeciwko prawom pracownika. W mandatach wykroczeń tych ujęto **1.921** (65,5%), we wnioskach do sądu **357** (12,2%) w środkach wychowawczych **656** (22,3%). Według podstaw prawnych liczba wykroczeń zawartych w mandatach wynosiła:

- z **art. 281** kodeksu pracy **273** wykroczenia,
- z **art. 282** kodeksu pracy **369** wykroczeń,
- z **art. 283** kodeksu pracy **1.264** wykroczenia,
- z ustawy o społecznej inspekcji pracy **2** wykroczenia,
- z ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (art.12a) **5** wykroczeń
- z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy **8** wykroczeń.

Z przedstawionej informacji liczbowej wynika, że najczęściej stwierdzonych wykroczeń stanowiły czyny określone w **art. 283** kodeksu pracy. Stanowiły one 65,0% ogólnej liczby stwierdzonych wykroczeń. Drugą, co do wielkości grupę stanowiły wykroczenia określone w **art. 282**

kodeksu pracy. Stanowiły one 19,2% stwierdzonych wykroczeń. Kolejną grupę wykroczeń stanowiły czyny określone w **art. 281** kodeksu pracy. W strukturze wykroczeń stanowiły one 14,2% ujawnionych ogółem. Czwartą grupę stanowiły wykroczenia określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Było ich 0,4% ogólnej liczby stwierdzonych wykroczeń; z ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych 0,3%, a z ustawy o społecznej inspekcji pracy 0,1%.

Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzonych wykroczeń przeciwko prawom pracownika

Najwięcej wykroczeń dotyczyło nieprzestrzegania przepisów prawa pracy w zakresie: przygotowania do pracy 987 (33,6%), wynagrodzenia za prace 587 (20,0%), czasu pracy 291 (9,9%), maszyn i urządzeń technicznych 177 (6,0%), legalności zatrudnienia 173 (5,9%), stanowisk i procesów pracy 140 (4,8%), czynników szkodliwych dla zdrowia 134 (4,6%), niewykonania decyzji organów PIP (środek nadzoru) 101 (3,4%), stosunku pracy 92 (3,1%).

Najwięcej wykroczeń stwierdzono w zakładach branży: **przetwórstwo przemysłowe 763** (26,0%), **handel i naprawy 682** (23,2% ogólnej ich liczby), **budownictwo 681** (23,2%).

Pod względem liczby zatrudnionych pracowników, najwięcej wykroczeń stwierdzano w zakładach o zatrudnieniu do **9 osób 1.616** (55,1% ogólnej ich liczby), o zatrudnieniu od **10 do 49 osób 801** (27,3%), a następnie o zatrudnieniu od **50 do 249 osób 439** (15,0%).

W stosunku do osób odpowiedzialnych za stwierdzone wykroczenia przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki represji:

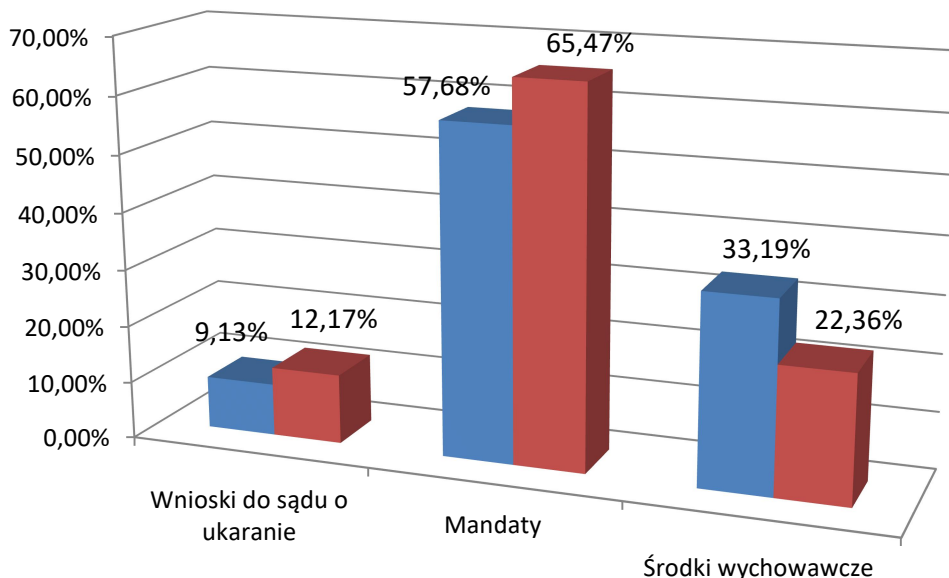
1) nakładając **676 mandatów** karnych, gdzie łączna kwota grzywnien wynosiła **880.250 zł**. Najwięcej mandatów zastosowano wobec pracodawców 463 (68,5%), osób działających w imieniu pracodawcy 98 (14,5%) oraz osób kierujących pracą innych osób 78 (11,5%),

2) skierowano także **107 wniosków do sądów** o ukaranie winnych zaniedbań w przestrzeganiu przepisów prawa pracy. Najwięcej wnioskami objęto: pracodawców 60 (56,1%) i osób działających w imieniu pracodawcy 28 (26,2%). W roku sprawozdawczym wydano **109** wyroków dotyczących

wniosków o ukaranie, w tym: **82** wyroki nakazowe. Na podstawie powyższych wyroków sądy wymierzyły sprawcom wykroczeń **80** kar grzywnien w łącznej kwocie **173.210 zł**. Jeden obwiniony uznany został za winnego zarzucanych mu czynów lecz odstąpiono od wymierzenia kary, a drugi obwiniony uznany został za winnego zarzucanych mu czynów i wymierzono mu karę nagany. Na podstawie **25** wyroków I instancji **21** obwinionym wymierzono kary grzywny w łącznej kwocie **40.400 zł**, a 3 obwinionych uniewinniono.

3) wobec **389** osób zastosowano **środki wychowawcze** w postaci ostrzeżenia. Najwięcej tych środków zastosowano wobec pracodawców 245 (63,0%), i osób wykonujących pracę bezrobotnych nie pobierających zasiłku 92 (23,7%).

Struktura zastosowanych środków w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami

■ zastosowane środki ■ wykroczenia, których dotyczył zastosowany środek

Najwięcej **środków represji** zastosowano wobec osób odpowiedzialnych zatrudnionych w branżach: **budownictwo** (205 mandatów na kwotę 262.750 zł, 61 środków wychowawczych, 30 wniosków do sądów), **przetwórstwo przemysłowe** (177 mandatów na łączną kwotę 242.750 zł, 76 - środków wychowawczych, 20 wniosków do sądów) oraz **handel i naprawy** (132 mandaty na łączną kwotę 162.350 zł, 140 środków wychowawczych, 14 wniosków do sądów).

Najwięcej tych środków podjęto w stosunku do osób winnych nieprawidłowości w zakładach o zatrudnieniu do **9** osób (363 mandaty na łączną kwotę 452.100 zł, 280 środków wychowawczych, 52 wnioski do sądów oraz od **10** do **49** osób (202 mandaty na łączną kwotę 259.450 zł; 19 wniosków do sądów; 78 środków wychowawczych).

4. Wnioski o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe.

W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy, w związku ze stwierdzeniem, podczas kolejnych kontroli u danych pracodawców rażącego naruszania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, skierowali do **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych** **5** wniosków o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe.

5. Zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W związku ze stwierdzeniem naruszeń przepisów prawa pracy mających charakter przestępstw przeciwko prawom pracowniczym – skierowano do organów prokuratury **32 zawiadomienia** o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Dotyczyły one złośliwego lub upornego naruszania przepisów ustawodawstwa pracy przez pracodawców lub utrudnianie działalności służbowej inspektorom pracy.

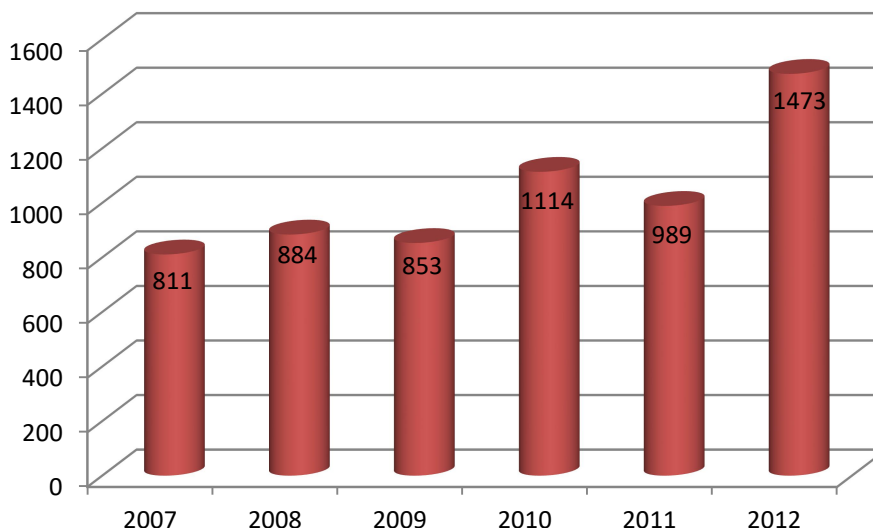
6. Skargi i wnioski.

W 2012 roku do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach wniesiono **1.473** skargi. Oznacza to wzrost wniesionych skarg w porównaniu z 2011r. o 49,0%. Wzrost ten spowodowany był jednorazowym wniesieniem 490 indywidualnych skarg pracowników zatrudnionych w firmie NSK Bearings SA w Kielcach. W skargach tych wnoszono o uznanie pracy na stanowiskach produkcyjnych za pracę wykonaną w warunkach szczególnych. W sprawach tych wydane zostały decyzje administracyjne umarzające postępowanie z uwagi na niesporządzenie przez pracodawcę wykazu stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Wszystkie te skargi uznane zostały, jako bezzasadne.

Gdyby nie wniesiono tak znacznej liczby skarg od pracowników NSK Kielce, liczba skarg wniesionych

i rozpatrzonych w roku sprawozdawczym byłaby na tym samym poziomie, co w roku 2011.

Liczba zgłoszonych skarg (lata 2007 – 2012)

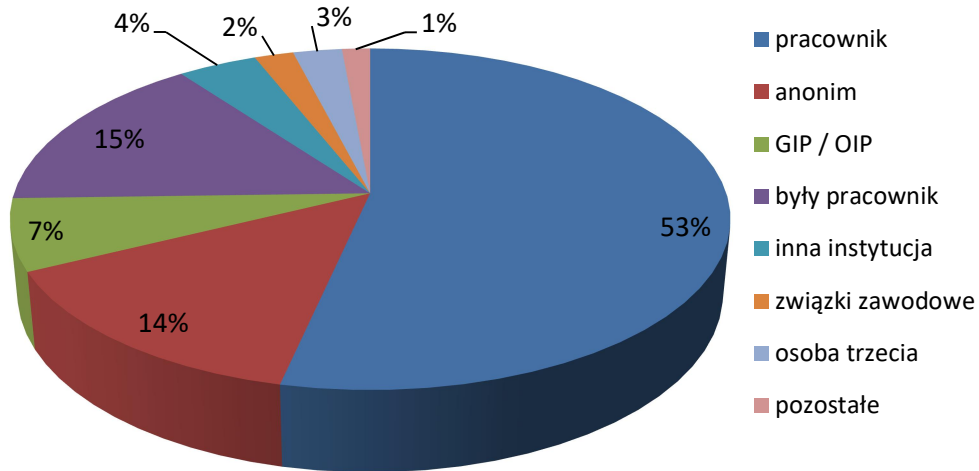
Z ogólnej liczby wniesionych skarg **97** przekazano według właściwości do rozpatrzenia przez inne okręgowe inspektoraty pracy lub inne instytucje, **19** skarg zostało wycofanych, a w **51** nie uzupełniono braków formalnych. Do rozpatrzenia pozostało zatem **1.306** skarg.

Zdecydowana większość skarg, bo 1.090, czyli 83,5% wniesiona została przez pracowników lub byłych pracowników zakładów, których zarzuty dotyczyły. W roku 2012 wniesiono 230 skarg anonimowych,

tj. 15,6% wniesionych ogółem, natomiast organizacje związkowe wniosły 33 skargi (2,2% wniesionych).

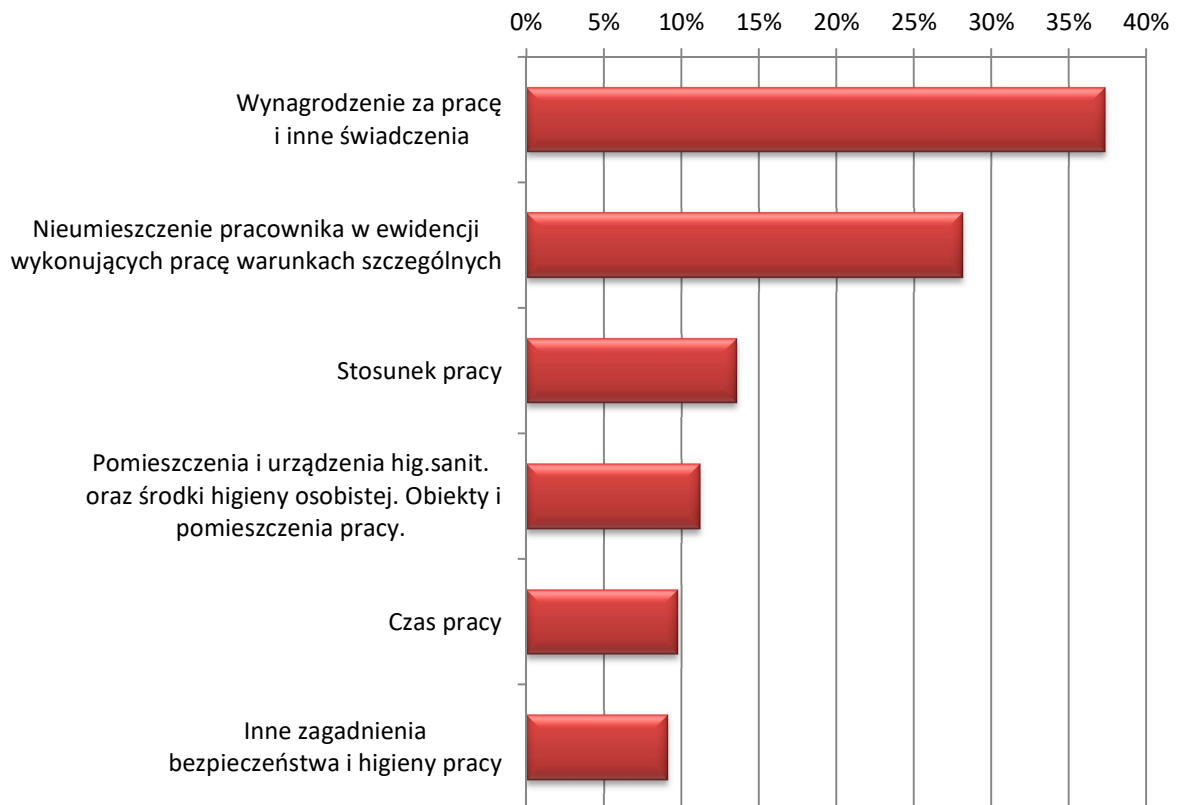
Spośród rozpatrzonych skarg **812** było **bezzasadnych** (62,2% ogółu), w tym 490 zgłoszonych przez pracowników firmy NSK Bearings SA natomiast **286** skarg (21,9%) zakwalifikowano, jako skargi **zasadne**. Pozostałe skargi uznano, jako częściowo **zasadne 208** (15,9%).

Podmioty zgłaszające skargi

Problematyka skarg przedstawiała się następująco:

Struktura przedmiotowa zgłaszanych skarg

W zgłoszonych skargach zawarte były następujące zarzuty (niektóre skargi obejmowały więcej niż jeden zarzut):

- problemy dotyczące wypłaty wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń – zawarte zostały w 661 skargach (50,6% rozpatrzonych skarg). Zarzuty dotyczyły między innymi: niewypłacenia wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń związanych ze stosunkiem pracy, niewypłacania wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, niewypłacenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, niewypłacenia dodatku za pracę w porze nocnej,
- zarzuty dotyczące nieumieszczenia pracownika w ewidencji wykonujących pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze – zawarte zostały w 498 skargach (38,1% rozpatrzonych skarg),
- zagadnienia dotyczące nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy – zawarte zostały w 240 skargach (18,4% skarg). Dotyczyły one w szczególności: braku potwierdzenia na piśmie umowy o pracę, niewydajnie świadectwa pracy, niezgodność treści umowy z charakterem świadczonej pracy, nieprawidłowości w procedurze wypowiedzenia stosunku pracy,
- nieprzestrzeganie przepisów o czasie pracy – poruszono w 173 skargach (13,2% skarg). Zarzuty dotyczyły: nierzetelnie prowadzona ewidencja czasu pracy lub jej brak, zatrudnianie w godzinach nadliczbowych ponad

dopuszczalny wymiar, miedzielenie dnia wolnego za przepracowaną niedzielę,

- niewłaściwe warunki pracy były przedmiotem 198 skarg (15,2% skarg). Problemy dotyczyły m.in.: niewłaściwy stan techniczny obiektów i pomieszczeń pracy, brak pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, brak lub nieskuteczność wentylacji, niskie temperatury w pomieszczeniach pracy,
- pozostałe problemy związane z nieprzestrzeganiem przepisów ustawodawstwa pracy (brak szkoleń bhp, badań lekarskich, nieprawidłowości przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy) – zawarto w 161 skargach (12,3% skarg).

W 2012 roku wniesionych zostało **27** skarg zawierających zarzut nierównego traktowania pracownika w stosunkach pracy, molestowania, stosowania mobbingu. W **19** skargach stawiany był zarzut stosowania mobbingu, natomiast **8** dotyczyło nierównego traktowania pracowników. Nierówne traktowanie w zatrudnieniu dotyczyło kształtowania wynagrodzeń za pracę (**5** skarg) – a pozostałe to: nierówne traktowanie ze względu na wiek i niepełnosprawność oraz ze względu na zatrudnianie na czas określony.

Nie odnotowano skarg z zakresu dyskryminacji ze względu na przynależność etniczną lub rasową oraz orientację seksualną.

Po rozpatrzeniu skarg, zarzuty w zakresie dyskryminacji potwierdziły się w 1 skardze dotyczącej dyskryminacji ze względu na działalność w organizacji związkowej.

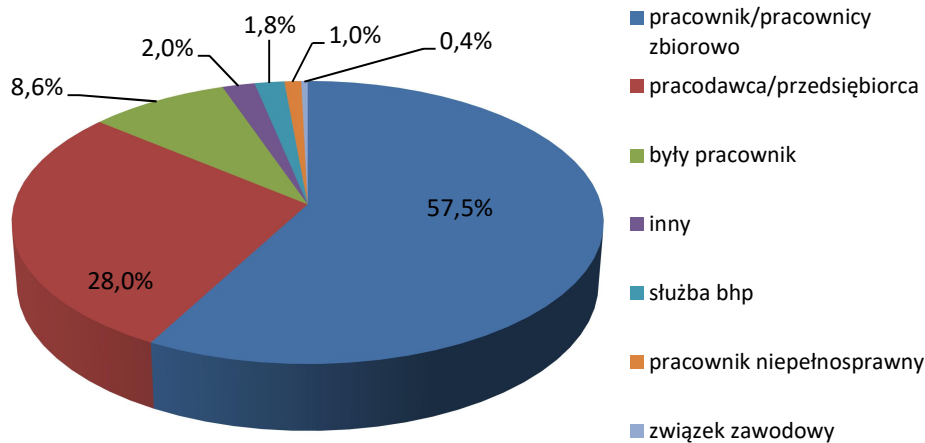
W roku sprawozdawczym, zmniejszyła się znacznie liczba skarg anonimowych w porównaniu do roku 2011. W roku 2011 było ich 262, a w 2012 197. Wzrosła natomiast liczba skarg zasadnych.

Przyczynami wnoszonych skarg była przede wszystkim niewystarczająca znajomość przepisów prawa pracy przez pracodawców, trudna sytuacja finansowa pracodawców, świadome naruszanie praw pracowniczych.

7. Porady prawne i techniczne.

W roku sprawozdawczym pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy udzielili w siedzibie okręgu **18.395** porad, w tym porad prawnych **16.827** i **1.568** technicznych. Najwięcej udzielono porad telefonicznie 11.464 (62,3% ogólnej ich liczby). Z porad skorzystało **14.142** interesantów, wśród których byli: pracownicy 8.129 osób (57,5%), pracodawcy 3.963 (28,0%), byli pracownicy 1.217 (8,6%), inne osoby 283 (2,0%), pracownicy służby bhp 258 (1,8%), pracownicy niepełnosprawni 146 (1,0%), związki zawodowe 55 (0,5%), inne podmioty i organy 91 (0,6%).

Podmioty zgłaszające się po porady

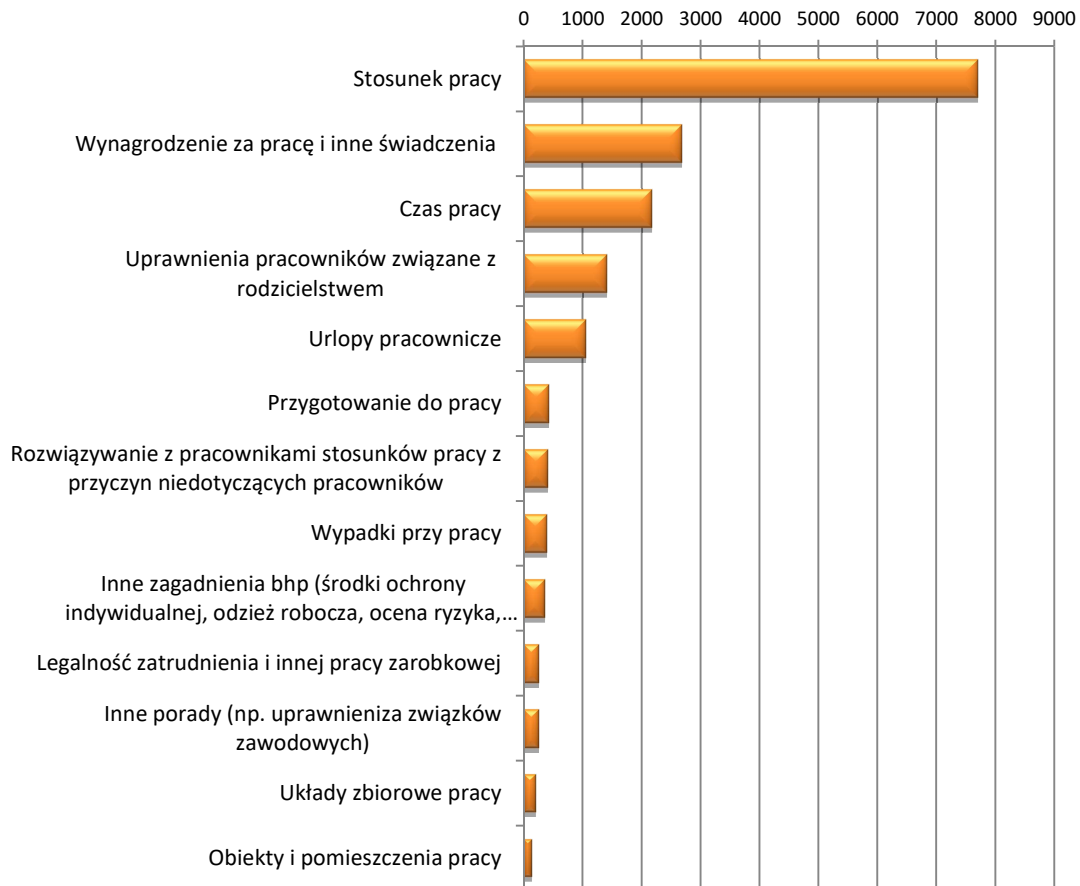
Tematem zadawanych pytań były głównie zagadnienia związane

ze stosunkiem pracy (41,8%), z wynagrodzeniem za pracę i innymi

świadczeniami (14,6%), z czasem pracy (11,8%), z uprawnieniami pracowników związanych z rodzicielstwem (7,6%), z urlopami pracowniczymi (5,7%), z rozwiązywaniem stosunku pracy

z przyczyn nie dotyczących pracowników (2,2%), z legalnością zatrudnienia (1,4%), z innymi problemami (1,4%).

Struktura przedmiotowa udzielanych porad

Poprzez poradnictwo prawne, Państwowa Inspekcja Pracy pełni bardzo ważną, społeczną funkcję. W wielu przypadkach uświadamianie osobom przysługujących im praw, wdrażanie procedur kontrolnych po przyjęciu skarg, pomoc w dochodzeniu roszczeń przed sądami pracy,

umożliwia wyegzekwowanie należnych praw i świadczeń. Również z racji posiadania przez PIP uprawnień nadzorczych w zakresie przestrzegania przepisów prawa pracy, wątpliwości z nich wynikające najchętniej są wyjaśniane przez pracodawców właśnie w PIP.

III. Wyniki kontroli ujętych w programie działań długofalowych.

1. Budownictwo.

Problematyka bezpieczeństwa i higieny pracy w budownictwie była przedmiotem kontroli zakładów branży budowlanej w zakresie wykonywania prac budowlanych, w tym rozbiórkowych oraz zakładów prowadzących działalność przy budowie i remoncie dróg.

I tak:

Kontrole prac budowlanych, w tym rozbiórkowych.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzonych zostało **101** kontroli na **48** terenach budów usytuowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Na kontrolowanych budowach zatrudnionych było **655** pracowników. Prace budowlane wykonywane były przez **95** przedsiębiorców budowlanych.

Podczas kontroli problematyki budowlanej inspektorzy pracy koncentrowali swoją uwagę przede wszystkim na zagrożeniach, jakie występują w trakcie robót budowlanych, w tym: na: przygotowaniu pracowników do pracy, organizacji prowadzonych prac, zapewnieniu środków ochrony zbiorowej, odpowiednim przygotowaniu maszyn i urządzeń budowlanych oraz sprzętu pomocniczego do wykonywania swoich zadań, na pracach prowadzonych na wysokości oraz przy wykonywaniu prac ziemnych podczas, których najczęściej dochodzi

do wypadków, a także na zapewnieniu zaplecza higieniczno-sanitarnego.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości podczas wykonywania prac budowlanych należy zaliczyć:

1) niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja instalacji oraz urządzeń elektrycznych. Stan taki stwierdzono na terenie 32 budów, czyli na 67,0% objętych kontrolami. Nieprawidłowości polegały przede wszystkim na:

- braku przeglądów urządzeń i instalacji oraz pomiarów skuteczności działania ochrony od porażień,
- niewłaściwym ułożeniu i zabezpieczeniu przewodów instalacji elektrycznych przed uszkodzeniami mechanicznymi,
- braku lub niewłaściwej ochronie podstawowej,
- braku zabezpieczenia rozdzielnic przed dostępem osób postronnych.

Zasadniczymi przyczynami powstałych nieprawidłowości był brak odpowiedzialności i dbałości ze strony kadry nadzorczej nad bezpieczeństwem prac budowlanych.

Należy stwierdzić, że w roku 2012 uwydatnił się wzrost nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego i eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych w stosunku do lat poprzednich; stąd też problem ten będzie w sposób szczególnie monitorowany w roku 2013.

2) wykonywanie prac na wysokości bez odpowiednich zabezpieczeń. Nieprawidłowości w tym przedmiocie stwierdzono na terenie 38 budów, czyli 60,0% objętych kontrolami. Polegały one przede wszystkim na:

- braku lub niewłaściwym zabezpieczeniu stanowisk prac na wysokości,
- braku lub niewłaściwym zabezpieczeniu otworów technologicznych,
- niezgodnych z przepisami bhp dojść do stanowisk pracy,
- braku lub nieużywaniu środków ochrony indywidualnej zabezpieczającej przed upadkiem z wysokości.

Największa skala tych nieprawidłowości występuje w małych podmiotach realizujących prace, jako podwykonawców.

Do zasadniczych przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy zaliczyć: szybkie tempo wykonywania robót – typowe dla budownictwa, nieuwzględnianie w harmonogramie wykonywania robót prac zabezpieczających przed wypadkami oraz lekceważenie krótkotrwałych zagrożeń, które znikają natychmiast po zakończeniu prac.

Wykonawcy prac budowlanych koncentrują się głównie na dotrzywaniu rygorystycznych terminów realizacji budów określonych w umowach, lekceważąc występujące zagrożenia. Brak jest także należytego zainteresowania stanem bezpieczeństwa wśród

podwykonawców i firm wiodących będących generalnymi wykonawcami.

Należy jednak stwierdzić, że w obszarze bezpieczeństwa prac budowlanych wykonywanych na wysokości obserwuje się nieznaczną poprawę w stosunku do lat ubiegłych.

3) niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja rusztowań. Stan taki stwierdzono na terenie 27 budów, czyli 56,0% objętych kontrolami. Nieprawidłowości polegały przede wszystkim na:

- niestabilnym posadowieniu i zakotwieniu rusztowań, co zagrażało bezpieczeństwu osób wykonujących prace z ich użyciem,
- braku lub niewłaściwym zamontowaniu balustrad i wypełnianiu pomostów, które nie gwarantowały bezpieczeństwa przy wykonywaniu robót budowlanych,
- braku prawidłowych pionów komunikacyjnych,
- braku udokumentowania odbioru rusztowania przez uprawnione osoby.

Przyczyny tego stanu rzeczy niezmiennie są od lat i należy je upatrywać w braku rzetelności w sposobie montażu rusztowań niezgodnym z przepisami i dokonywaniu ich odbiorów przez nieuprawnione osoby, a także braku ich okresowych kontroli i konserwacji.

Przy pracach tych występuje także problem lekceważenia zagrożeń przez pracowników oraz brak właściwej reakcji na ten stan ze strony

pracodawców i osób nadzorujących prowadzone prace. W omawianym obszarze prac budowlanych skala naruszeń prawa pozostaje niezmienną od lat.

4) nieprawidłowości przy wykonywaniu robót ziemnych i w wykopach. Liczba stwierdzonych uchybień w roku sprawozdawczym uległa obniżeniu w stosunku do roku 2011. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono na 5 placach budów, czyli 10,0% objętych kontrolami. Polegały one przede wszystkim na: braku zabezpieczeń stanowisk pracy w wykopach oraz braku lub nieprawidłowo wykonanych zejściach (wejściach) do wykopów. Stwierdzano najczęściej, że ściany wykopów nie były zabezpieczone przed możliwością osunięcia się gruntów, ponieważ nie stosowano zabezpieczeń pionowych ścian wykopu, co wynikało przede wszystkim z pośpiechu i chęci obniżenia kosztów realizowanych prac.

Do zasadniczych przyczyn ujawnionych nieprawidłowości przy realizowaniu prac budowlanych należy zaliczyć między innymi:

1) w ocenie przedsiębiorców:

- krótkie terminy realizacji prac, przy jednoczesnym ograniczaniu nakładów przez duże firmy zlecające roboty,
- wysokie koszty związane z dopełnieniem obowiązków spoczywających na pracodawcy (badania lekarskie, szkolenia bhp, uprawnienia kwalifikacyjne, odzież robocza i środki ochrony indywidualnej, zaplecza higieniczno-sanitarne),

- szeroki zakres obowiązków związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa,

2) w ocenie inspektorów pracy:

- nieuwzględnianie przez inwestorów kosztów związanych z zapewnieniem bezpiecznych warunków pracy podczas realizacji inwestycji i wybór wykonawców oferujących najniższe koszty,
- krótkie terminy realizacji inwestycji wymagane przez inwestorów,
- niski poziom wiedzy pracodawców w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności w zakresie prowadzenia prac niebezpiecznych i oceny ryzyka zawodowego,
- podejmowanie przez pracodawców jedynie działań zmierzających do usunięcia nieprawidłowości ujawnionych przez inspektorów pracy i brak własnych inicjatyw mających na celu eliminowanie pojawiających się zagrożeń,
- powierzanie wykonywania prac osobom przypadkowym bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego,
- lekceważenie zagrożeń przez osoby zatrudnione na budowach, w tym przez pracowników nadzoru,
- niewłaściwa organizacja pracy i brak nadzoru ze strony pracodawców i osób kierujących pracownikami,
- brak właściwej koordynacji prac wykonywanych jednocześnie przez większą liczbę podwykonawców.

Dla zlikwidowania ujawnionych nieprawidłowości i zapobieżeniu powstawania ich w przyszłej działalności jednostek budowlanych, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

1) wydali **623** decyzje, w tym:

a) **57** decyzji wstrzymania prac z uwagi na bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia **131** pracowników. Decyzje dotyczące wstrzymania prac wydane zostały między innymi z uwagi na;

- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy na wysokości i miejsc niebezpiecznych grożących upadkiem z wysokości (26 decyzji),

- nieprawidłowości w montażu rusztowań, co zagrażało bezpieczeństwu pracowników wykonujących prace z tych rusztowań tj. nieprawidłowe obarierowanie pomostów, brak pomostów i pionów komunikacyjnych (11 decyzji),

- brak lub nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej (6 decyzji),

b) **21** decyzji skierowania **62** pracowników do innych prac z uwagi na ich zatrudnianie bez wymaganych uprawnień kwalifikacyjnych (13 decyzji 20 pracowników), niestosowanie środków ochrony indywidualnej (7 decyzji 41 pracowników), inne przyczyny (1 decyzja 1 pracownik),

c) wydano również **22** decyzje nakazujące wstrzymanie eksploatacji maszyn i urządzeń stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia

pracowników oraz innych osób związanych z pracami budowlanymi (rusztowania 19 decyzji, maszyny budowlane i obrabiarki do drewna 3 decyzje),

2) skierowali do pracodawców **27** wniosków pokontrolnych zalecających usunięcie innych nieprawidłowości związanych z problematyką przygotowania pracowników do bezpiecznego wykonywania powierzonych im prac, organizacji stanowisk pracy oraz zapewnienia odpowiedniego zaplecza higieniczno-sanitarnego.

Za stwierdzone naruszenia przepisów związanych z nieprawidłowym prowadzeniem prac budowlanych, a mających znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy ukarali mandatami karnymi **47** pracodawców i osób z nadzoru kierujących pracami budowlanymi - na łączną kwotę **56.000** zł. W **2** przypadkach w stosunku do winnych zaniedbań w przestrzeganiu przepisów prawa pracy, inspektorzy pracy skierowali wnioski do sądów o ich ukaranie. W stosunku do **5** osób zastosowali środki wychowawcze – ostrzeżenia (zła organizacja stanowisk pracy oraz nieprawidłowa konstrukcja rusztowań budowlanych).

Ponadto w roku sprawozdawczym, inspektorzy pracy w wyniku kilkakrotnych kontroli niektórych firm budowlanych oraz przy wystąpieniu powtarzalności nieprawidłowości stanowiących bezpośrednie zagrożenia dla zdrowia

i życia pracowników – skierowali **3** wnioski do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o podwyższenia dla tych firm składki na ubezpieczenie wypadkowe.

W czasie trwania czynności kontrolnych pracodawcy zrealizowali wszystkie decyzje ustne w liczbie **288**. Pracodawcy poinformowali także o wykonaniu **279** decyzji wydanych na piśmie (83,3%) oraz o wdrożeniu do realizacji poleceń i uwag zawartych w **23** wnioskach (85,2%).

W wyniku podjętych działań zlikwidowano znaczną liczbę nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń, co zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy; w szczególności **wyeliminowano 57 bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia 131 pracowników**.

Zlikwidowanie znacznej liczby nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń zawodowych i wypadkowych zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy na placach kontrolowanych budowli. Jednakże specyfika branży budowlanej polegająca między innymi na stosunkowo krótkim okresie wykonywania prac budowlanych powoduje, że uzyskane efekty w poprawie stanu bezpieczeństwa pracy – dzięki działaniom inspektorów pracy – są krótkotrwałe.

Skala i zakres ujawnionych nieprawidłowości podczas kontroli prac budowlanych, a także zaistniałe wypadki w sektorze budowlanym wskazują, że stan przestrzegania

przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy utrzymuje się nadal na niezadowalającym poziomie.

W czasie czynności kontrolnych inspektorzy pracy udzielali także porad prawnych i technicznych związanych z branżą budowlaną. Udzielono **431** porad, w tym: 299 z zakresu technicznego bezpieczeństwa pracy, 120 porad prawnych oraz 12 porad z zakresu legalności zatrudnienia.

Kontrole prac budowlanych przy budowie i remoncie dróg.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **41** kontroli w 41 zakładach na 16 terenach budowli. W kontrolowanych zakładach zatrudnionych było 1.121 pracowników.

Przedmiotem kontroli było przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy budowie i remoncie dróg, a w tym między innymi: prowadzenie robót ziemnych oraz prac w wykopach; prowadzenie prac na wysokości; stan techniczny maszyn i urządzeń budowlanych; przygotowanie pracowników do pracy (uprawnienia kwalifikacyjne, badania lekarskie, szkolenia w zakresie bhp); dostęp pracowników do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości przy wykonywaniu przedmiotowych robót należy zaliczyć między innymi:

- brak odpowiednich lub nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej 14 budów (87,5%),
- brak niezbędnego zabezpieczenia lub oznakowania stref i miejsc niebezpiecznych na placach budów 12 budów (75,0%),
- prowadzenie robót budowlanych bez instrukcji bezpiecznego wykonywania robót 11 budów (68,7%),
- brak uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych przeznaczonych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych 9 budów (56,3%),
- brak badań ochrony podstawowej urządzeń i instalacji elektrycznych 6 budów (37,5%),
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych na wysokości 5 budów (31,3%),
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych w wykopach 5 budów (31,3%),
- brak lub niewłaściwe przeprowadzenie wstępnych badań lekarskich pracowników 4 budów (25,0%).

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa przy wykonywaniu robót budowlanych i remontowych związanych z budową dróg, należy zaliczyć: lekceważenie przez kierownictwo robót i przedsiębiorców zagrożeń występujących na budowach, niewłaściwą organizację procesów

pracy i stanowisk pracy, presję czasu realizacji budowy, zatrudnianie często przypadkowych osób nieposiadających wymaganych kwalifikacji, brak znajomości przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **272 decyzje**, w tym z uwagi na bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników wydano: **13** decyzji nakazujących wstrzymanie prac (dotyczyło 40 pracowników), a **5** decyzji nakazywało wstrzymanie eksploatacji maszyn i urządzeń (w takich warunkach zatrudnionych było 17 pracowników). Na podstawie **20** decyzji **34** pracowników skierowano do innych robót (brak odpowiednich uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn i urządzeń technicznych przez 14 zatrudnionych; nieużywanie przez 19 pracowników środków ochrony indywidualnej; 1 pracownik nie posiadał zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do zatrudnienia go na wysokości).

Spośród wydanych decyzji do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano w całości decyzje ustne (123 decyzje) oraz 113 decyzji spośród 145 wydanych na piśmie (77,9%).

Do pracodawców skierowano także 10 wniosków pokontrolnych zalecających usunięcie innych nieprawidłowości dotyczących warunków i bezpieczeństwa pracy. Do końca 2012 roku zrealizowano 4 wnioski (40,0% wydanych).

Spośród ujawnionych nieprawidłowości, **47** zostało zakwalifikowanych, jako wykroczenia przeciwko prawom pracownika, za które inspektorzy pracy ukarali mandatami **16** osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości na łączną grzywnę w wysokości **19.300** zł. Skierowano także **1** wniosek o ukaranie do sądu.

Dotychczasowe zrealizowanie wydanych decyzji i wniosków pokontrolnych spowodowały, iż warunki pracy i bezpieczeństwa uległy poprawie dla **301** pracowników.

2. Zakłady charakteryzujące się największym nasileniem zagrożeń zawodowych (wzmóżony nadzór).

W roku sprawozdawczym wzmóżonym nadzorem objęto **4** zakłady pracy, w których zatrudnionych było łącznie **4.101** pracowników. Są to: „CELSA” Huta Ostrowiec Spółka z o.o, DELFO POLSKA S.A Zakład w Kielcach, MAN BUS Spółka z o.o Oddział w Starachowicach oraz Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „SIARKOPOL” S.A w Grzybowie.

W zakładach tych przeprowadzono 13 kontroli.

W wymienionych zakładach w warunkach zagrożeń zawodowych zatrudnionych było łącznie **1.989** pracowników, tj. 44,3% zatrudnionych – w tym: w warunkach zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy **1.470**

pracowników, w warunkach zagrożenia związanymi z uciążliwościami w pracy **427** pracowników, a w warunkach związanych z zagrożeniami czynnikami mechanicznymi **92** pracowników.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że najczęściej powtarzające się nieprawidłowości dotyczyły:

- niewłaściwej organizacji i wyposażenia, bądź zabezpieczenia stanowisk pracy, niewłaściwego prowadzenia procesów technologicznych – dotyczyło 4 zakładów,
- niewłaściwego stanu technicznego maszyn i urządzeń technicznych 3 zakładach,
- niestosowania środków ochrony indywidualnej – w 4 zakładach,
- niewłaściwej eksploatacji urządzeń i instalacji energetycznych w 2 zakładach.

W ocenie inspektorów pracy, główne przyczyny naruszania prawa w kontrolowanych zakładach to:

- brak możliwości zwiększenia wydatków na poprawę warunków pracy wynikające z uwarunkowań rynkowych,
- nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa pracy przez pracowników, również dozoru średniego,
- brak dostatecznego nadzoru ze strony kierownictwa.

Natomiast pracodawcy wskazywali:

- pogorszenie sytuacji ekonomicznej i związany z tym brak środków finansowych uniemożliwiający realizowanie przedsięwzięć

- w zakresie remontów, zmiany technologii i wymianę parku maszynowego,
- wysokie koszty związane z dopełnieniem obowiązków spoczywających na pracodawcy w zakresie spełnienia wymogów przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - niewłaściwe podejście pracowników do przestrzegania przepisów i zasad bhp.

W roku 2012 w zakładach objętych wzmożonym nadzorem wydarzyło się 101 wypadków przy pracy zakwalifikowanych, jako lekkie. Nie odnotowano wypadków śmiertelnych, ani powodujących ciężkie uszkodzenie ciała. W porównaniu z rokiem 2011 nastąpił spadek liczby zdarzeń wypadkowych o 27, czyli o 21,1%.

Z analizy dokumentacji powypadkowej wynika, że we wszystkich zakładach znajdujących się we wzmożonym nadzorze realizowane były w sposób właściwy profilaktyczne wnioski i stosowane były środki określone w protokołach powypadkowych. Do działań tych należy zaliczyć między innymi:

- dokonywanie korekty oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach, na których wystąpiły wypadki,
- prowadzone były wzmożone kontrole wydziałów i stanowisk pracy pod kątem przestrzegania przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy;

- prowadzone były doraźne szkolenia pracowników na stanowiskach pracy;
- wzmożono dyscyplinę w zakresie używania środków ochrony osobistej;
- na bieżąco prowadzone były kontrole stanu technicznego eksploatowanych maszyn, urządzeń i narzędzi.

Podejmowane działania były w pełni adekwatne do stwierdzonych nieprawidłowości będących wynikiem zaistniałych wypadków.

We wszystkich przedmiotowych zakładach – w roku sprawozdawczym - nie stwierdzono chorób zawodowych.

W zakładach tych dokonywano bieżącej analizy zagrożeń mogących spowodować wystąpienie chorób zawodowych. Na tej podstawie określone były odpowiednie środki zapobiegające tym chorobom zawodowym. Do działań tych należy zaliczyć między innymi:

- systematyczne prowadzenie profilaktycznych badań lekarskich pracowników oraz przestrzeganie zaleceń określanych przez lekarzy,
- wyposażanie pracowników w odpowiednio dobrane środki ochrony indywidualnej i kontrola ich stosowania przez pracowników,
- monitorowanie stanowisk, na których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia,
- bieżąca kontrola i utrzymywanie we właściwym stanie instalacji i urządzeń służących do usuwania szkodliwych czynników ze środowiska pracy,

- ograniczanie lub likwidowanie narażenia na czynniki szkodliwe metodami organizacyjnymi.

Dla prawidłowego utrzymania warunków i bezpieczeństwa pracy oraz właściwego stanu środowiska pracy, zakłady objęte wzmożonym nadzorem prawidłowo realizowały inne zadania, które w konsekwencji sprzyjały poprawie bezpieczeństwa w tych zakładach. Należały do nich między innymi:

- systematyczna ocena i dokumentowanie ryzyka zawodowego związanego z poszczególnymi zidentyfikowanymi zagrożeniami oraz podejmowanie działań korygujących lub zapobiegawczych występującym zagrożeniom,
- bieżące informowanie pracowników o zagrożeniach występujących na stanowiskach pracy.

Stwierdzono także:

- kompleksowe dokonywanie oceny maszyn pod kątem spełniania wymagań minimalnych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Na odcinku tym istotnych nieprawidłowości nie stwierdzono,
- zorganizowanie służby bezpieczeństwa i higieny pracy we wszystkich zakładach będących pod wzmożonym nadzorem. Służby te zatrudniają pracowników, którzy spełniają wymogi w zakresie wykształcenia oraz stażu pracy,
- powołanie do funkcjonowania w trzech zakładach społecznej inspekcji pracy,

- powołanie we wszystkich zakładach Komisji bezpieczeństwa i higieny pracy.

Wszystkie wymienione działania organizacyjne i prawne miały pozytywny wpływ na przestrzeganie przepisów ustawodawstwa pracy w przedmiocie zapewnienia właściwych warunków i bezpieczeństwa pracy w zakładach objętych wzmożonym nadzorem.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **21** decyzji, które dotyczyły poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy dla **2.989** pracowników oraz skierowali do pracodawców **7** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych o usunięcie innych nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów prawa pracy.

Do końca okresu sprawozdawczego, pracodawcy zrealizowali 20 decyzji tj. 92,5% oraz 6 wniosków tj. 85,7%.

W wyniku działań prawnych podjętych przez inspektorów pracy i odpowiednie służby zakładów pracy, wyeliminowano zagrożenia zawodowe i wypadkowe dla **1.710** pracowników zatrudnionych w tych warunkach.

Wyniki kontroli wskazują, że forma wzmożonego nadzoru nad zakładami pracy, w których występuje znaczna liczba zagrożeń zawodowych i wypadkowych przynosi stałą poprawę warunków pracy. Pomimo uzyskanej poprawy, stan bezpieczeństwa

i ochrony zdrowia pracowników w tych zakładach w dalszym ciągu wymaga ze strony inspekcji pracy stałego monitoringu i włączenia ich do przyszłej działalności kontrolno-prewencyjnej.

3. Transport drogowy.

Interwencje kierowane do Państwowej Inspekcji Pracy wskazywały na znaczną skalę naruszeń przepisów o czasie pracy przez firmy zajmujące się transportem drogowym. Stan taki mógł prowadzić do tragicznych w skutkach wypadków z udziałem prowadzących pojazdy, pasażerów i innych uczestników dróg. Państwowa Inspekcja Pracy współpracowała głównie z Inspekcją Transportu Drogowego.

W okresie sprawozdawczym, kontrole w przedmiocie „transport drogowy” prowadzone były w zakresie czasu prowadzenia pojazdów, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców.

W roku 2012 w przedmiocie transportu drogowego, inspektorzy pracy przeprowadzili **36** kontroli.

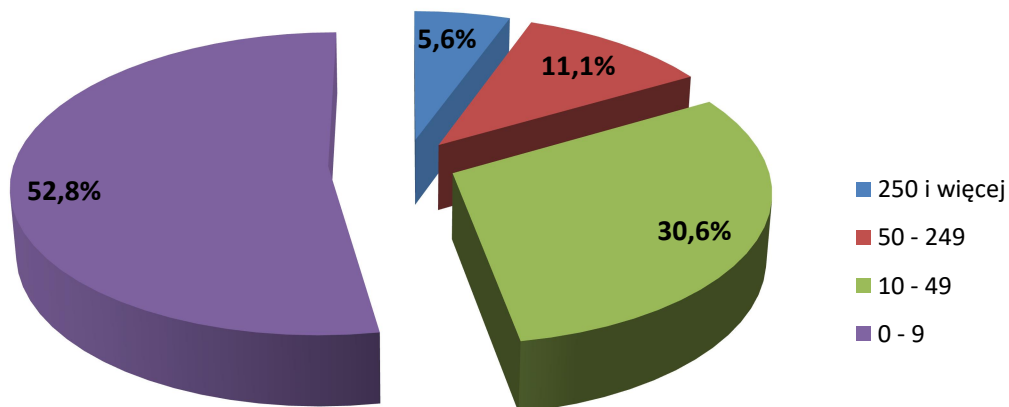
Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników 19 kontroli (52,8%), a następnie o zatrudnieniu od 10 do 49 osób 11 kontroli (30,6%). W zakładach o zatrudnieniu od 50 do 249 osób przeprowadzono 4 kontrole (11,1%), a

2 kontrole w zakładach o zatrudnieniu 250 osób i powyżej (5,5%).

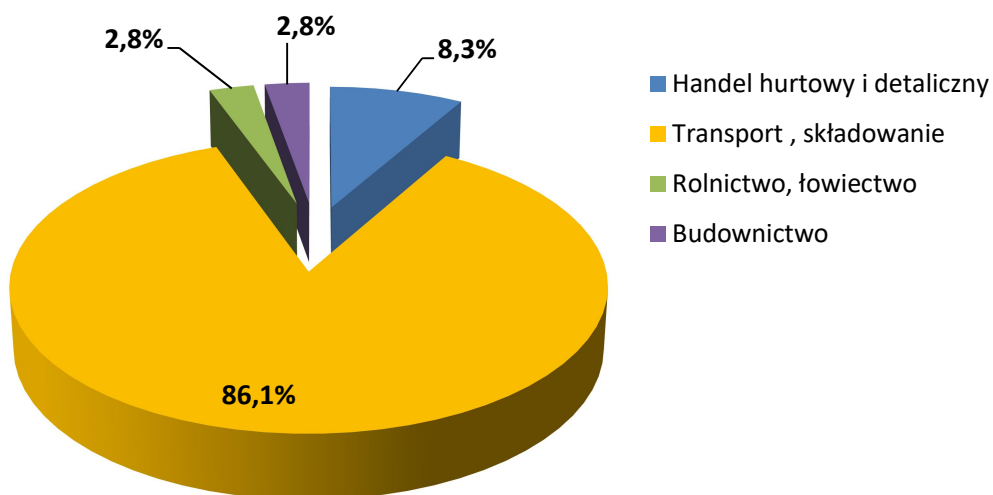
Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, liczba przeprowadzonych kontroli była następująca:

- międzynarodowy transport drogowy rzeczy 18 kontroli (50,0%),
- krajowy transport drogowy rzeczy 15 kontroli (41,7%),
- krajowy przewóz na potrzeby własne 3 kontrole (8,3%).

Czas pracy kierowców – kontrole w zakładach wg zatrudnienia

Czas pracy kierowców – kontrole w zakładach wg prowadzonej działalności

Inspektorzy pracy skontrolowali:
10.173 dni pracy kierowców
 w krajowym zarobkowym przewozie
 rzeczy,

14.149 dni pracy kierowców
 w międzynarodowym zarobkowym
 przewozie rzeczy

877 dni pracy kierowców w krajowym przewozie na potrzeby własne.

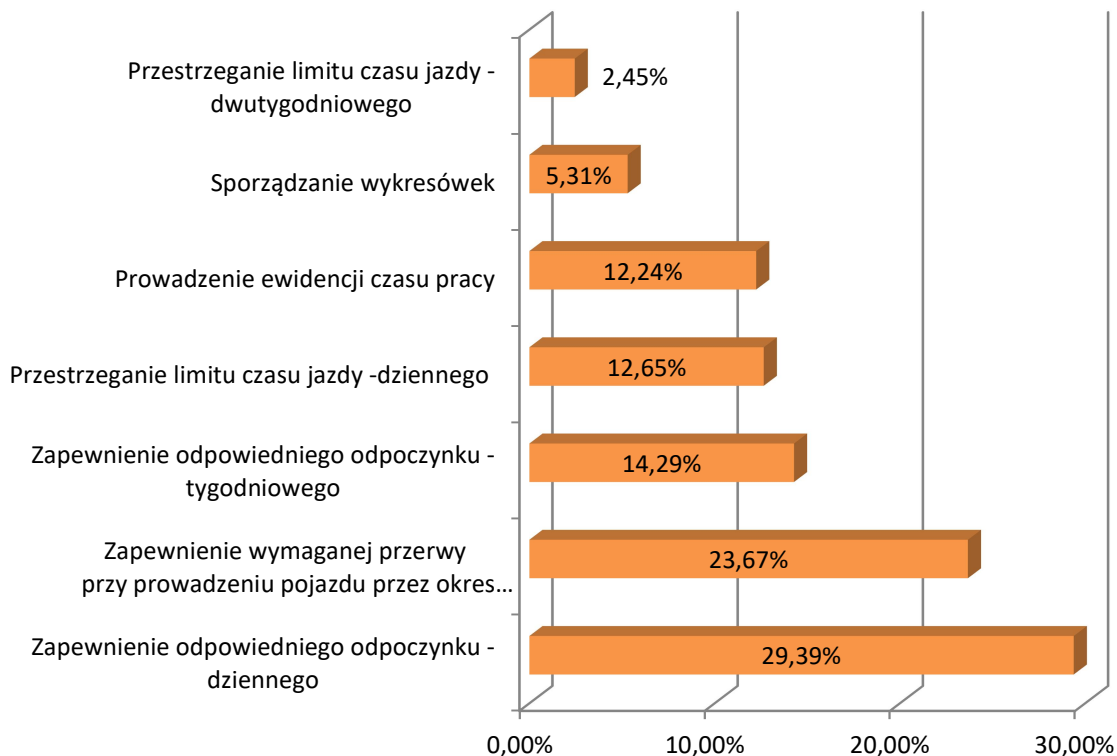
W sumie skontrolowano **25.199** dni pracy **208** kierowców.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że przepisy o czasie pracy kierowców były często łamane przez pracodawców.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi:

- nieprawidłowości przy sporządzaniu wykresówek - stwierdzono w 13 kontrolach (36,1%),
- przekroczenie dziennego limitu czasu jazdy (31 przypadków),
- przekroczenie dwutygodniowego limitu czasu jazdy (6 przypadków),
- niezapewnienie odpoczynku dziennego (72 przypadki),
- niezapewnienie odpoczynku tygodniowego (35 przypadków),
- niezapewnienie wymaganej przerwy przy prowadzeniu pojazdu przez okres dłuższy niż 4,5 godziny (58 przypadków),
- nieprawidłowe prowadzenie ewidencji czasu pracy (30 zakładów),
- nieprzestrzeganie dopuszczalnego limitu tygodniowego czasu pracy (18 przypadków 122 godziny),
- nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów dotyczących pracy w porze nocnej (47 przypadków 147 dni).

Czas pracy kierowców – stwierdzone nieprawidłowości

Jako przyczyny tego zjawiska należy wskazać przede wszystkim:

a) według pracodawców: względy ekonomiczne oraz wzrost konkurencji na rynku usług transportowych powodujący konieczność ograniczenia przez przedsiębiorców kosztów prowadzonej działalności.

b) według inspektorów pracy:

- brak należytej staranności kierowców w zakresie : obsługi urządzeń rejestrujących poszczególne rodzaje okresów aktywności,
- brak należytej staranności w uzyskiwaniu wydruków z tachografów cyfrowych w dniu wykonywania przewozu drogowego, w którym wystąpiły nieprawidłowości dotyczące czasu pracy prowadzenia pojazdu, przerw w pracy lub okresów odpoczynku oraz brak ich odpowiedniego umotywowania,
- brak odpowiedniego nadzoru ze strony pracodawców nad wykonywaniem obowiązków przez kierowców,
- brak dostatecznej znajomości przepisów dotyczących czasu pracy kierowców przez pracodawców lub osoby kierujące pracownikami.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **34** decyzje nakładające kary pieniężne na pracodawców na łączną kwotę **209.450** złotych.

Ponadto wydano **53** decyzje z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz skierowano do pracodawców **299** wniosków pokontrolnych dotyczących w szczególności nieprawidłowości przy wypłacie świadczeń ze stosunku pracy.

W wyniku realizacji wniosków pokontrolnych, pracodawcy wypłacili dla **280** pracowników **55.058** zł tytułem wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń związanych ze stosunkiem pracy.

Na koniec okresu sprawozdawczego pracodawcy zrealizowali 36 decyzji (67,9%) i 161 wniosków pokontrolnych (53,8%).

Inspektorzy pracy stwierdzili popełnienie **55** wykroczeń przeciwko prawom pracownika i nałożyli na **16** pracodawców mandaty karne na łączną kwotę **20.100** złotych.

W ramach działalności prewencyjnej, Okręgowy Inspektorat Pracy zorganizował i przeprowadził 1 szkolenie dotyczące realizowania przepisów o czasie pracy kierowców, adresowane do pracodawców oraz osób prowadzących w imieniu pracodawcy sprawy kadrowe, a także specjalistów ds. transportu i rozliczania czasu pracy kierowców.

IV. Wyniki kontroli ujętych w planie rocznym.

1. Podmioty lecznicze - wybrane zagadnienia prawa pracy.

Kontrolą objęte zostały podmioty lecznicze udzielające stacjonarnych i całodobowych oraz ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych. Wyniki dotychczasowych kontroli wskazywały na znaczą skalę nieprawidłowości w zakresie przestrzegania prawa pracy w tych podmiotach. Ponadto z uwagi na wejście w życie z dniem 1 lipca 2011 r. *ustawy o działalności leczniczej*, która uchyliła *ustawę o zakładach opieki zdrowotnej*, konieczne było dokonanie oceny stosowania jej przepisów,

Kontrole przeprowadzono w 6 podmiotach leczniczych udzielających świadczeń leczniczych stacjonarnych i całodobowych, w tym 5 placówek to publiczne podmioty lecznicze, a 1 placówka była niepublicznym podmiotem leczniczym.

Wszystkie zakłady objęte kontrolą realizowały swoje zadania na rzecz osób, których stan zdrowia wymagał udzielania całodobowych świadczeń zdrowotnych.

Kontrole przeprowadzono:

- w Zespole Opieki Zdrowotnej we Włoszczowie,
- w Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Kazimierzy Wielkiej,
- w Uzdrowisku Solec Zdrój,
- w Świętokrzyskim Centrum Psychiatrii w Morawicy,
- w Szpitalu Powiatowym w Chmielniku,
- w Świętokrzyskim Centrum Rehabilitacji w Czarnieckiej Górze.

Skontrolowane zakłady zatrudniały łącznie **1.561** pracowników, w tym **1.246** kobiet.

Przeprowadzone kontrole wykazały między innymi następujące nieprawidłowości:

- nieprawidłowo sporządzone umowy o pracę (2 zakłady),
- nie przedstawiono wszystkim pracownikom pisemnej informacji o niektórych warunkach zatrudnienia (2 zakłady),
- w 5 zakładach stwierdzono zatrudnianie pracowników bez zachowania obowiązującej ich dobowej normy czasu pracy, a w 4 zakładach bez zachowania tygodniowej normy czasu pracy,
- w 4 zakładach stwierdzono brak zapewnienia nieprzerwanych odpoczynków dobowych, a w 2 wymaganego odpoczynku tygodniowego,
- w 2 zakładach stwierdzono nieprawidłowości w treści regulaminów wynagradzania,
- nieprawidłowości w zakresie wypłaty wynagrodzenia za pracę stwierdzono w 4 kontrolowanych placówkach (opóźnienia w wypłacie wynagrodzenia, w tym za pozostawanie w gotowości do wykonywania zadań, niewypłacanie dodatku za pracę w porze nocnej, za godziny nadliczbowe i za tzw. dyżury medyczne, za urlop wypoczynkowy),
- nie wszyscy pracownicy uprawnieni do otrzymywania odzieży roboczej otrzymywali te świadczenia.

Dotyczyło to 3 zakładów i 304 pracowników.

Wśród przyczyn, które miały wpływ na powstałe nieprawidłowości w zakładach przeznaczonych dla osób, których stan zdrowia wymagał udzielania całodobowych świadczeń zdrowotnych, należy wymienić: niewystarczającą liczbę pracowników posiadających wymagane kwalifikacje; trudności finansowe zakładów; nierzetelne wykonywanie obowiązków przez pracowników działu kadr oraz tolerowanie panujących zwyczajów skutkujących naruszeniem prawa pracy, jak również nieznaną przepisy przez osoby odpowiedzialne za realizowanie wyznaczonych zadań.

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali 17 decyzji i skierowali do pracodawców 91 wniosków pokontrolnych. Ponadto w związku z ujawnieniem stanów faktycznych mających znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektor pracy skierował do sądu wnioski o ukaranie 1 osoby, a 4 osoby ukarano mandatami na łączną kwotę 5.200 zł. W stosunku do 5 osób zastosowano środki wychowawcze.

Do końca okresu sprawozdawczego pracodawcy zrealizowali 40 wniosków tj. 44,0% wydanych. Na podstawie realizacji 2 wniosków pracodawca wypłacił dla pracowników kwotę 25.514 zł (wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy) oraz 5 decyzji, co stanowi 29,4% wydanych. Na podstawie 5 decyzji płatniczych,

pracodawca wypłacił pracownikom kwotę 1.372 zł (dodatki za pracę w porze nocnej i za godziny nadliczbowe).

Podsumowując wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania przepisów prawa pracy w placówkach leczniczych należy stwierdzić, że stan stwierdzony w tym zakresie nie jest zadowalający i wymaga prowadzenia dalszych kontroli w nowym okresie sprawozdawczym.

2. Czas pracy, kontrola w bankach i zakładach różnych branż.

W roku sprawozdawczym inspektorzy pracy przeprowadzili 50 kontroli w 50 zakładach pracy różnych branż i bankach zatrudniających łącznie 4.462 pracowników.

Kontrole prowadzono w zakładach o działalności transport i składowanie 11 kontroli; 9 kontroli w zakładach prowadzących działalność w zakresie handlu hurtowego i detalicznego; 9 kontroli przeprowadzono u przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego; 4 kontrole w zakładach branży budowlanej, a pozostałe kontrole w liczbie 33 dotyczyły innych podmiotów gospodarczych.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach zatrudniających do 9 pracowników 10 kontroli (20,0%), a następnie w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników 19 kontroli 38,0%); o zatrudnieniu od 50 do 249

pracowników 18 kontroli (36,0%), a powyżej 250 pracowników 3 kontrole (6,0%).

Na przeprowadzone 50 kontroli tylko w 5 przypadkach inspektorzy pracy nie stwierdzili naruszeń przepisów o czasie pracy.

Do ujawnionych nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów o czasie pracy należy zaliczyć między innymi:

- 1) brak ewidencji czasu pracy lub nierzetelność jej prowadzenia. Nieprawidłowości stwierdzono u 21 pracodawców (42,0% objętych kontrolami),
- 2) brak określenia w aktach prawa wewnętrznego lub obwieszczeniach systemów i rozkładów czasu pracy oraz okresów rozliczeniowych. Nieprawidłowości ujawniono, aż w 49 firmach (98,0% kontrolowanych),
- 3) przedłużanie okresów rozliczeniowych. Uchybienia dotyczyły 2 pracodawców (4,0% objętych kontrolami),
- 4) brak dla pracowników rekompensaty z tytułu przekroczenia normy dobowej stwierdzono u 6-ciu pracodawców (12,0% zakładów objętych kontrolami),
- 5) brak dla pracowników rekompensaty z tytułu przekroczenia przeciętnej tygodniowej normy czasu pracy.

Nieprawidłowości stwierdzono w 9-ciu skontrolowanych zakładach (18,0% zbadanych zakładów),

- 6) zatrudnianie pracowników dwukrotnie w czasie tej samej doby pracowniczej. Takie stany faktyczne stwierdzono w 12 zakładach objętych kontrolami (24,0%),
- 7) zatrudnianie pracowników w granicach niedopuszczalnej liczby godzin nadliczbowych przeciętnie w tygodniu. Fakty takie stwierdzono w 9 pracodawców (18,0%),
- 8) zatrudnianie pracowników w granicach niedopuszczalnej liczby godzin nadliczbowych w roku kalendarzowym. Takie stany faktyczne stwierdzono w 4 zakładach (8,0%),
- 9) naruszenie prawa pracownika do odpoczynku dobowego-stwierdzono u 13 pracodawców (26,0%),
- 10) brak zapewnienia pracownikom odpoczynku tygodniowego ujawniono u 6 pracodawców (12,0%),
- 11) niezapewnienie pracownikom dni wolnych wynikających z przeciętnej pięciodniowego tygodnia pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym. Stany takie stwierdzono w 21 kontrolowanych zakładach (42,0%),

12) brak zapewnienia co najmniej raz na cztery tygodnie niedzieli wolnej od pracy ujawniono w 6 firmach (12,0%),

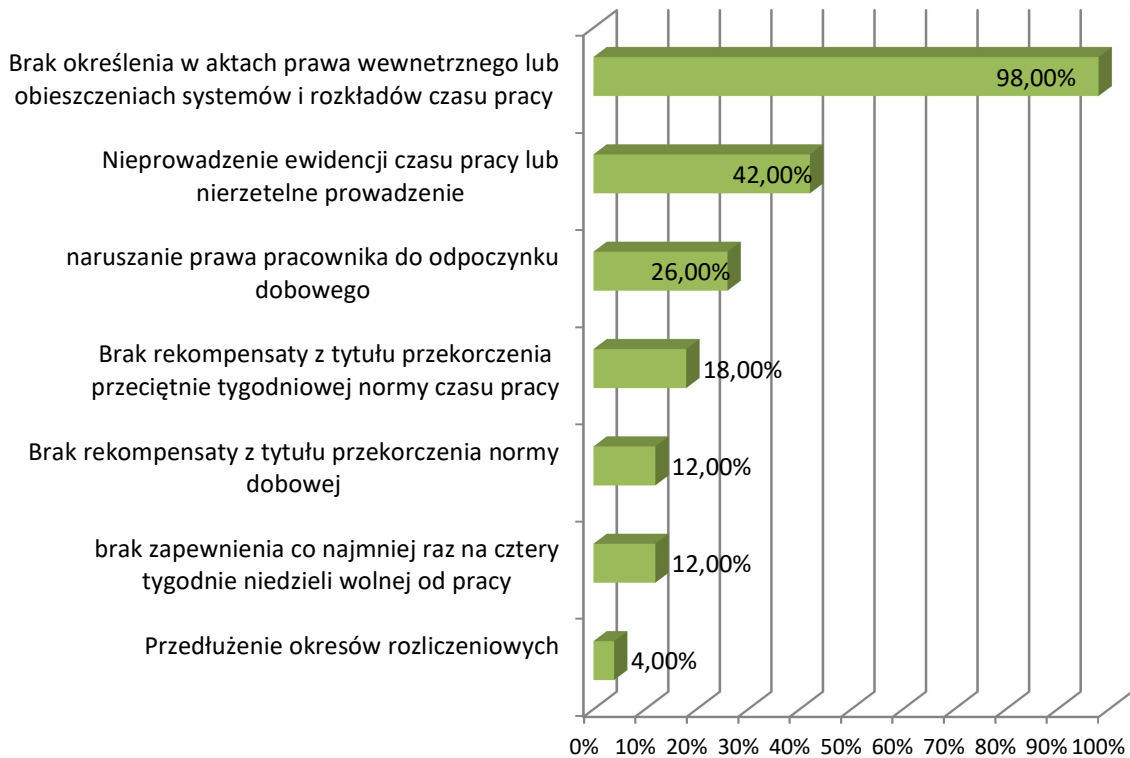
13) brak rekompensaty pracy w niedzielę lub święto innym dniem wolnym lub dodatkowym

wynagrodzeniem.

Nieprawidłowości stwierdzono w 6 zakładach (12,0%),

14) nieprzestrzeganie przepisów o pracy w porze nocnej. Uchybienia stwierdzono w 8 zakładach (16,0%)

Czas pracy w zakładach różnych branż – stwierdzone nieprawidłowości.

Jako przyczyny stwierdzonych uchybień pracodawcy wskazywali:

- małą elastyczność przepisów o czasie pracy nieprzystającą do wymogów rynku pracy i zmieniających się warunków jej wykonywania,

- niski poziom wiedzy w zakresie przepisów o czasie pracy
- działania samych pracowników – samowolne zamiany godzin pracy z innymi pracownikami, brak obowiązkowości w należyтым planowaniu pracy i jej ewidencjonowaniu,

- lekceważenie obowiązujących przepisów o czasie pracy.

W ocenie inspektorów pracy, najważniejsze przyczyny powstawania nieprawidłowości w zakresie przepisów o czasie pracy jest lekceważenie unormowań w przedmiotowym zakresie oraz często ich niezajomość przez pracodawców, jak również uchybienia zawarte w wewnętrznych unormowaniach (regulaminach pracy). Ponadto mylna interpretacja obowiązujących unormowaniach w zakresie przepisów dotyczących czasu pracy.

W wyniku kontroli, inspektorzy pracy skierowali do pracodawców **146** wniosków pokontrolnych dotyczących ogółem 1.221 pracowników. Z wymienionej liczby wniosków do końca okresu sprawozdawczego zrealizowanych zostało 83 wnioski, czyli 56,8%.

Spośród ujawnionych nieprawidłowości, inspektorzy pracy 38 z nich uznali, jako mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, w tym 34 dotyczących nieprzestrzegania przepisów o czasie pracy i 4 naruszające przepisy o pieniężnej rekompensacie w zamian za pracę w godzinach nadliczbowych. Na sprawców wykroczeń nałożono **16** grzywien w formie mandatów karnych na łączną kwotę **22.800** złotych. W **4** przypadkach zastosowano środki wychowawcze.

3. Kontrole warunków pracy i bezpieczeństwa w zakładach nowo powstałych.

W roku 2012 kontrole warunków i bezpieczeństwa pracy przeprowadzono w 21 nowo powstałych zakładach, które zatrudniały ogółem 118 pracowników, w tym 50 kobiet i 6 młodocianych. Były to zakłady, które charakteryzowały się wysokim stopniem zagrożeń zawodowych.

Kontrole przeprowadzono:

- w 17 zakładach o zatrudnieniu od 1 do 9 pracowników (81,0%). W zakładach tych zatrudnionych było 61 pracowników,
- w 4 zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników (19,0%). W zakładach tych zatrudnionych było 57 pracowników.

Kontrole przeprowadzono w zakładach należących do branży:

- przetwórstwo przemysłowe 6 zakładów (29% kontroli),
- handel i naprawy 5 zakładów (24% kontroli),
- budownictwo 3 zakłady (14% kontroli),
- działalność profesjonalna 2 zakłady (10% kontroli),
- oraz po 1 zakładzie w branżach: wytwarzanie energii, transport i gospodarka magazynowa, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, kultura, rozrywka i rekreacja, pozostała działalność usługowa.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości w funkcjonowaniu tych jednostek należy zaliczyć między innymi:

- brak pracowników posiadających uprawnienia do wykonywania zadań służby bhp 5 zakładów,
- nie przeprowadzono badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia 4 zakłady,
- nie oznakowano i nie zabezpieczono miejsc niebezpiecznych 5 zakładów.
- jedna trzecia pracowników objętych kontrolą nie odbyła instruktażu stanowiskowego wchodzącego w skład szkolenia wstępnego z zakresu bhp lub taki instruktaż przeprowadzono bez odpowiedniego programu,
- połowa zatrudnionych pracowników nie została poinformowana o występujących zagrożeniach, o ryzyku zawodowym, a także o zasadach ochrony przed zagrożeniami, jak również o zasadach postępowania w przypadku awarii i innych sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu pracowników.

Należy stwierdzić, że w kontrolowanych zakładach nie odnotowano wypadków przy pracy, co jest zjawiskiem pożądanym. Do najczęstszych przyczyn naruszeń prawa należy zaliczyć:

- niezajomość obowiązujących przepisów prawa pracy, w tym przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracodawców,
- lekceważenie zagrożeń występujących w zakładzie,
- oszczędzanie na kosztach związanych z poprawą stanu bezpieczeństwa i higieny pracy,
- nierzetelne wypełnianie obowiązków przez osoby realizujące w zakładach

zadania służby bezpieczeństwa i higieny pracy,

Według pracodawców poważnymi trudnościami w prowadzeniu działalności gospodarczej są między innymi: zbyt duże koszty pracy oraz obciążenia, jakie pracodawcy ponoszą w związku z uruchamianiem zakładu (zakup nieruchomości, maszyn, wyposażenia, koszty związane z zgłoszeniem urzędów do UDT, z badaniami i pomiarami czynników szkodliwych i inne obciążenia).

Pomoc dla zakładów nowo powstałych ze strony Państwowej Inspekcji Pracy polegała między innymi na organizowaniu spotkań i szkoleń dotyczących zagadnień bezpieczeństwa i higieny pracy. Takich spotkań, szkoleń i seminariów zorganizowano 7. Wzięło w nich udział 181 uczestników. Dotyczyły one następujących zagadnień:

- spełniania przez maszyny minimalnych wymagań bezpieczeństwa oraz działań dostosowawczych w razie odstępstw od tych wymagań w posiadanym parku maszynowym.
- omówiono wypadki przy pracy związane z eksploatacją wadliwych rozwiązań konstrukcyjnych, podając przykłady dobrych praktyk inżynierskich w działaniach korygujących wady urządzeń i sprzętu technicznego,
- przedstawiano zagadnienia prewencji wypadkowej, wskazując na sposoby eliminowania zagrożeń wypadkowych w zakładach,

- w których odnotowano największą liczbę wypadków przy pracy,
- omówiono zagadnienia dotyczące oceny ryzyka zawodowego oraz wykorzystania zarządzania bezpieczeństwem pracy, jako skutecznego narzędzia prewencji wypadkowej w zakładach,
- przeprowadzono szkolenie związane z przygotowaniem pracodawców do samokontroli i do realizacji przedsięwzięć podnoszących poziom bezpieczeństwa w użytkowaniu sprzętu roboczego,
- podczas jednego z seminarium przedstawiono zagadnienia związane z wytwarzaniem, modernizacją, naprawami oraz eksploatacją wózków jezdniowych podnośnikowych,
- wspólnie z Komendą Wojewódzką OHP w Kielcach zapoznano pracodawców z obowiązkami wynikającymi z zatrudnienia pracowników młodocianych,
- w Centrum Targowym w Kielcach podczas Międzynarodowych Targów Dźwigów EURO-LIFT, inspekcja pracy zorganizowała stoisko, gdzie udzielano porad w zakresie prawa pracy oraz bezpieczeństwa pracy i prezentowano wydawnictwa tematycznie związane z targami.

Dla zlikwidowania ujawnionych nieprawidłowości inspektorzy pracy podjęli następujące działania prawne::

- wydali **180** decyzji, w tym: 159 decyzji na piśmie i 21 decyzji ustnych.

Do końca okresu sprawozdawczego wykonano 105 decyzji wydanych na piśmie i 21

decyzji ustnych, co stanowi 70,0 % wszystkich decyzji. Decyzje dotyczyły 816 pracowników.

Do pracodawców skierowano także **104** wnioski pokontrolne regulujące pozostałe zagadnienia prawa pracy. Wnioski dotyczyły 490 pracowników. Spośród wydanych wniosków 57 zostało zrealizowanych (54,8%). Ponadto w czasie kontroli wydano 4 polecenia.

Według pracodawców przyczynami zaistniałych nieprawidłowości są między innymi:

- brak środków finansowych i związane z nim minimalizowanie kosztów pracy, także poprzez ograniczanie wydatków na sprawy związane z bezpieczeństwem i higiena pracy,
- nieznaną obowiązków przepisów, a często ich niezrozumienie,
- lekceważenie przepisów przez pracodawców, pracowników i służby bhp.
- nierzetelne wykonywanie swoich zadań przez służby bhp. Ograniczają się one jedynie do bieżącego nadzorowania stanu bhp, natomiast nie podejmuje się żadnych działań profilaktycznych oraz zapobiegawczych,
- niechęć pracowników służby bhp i pracodawców do przeprowadzania rzetelnych kontroli przestrzegania przepisów i zasad bhp na stanowiskach pracy oraz dokumentowania tych faktów,
- nie traktowanie w sposób należyty roli oceny ryzyka zawodowego i wpływ tej oceny na zapewnienie

- odpowiednich warunków i stanu bhp w zakładach
- brak doświadczenia w samodzielnym prowadzeniu i organizowaniu pracy przez pracodawców.

4. Kontrole bezpieczeństwa pracy i prawnej ochrony pracy w średnich i dużych zakładach.

W okresie sprawozdawczym – w zakresie bezpieczeństwa pracy i prawnej ochrony pracy w średnich i dużych zakładach, kontrole przeprowadzone zostały w 12 zakładach pracy o łącznym zatrudnieniu 2.153 pracowników, w tym: w 10 zakładach o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników (łącznie zatrudnienie 882 pracowników) oraz w 2 zakładach o zatrudnieniu 250 pracowników i powyżej (łącznie zatrudnienie 1.271 pracowników). Były to głównie zakłady wchodzące w skład branży przetwórstwa przemysłowego 7 zakładów (58,3% objętych kontrolami)

Kontrole prowadzone były w przedmiocie:

- 1) warunków i bezpieczeństwa pracy
- 2) oraz prawnej ochrony pracy.

I tak:

Ad.1. W zakresie warunków i bezpieczeństwa pracy:

Do najczęściej występujących nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi:

- niewłaściwy stan techniczny maszyn i urządzeń (brak osłon na ruchomych częściach maszyn, brak zabezpieczenia stref niebezpiecznych, niesprawne wyłączniki). Powyższe problemy regulowano w 24,7% wydanych decyzji,
- nieprawidłowo dokonane oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy lub zaniechanie takich ocen po zmianie wyposażenia w nowe maszyny lub zmianie technologii produkcji. Zagadnienia te regulowano w 19,2% wydanych decyzji,
- występowanie czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. W tym zakresie zobowiązywano pracodawców do likwidacji wymienionych nieprawidłowości w 14,6% wydanych decyzji,
- w transporcie wewnątrzzakładowym (zły stan dróg komunikacyjnych oraz stan techniczny środków transportu). Problemy wewnątrzzakładowego transportu regulowano poprzez wydanie 13,6% decyzji.

Ponadto w zdecydowanie mniejszym zakresie wystąpiły nieprawidłowości dotyczące:

- braku instruktażu stanowiskowego oraz okresowych szkoleń dotyczących bhp - 4 pracowników,
- prowadzenia szkoleń w zakresie bhp, bez ustalonego wcześniej programu szkolenia (4 zakłady),
- braku poddania w wymaganym terminie pracowników wstępnym, okresowym lub kontrolnym

- badaniom lekarskim. Problem dotyczył 3 pracowników,
- niewielki rozmiar uchybień stwierdzono w eksploatacji obiektów, pomieszczeń pracy i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (zły stan posadzek, braki w wyposażeniach szatni i umywalniach). Problem dotyczył 4 zakładów pracy,
 - braku pomiarów natężenia oświetlenia w pomieszczeniach i na stanowiskach pracy (4 zakłady pracy),
 - brak opracowanych instrukcji dotyczących stosowanych procesów technologicznych (2 zakłady pracy),
 - brak pomiarów elektrycznych ochronnych u 2 pracodawców (1,0% eksploatowanych maszyn),
 - składowania towarów (brak instrukcji składowania i magazynowania towarów, brak informacji o dopuszczalnym obciążeniu regałów magazynowych). Problem stwierdzono w 4 kontrolowanych zakładach pracy,
 - nieprawidłowe działanie służby bhp stwierdzono w 3 zakładach pracy (brak okresowych kontroli stanu bhp, brak analizy stanu bhp).

Zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy upatrywać przede wszystkim w ograniczeniu przez pracodawców nakładów finansowych na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy. Pracodawcy skupiają się głównie na wygospodarowaniu środków finansowych na bieżącą działalność zakładów zaniehbując przy tym problemy bezpieczeństwa pracy. Wpływ na powstanie ujawnionych

nieprawidłowości miały także następujące czynniki:

- niski poziom wiedzy pracodawców w zakresie zagadnień bhp w szczególności przy prowadzeniu prac niebezpiecznych i w zakresie dokonywania ocen ryzyka zawodowego,
- niewłaściwa organizacja pracy i brak odpowiedniego nadzoru nad wykonywanymi pracami,
- brak własnych inicjatyw zmierzających do poprawy stanu warunków i bezpieczeństwa pracy, a realizowanie jedynie zaleceń inspekcji pracy.

Analizując stan przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy w przedmiocie warunków pracy i bhp w średnich i dużych zakładach stwierdzić należy, że poprawa na wskazanym odcinku działalności zakładów możliwa jest bez angażowania znacznych środków finansowych. Należy tylko dokonać poprawy w zakresie organizacji pracy oraz wzmożenia dyscypliny w realizowaniu obowiązków spoczywających na średnim dozorcze technicznym i na samych pracodawcach.

Dla zlikwidowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości w zakresie warunków i bezpieczeństwa pracy, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali **198** decyzji, w tym: 125 na piśmie i 73 ustne. Na podstawie wydanych decyzji - poprzez 2 decyzje wstrzymano prace, 10 decyzji

nakazywało wstrzymanie eksploatacji maszyn,

- skierowano do pracodawców 52 wnioski pokontrolne.

Za stwierdzone nieprawidłowości mające charakter wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy na osoby odpowiedzialne za ich popełnienie nałożyli 2 mandaty na łączną karę grzywnien w wysokości 2.900 zł.

Ad.2. W zakresie prawnej ochrony pracy:

Do zasadniczych nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi:

- nieprawidłową treść ustalonych Regulaminów pracy (nieprawidłowości dotyczące systemów i rozkładów czasu pracy, brak podania okresu rozliczeniowego czasu pracy, brak określenia pory nocnej, nie określenie terminu i miejsca wypłaty wynagrodzeń, brak wykazu prac wzbronionych kobietom). Powyższe nieprawidłowości stwierdzono w 8 zakładach (66,7% zakładów objętych kontrolami),
- ewidencjonowanie czasu pracy w dobach kalendarzowych, a nie pracowniczych. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 3 kontrolowanych zakładach (25,0% objętych kontrolami),
- zatrudnianie pracowników w dniach wolnych z tytułu przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy i brak udzielania w zamian innego

dnia wolnego od pracy w okresie rozliczeniowym). Uchybienia te stwierdzono w 3 zakładach (25,0% objętych kontrolami),

- zatrudnianie pracowników dwukrotnie w tej samej dobie pracowniczej, bez stosowanej rekompensaty za pracę w godzinach nadliczbowych. Nieprawidłowości stwierdzono w 3 zakładach (25,0% objętych kontrolami),
- zatrudnianie pracowników ponad przeciętnie 48 godzin w tygodniu w okresie rozliczeniowym. Dotyczyło 2 pracodawców (16,7% kontrolowanych),
- nieprawidłowości w wypłacaniu pracownikom wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy (niewłaściwe naliczenie wynagrodzenia - w zaniżonej wysokości; nienaliczanie i nie wypłacanie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych; niewypłacanie dodatkowego wynagrodzenia za pracę w godzinach nocnych; uchybienia w wyliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu za urlop). Wykazane nieprawidłowości dotyczyły 14 pracowników i stwierdzono je w 4 zakładach pracy (33,3% objętych kontrolami),

Wykazane nieprawidłowości świadczą o tym, że poziom znajomości przepisów prawa pracy wśród pracodawców i służb działających w kontrolowanych zakładach znajduje się na niskim poziomie wiedzy w zakresie ocenianych zagadnień. W niewielkim zakresie były one też wynikiem zwykłych pomyłek rachunkowych lub

związanych z nieprawidłową interpretacją przepisów.

Dla wyeliminowania stwierdzonych uchybień, inspektorzy pracy skierowali do pracodawców 48 wniosków pokontrolnych zalecających doprowadzenie stanów sprzecznych z prawem do ich zgodności z obowiązującymi przepisami.. Za stwierdzone nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika ukarana została jedna osoba mandatem karnym w wysokości 1.400 zł, a w stosunku do 3 innych zastosowano środki wychowawcze w postaci ostrzeżenia.

5. Spełnianie wymagań zasadniczych i minimalnych dla maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych.

A. Spełnianie wymagań minimalnych dla maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych.

Kontrole spełniania wymagań minimalnych dla maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych przeprowadzono w **10** zakładach pracy. W zależności od liczby zatrudnionych kontrole przeprowadzono:

- w 5 zakładach o zatrudnieniu od 1 do 9 pracowników,
- w 3 zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników,

- w 2 zakładach o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników.

Podczas przeprowadzonych kontroli ocenie poddano 56 maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych, w tym 36 wtryskarek ślimakowych, 7 młynków do rozdrabniania odpadów, 7 wtryskarko-wydmuchiwarek (butelczarek), 1 linia do produkcji foli (PCV), walce do uplastyczniania tworzywa i maszyna kalandrująca tworzące linię kalandrującą 2 automaty zgrzewace.

Kontrolami objęto warunki pracy 75 zatrudnionych.

Do maszyn objętych kontrolą wniesiono wiele zastrzeżeń, co do spełnienia przez nie wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Zastrzeżenia dotyczyły 41 maszyn tj. 73,2% objętych kontrolą. Były one następujące:

- brak lub niepełne (nieskuteczne) osłony strefy roboczej wtryskarek (14 maszyn),
- brak oznakowania lub nieczytelnego oznakowania elementów sterowniczych (8 maszyn),
- brak wyłączników awaryjnego zatrzymania maszyny tzw. stopu awaryjnego (2 maszyny),
- brak oznakowania powierzchni gorących w strefie uplastyczniania tworzywa (17 maszyn).

Wyniki kontroli wskazują na to, iż pracodawcy eksploatujący maszyny do przetwórstwa tworzyw sztucznych w coraz większym zakresie podejmują działania dostosowujące do minimalnych wymagań bezpieczeństwa. Stwierdzone nieprawidłowości wynikają przede wszystkim z nieodpowiedniego

poziomu wiedzy technicznej osób z nadzoru, w tym wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy, a także lekceważenia zagadnień bezpieczeństwa pracy przez samych pracowników, którzy w wielu przypadkach pod nieobecność pracodawcy bądź osoby z nadzoru nie stosują wszystkich wymaganych zabezpieczeń (osłon elementów napędowych, zabezpieczenia dostępu do stref niebezpiecznych, nieprawidłowy stan techniczny elementów i układów sterowania).

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **57** decyzji, w tym **12** decyzji z terminem natychmiastowego wykonania w trybie art.108 kpa.

Pracodawcy zrealizowali 25 decyzji tj. 43,9%.

W wyniku przeprowadzonych kontroli i wydanych środków prawnych, pracodawcy dostosowali do wymagań minimalnych 42 maszyny tj. 75,0% objętych kontrolą. Warunki pracy stały się bardziej bezpieczne dla 56 pracowników tj. 75,0% objętych kontrolami.

Realizując kontrole związane z niniejszym tematem, inspektorzy pracy potwierdzili utrzymywanie się tendencji zwykłej w liczbie pracodawców podejmujących działania dostosowawcze maszyn i urządzeń do minimalnych wymagań bezpieczeństwa.

B. Nadzór rynku maszyn, urządzeń i środków ochrony indywidualnej.

Kontrole spełniania zasadniczych wymagań przez maszyny, urządzenia techniczne i środki ochrony indywidualnej, wprowadzone do obrotu po wejściu Polski do UE, przeprowadzono w **19** zakładach pracy oraz **1** raz w składzie Urzędu Celnego O/Kielce (na wniosek złożony przez importera). 19 użytkowników nowo wyprodukowanych wyrobów zatrudniało w trakcie kontroli łącznie 2828 pracowników.

Podczas przeprowadzonych kontroli u pracodawców z terenu województwa świętokrzyskiego poddano ocenie **28** wyrobów na zgodność ich wykonania z zasadniczymi wymaganiami dyrektyw UE nowego podejścia dla maszyn 2006/42/WE (lub wcześniejszej 98/37/WE) i dla środków ochrony indywidualnej 89/686/EWG. Wśród tych wyrobów było: 15 modeli środków ochrony indywidualnej (w tym 14 ubrań ochronnych) oraz 5 typów maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych i 8 – przeznaczonych do innego zastosowania. Nieprawidłowości odnotowano w przypadku 24 wyrobów, w tym 13 ochron osobistych i 11 maszyn.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

Rodzaj nieprawidłowości w wyrobach skontrolowanych na terenie OIP-Kielce	Liczba wyrobów skontrolowanych		Liczba wyrobów z nieprawidłowościami	
	w tym:		w tym:	
	ŚOI*	maszyny	ŚOI*	maszyny
Brak oznakowania CE	28		3	
	15	13	2	1
Brak lub nieprawidłowa deklaracji zgodności	28		13	
	15	13	3	10
Nieprawidłowości związane z udziałem/brakiem udziału jednostki notyfikowanej tylko w przypadkach wymaganych przepisami	15		3	
	10	5	2	1
Niezgoda z zasadniczymi wymaganiami w zakresie: - nieprawidłowości budowy/wykonania.....	28		4	
	15	13	0	4
- braku lub niewłaściwego oznakowania – identyfikacji, piktogramów itp.	28		18	
	15	13	13	5
- nieprawidłowości związanych z instrukcjami użytkownika wyrobu.....	28		22	
	15	13	12	10

* - ŚOI – skrót od środki ochrony indywidualnej.

Uchybienia rzutujące na bezpieczeństwo eksploatacji wyrobów najczęściej dotyczyły treści instrukcji ich użytkowania, w których brakowało informacji wymaganych normami zharmonizowanymi z dyrektywami UE (78,6% z ogółu ocenianych) oraz oznakowania tych wyrobów piktogramami czy napisami ostrzegawczymi, w tym wyrażonymi w językach obcych, a nie w języku polskim (64,3% z ogółu).

Z wszystkich ocenionych maszyn 76,9% posiadało nieprawidłowo wystawioną przez producenta deklarację zgodności wykonania tych wyrobów z zasadniczymi dla nich wymaganiami, co sugerowało niewłaściwie przeprowadzoną procedurę sprawdzenia poprawności wykonania tych wyrobów wg dyrektyw nowego podejścia. Uchybienia związane z grupą ok. $\frac{1}{3}$ maszyn dotyczyły wadliwych ochron elementów ruchomych i niebezpiecznych. Nie

stwierdzono wadliwej konstrukcji środków ochrony indywidualnej.

Przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy upatrywać głównie w istniejących jeszcze brakach dostatecznej wiedzy na temat wymagań stawianych dyrektywami nowego podejścia – zarówno u polskich producentów, dostawców, jak i u użytkowników nowych wyrobów. Na stan taki rzutowało również domniemanie zgodności wykonania wyrobu z zasadniczymi wymaganiami przy oznakowaniu go znakiem CE i przy dołączeniu do niego instrukcji użytkownika (z pominięciem poprawności lub nie- tego dokumentu). Brak oznakowania CE, co dotyczyło 10,7% przypadków, nie był powodem podważania zgodności wykonania wyrobu z zasadniczymi wymaganiami, jeśli w dokumentach towarzyszących przywołane były przepisy krajowe lub UE – bez względu na to czy było to przywołanie prawidłowe.

W wyniku działań inspektorskich 11 środków ochrony indywidualnej (z 13 negatywnie ocenionych) wiązało się z uzupełnieniem oznakowania oraz treści deklaracji zgodności i instrukcji użytkowania. W 1 przypadku zaniechano wprowadzania na rynek wyrobu z sugerowanym innym zastosowaniem niż to wskazał producent. W 1 przypadku działania naprawcze będą realizowane w 2013r. W przypadku 11 negatywnie ocenionych maszyn 9 zostało dostosowanych do zasadniczych wymagań, 1 typ maszyny zaniechano przekazywać użytkownikom w Polsce i przekazano zastrzeżenia do litewskiego nadzoru rynku (właściwego do siedziby producenta), 1 przypadek działań dostosowawczych – będzie miał miejsce w 2013r.

W 2012r. w ramach nadzoru rynku przeprowadzono, poza wymienionymi wyżej kontrolami, postępowania w stosunku do wprowadzających wyroby do obrotu, zakończone pozytywnym wynikiem usunięcia nieprawidłowości. Przypadki takie dotyczyły uchybień ujawnionych na terenie innych województw, a producentów-dostawców wyrobów mających siedzibę w Świętokrzyskiem. W sumie było to 8 postępowań, z czego 4 wiązały się z działaniami rozpoczętymi w 2011r.

Realizując działania kontrolne związane z nadzorem rynku należy zauważyć nasilający się w ostatnich latach trend, mający na celu dobrowolną eliminację nieprawidłowości przy wyrobach wprowadzanych do obrotu przez

stronę, której przedłożono określone uwagi. Działania takie zbliżają obszar czynności kontrolno-nadzorczych i restrykcyjnych inspektora pracy do obszaru mającego charakter prewencyjny. Jest to zgodne z założeniami polityki PIP łączenia kontroli i prewencji.

6. Kontrole prac związanych z pozyskiwaniem i zrywką drewna.

Celem kontroli była kompleksowa ocena stanu przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym przepisów bhp w procesie pozyskiwania drewna, z uwzględnieniem poprawności doboru stosowanych przez pracowników środków ochrony indywidualnej. Ocena obejmowała również działania zakładów w kierunku eliminacji zagrożeń, działań profilaktycznych oraz prawnej ochrony pracy.

Na terenie działania Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach przeprowadzono kontrole zakładów usług leśnych działających w obrębie pięciu nadleśnictw. Kontrolą objęto **20** zakładów zatrudniających **51** pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, 17 osób na podstawie umów cywilnoprawnych i 61 jednoosobowych podmiotów gospodarczych, jako podwykonawców.

Umowy zawierane przez nadleśnictwa z zakładami usług leśnych określają w sposób szczegółowy obowiązki wykonawców robót tj. zakładów usług leśnych między innymi w zakresie wykonywania prac zgodnie

z obowiązującą w Lasach Państwowych technologią i przepisami szczegółowymi, przestrzegania przepisów bhp wynikających z przepisów prawa pracy, wyznaczania koordynatorów – w przypadkach pracy na powierzchni – więcej niż jednego wykonawcy (podwykonawcy).

Inspektor pracy stwierdził, że w większości kontrolowanych podmiotów przestrzegane były przepisy prawa pracy, w tym w szczególności w zakresie: przygotowania do pracy (posiadanych uprawnień i szkoleń bhp), wyposażenia w środki ochrony indywidualnej, wyznaczania stanowisk pracy i ich zabezpieczenia przed dostępem osób nieuprawnionych, sposobów pozyskiwania drewna i nadzoru nad pracami niebezpiecznymi, stanu technicznego maszyn i sprzętu do pozyskiwania drewna, a także wyposażenia pracowników w posiłki profilaktyczne i napoje.

Brak było także zasadniczych uwag do spełniania innych wymagań określonych przepisami prawa pracy, a w szczególności w zakresie: czasu pracy i prowadzonych w tym przedmiocie ewidencji oraz poddawania pracowników szkoleniu wstępnemu bhp i ewidencji z tym związanej.

Natomiast ujawnione nieprawidłowości w wąskim zakresie dotyczyły między innymi:

- braki w pełnym zaopatrzeniu 28 pracowników (połowa zatrudnionych) w niektóre środki ochrony indywidualnej lub mimo

posiadania nie stosowania ich przez pracowników (buty z wkładką przeciwpięciową 6 pracowników, wymaganej osłony twarzy 2 pracowników, brak lub nie stosowanie hełmów ochronnych 8 pracowników, brak określenia rodzajów odzieży i obuwia roboczego lub ich niestosowanie 12 pracowników),

- w jednym zakładzie (5,0% objętych kontrolami) 2 pilarzy (4,0% zatrudnionych) pozyskiwało drewno jednoosobowo, co było niezgodne z wymaganą technologią prac,
- w 2 zakładach (10,0% objętych kontrolami) popełniono błędy przy ścince i obalaniu drzew (niewłaściwa kolejność zakładania rzazów podcinających, brak lub niewłaściwa wysokość progu),
- w 9 zakładach (45,0% objętych kontrolami) nie zapewniono dla 26 pracowników (połowa zatrudnionych) instrukcji w zakresie prowadzonych prac i procesów technologicznych,
- 5 zakładów (25,0% objętych kontrolami) nie sporządziło wykazu prac szczególnie niebezpiecznych, co dotyczyło 18 pracowników (35,3% zatrudnionych),
- w 4 zakładach (20,0% objętych kontrolami) stwierdzono uchybienia dotyczące wychwytników łańcucha przy eksploatowanych pilarkach i niesprawny hamulec bezpieczeństwa,
- 4 pracodawców (20,0%) prowadziło dokumentację osobową niezgodnie z obowiązującymi wymogami,
- u 8 pracodawców (40,0% objętych kontrolami), stwierdzono uchybienia

w zakresie poddawania pracowników wymaganym badaniom lekarskim. Dotyczyło to 14 pracowników (27,0% zatrudnionych). Dotyczy to wstępnych badań lekarskich (12 pracowników), i profilaktycznych badań okresowych (2 pracowników),
 - nie dokonania w 3 zakładach (15,0%) udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego.

Stwierdzić należy, iż w porównaniu z rokiem ubiegłym 2011 nastąpiła znacząca poprawa w zakresie spełniania wymaga dotyczących warunków oraz bezpieczeństwa pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna.

W wyniku przeprowadzonych nieprawidłowości zastosowano następujące środki prawne:

- wydano **97** decyzji, w tym 4 decyzje nakazywały wstrzymania prac, 2 decyzje wstrzymania eksploatacji maszyn i urządzeń, 3 decyzje zakazu wykonywania określonej pracy, 3 decyzje skierowania do innych robót 3 pracowników,
- skierowano do pracodawców **82** wnioski pokontrolne.

Za popełnienie **41** wykroczeń, inspektorzy pracy ukarali mandatami **14** osób na łączną kwotę **21.000** złotych. Zastosowano także **2** środki wychowawcze.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy należy zaliczyć między innymi:

- brak właściwej kontroli i nadzoru nad prowadzonymi pracami ze strony Służby Leśnej i nie korzystanie z uprawnień pozwalających na wstrzymanie prac w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia, czy też możliwości zerwania umowy z zakładami za rażące nieprzestrzeganie przepisów i zasad bhp,
- brak stabilizacji zawodowej, co zostało spowodowane wprowadzeniem przetargów na prace w leśnictwie (brak pewności, że firma będzie wykonywała prace w następnych latach),
- brak zawodowego przygotowania pracodawców do prowadzonej działalności,
- bardzo niskie stawki za poszczególne prace leśne co powoduje, że pracodawcy nie mając wystarczających środków finansowych czynią oszczędności przede wszystkim na wyposażeniu pracowników w odzież roboczą i obuwie, posiłkach profilaktycznych, środkach higieny itp.

Pracodawcy zrealizowali na koniec okresu sprawozdawczego 59 decyzji (56,7% wydanych) i 49 wniosków (59,7%).

7. Przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Celem kontroli była ocena stanu przestrzegania przez pracodawców przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy gospodarowaniu odpadami komunalnymi. W sposób szczególny

kontrolami objęto problemy związane z narażeniem pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych, przygotowaniem pracowników do pracy, organizowaniem procesów pracy pod kątem ich zgodności z przepisami bhp, warunki prowadzenia transportu odpadów komunalnych, ich unieszkodliwiania oraz stan techniczny obiektów i pomieszczeń pracy.

Przedstawione zagadnienia badano w **5** zakładach pracy, które zatrudniały łącznie **255** pracowników.

Kontrolowane podmioty prowadziły działalność w zakresie odbioru i transportu odpadów komunalnych, ich segregacji, a także obsługi składowisk odpadów komunalnych, zbieranie odpadów inne niż niebezpieczne oraz obróbka i usuwanie tych odpadów.

W narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne zatrudnionych było **137** pracowników, czyli **53,7%** ogólnej liczby zatrudnionych w kontrolowanych zakładach.

W wyniku przeprowadzonych kontroli, stwierdzono między innymi następujące nieprawidłowości, które dotyczą większości z kontrolowanych zakładów:

- w eksploatowanych pojazdach brak było pojemników do transportu odpadów komunalnych. Pojemniki powinny być wyposażone w sól fizjologiczną lub wodę destylowaną do przemywania oczu, a także czystą wodę,

- pojazdy przeznaczone do transportu odpadów komunalnych nie wyposażono w co najmniej dwa rodzaje urządzeń sygnalizujących zbliżanie się pojazdu do przeszkody podczas cofania, a urządzenia zainstalowane ulegały częstym awariom, co świadczy o braku okresowej kontroli stanu technicznego tych pojazdów,
 - brak było udokumentowanej kontroli stanu technicznego pojazdów,
 - nie prowadzono systematycznych zabiegów odkażania pojazdów, narzędzi i innych urządzeń, w tym pojemników do odbierania i transportu odpadów komunalnych,
 - nie prowadzono wymaganych szczepień ochronnych pracowników (WZWA, tężec, dur brzuszny),
 - w trzech z kontrolowanych pięciu zakładów nie zapewniono narażonym pracownikom środków do odkażania skóry i błon śluzowych,
 - podobnie w trzech podmiotach objętych kontrolą, programy szkoleń nie uwzględniały zagadnień związanych z istniejącymi zagrożeniami,
 - także w trzech z kontrolowanych podmiotów, pracodawca w okresie zimowym nie zapewnił pracownikom zatrudnionym w warunkach uciążliwych posiłków profilaktycznych. Nie badano też wydatku energetycznego,
 - w dwóch zakładach na 5 zbadanych pranie odzieży roboczej powierzono pracownikom zatrudnionym przy transporcie odpadów komunalnych.
- Wykazane nieprawidłowości stanowią rażące naruszenie przepisów

o ochronie zdrowia pracowników komunalnych.

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa

a) według inspektorów pracy, należy zaliczyć:

- niezajomość przez pracodawców przepisów w zakresie prawa pracy oraz wymogów dotyczących profilu prowadzonej działalności,
- brak wymaganej wiedzy - po stronie kadry nadzorczej – co do stopnia narażenia pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych oraz lekceważenie tych zagrożeń,
- brak właściwego nadzoru nad wykonywaniem niebezpiecznych prac,
- brak egzekwowania przez pracodawców właściwego działania podległych służb technicznych.

b) według pracodawców:

- brak znajomości przepisów w zakresie wymogów prawnych oraz technicznych wynikających z przepisów szczególnych,
- trudna sytuacja finansowa przedsiębiorstw realizujących przedmiotowy profil działalności.

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali ogółem **66** decyzji, w tym: **55** na piśmie i **11** decyzji ustnych,
- skierowali do pracodawców **16** wniosków pokontrolnych.

Pracodawcy poinformowali o dotychczasowym wykonaniu 44 decyzji wydanych na piśmie, co stanowi 80,0% tego rodzaju decyzji oraz zrealizowali

10 wniosków pokontrolnych, co stanowi 62,5% wydanych wniosków. Zrealizowane zostały wszystkie decyzje wydane ustnie.

Wśród ujawnionych nieprawidłowości, inspektorzy pracy 10 z nich uznali, jako wyczerpujące znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika nakładając na **2** pracodawców mandaty karne kredytowane w łącznej kwocie **2.400 zł**.

W wyniku przeprowadzonych kontroli i podjętych działań prawnych, poprawie uległy warunki i bezpieczeństwo pracy dla wszystkich **137** pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie szkodliwych czynników biologicznych, w tym na ich bezpośrednie działanie dla **82** pracowników (odkażanie pojazdów i kontenerów przy użyciu środków biobójczych, zapewnienie środków do odkażania rąk, wyposażenie pojazdów w pojemniki z solą fizjologiczną, wyposażenie pracowników w okulary ochronne i rękawice odporne na działanie chemikaliów).

Przeprowadzone kontrole wykazały, że zarówno w zakresie odbioru i transportu odpadów komunalnych, jak i obsługi składowisk tychże odpadów stwierdza się niedostateczne działanie pracodawców i podległych im służb nad ograniczeniem narażenia pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych. Zaniedbania w tym przedmiocie są niekiedy rażące i świadczą o braku poczucia odpowiedzialności za życie, a nawet

zdrowie zatrudnionych przy wymienionych wyżej pracach (np. brak szczepliń ochronnych, czy niezachowanie podstawowych wymogów sanitarnych). Stąd też zachodzi konieczność kontynuowania kontroli w powyższym zakresie w latach następnych.

8. Zatrudnianie osób niepełnosprawnych.

Zadowolający stan warunków oraz bezpieczeństwa pracy stwierdzono w zakładach zatrudniających osoby niepełnosprawne. Kontrole przeprowadzono w **112** zakładach zatrudniających **1.374** osoby niepełnosprawne. Nieprawidłowości w zakresie problematyki objętej kontrolami stwierdzono przede wszystkim w zakładach pracy chronionej i u pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy na otwartym rynku pracy. Nieprawidłowości stwierdzono w 30,0% zakładów objętych kontrolami i dotyczyły zasadniczo: eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych, maszyn i urządzeń, stanowisk pracy, wentylacji pomieszczeń pracy. Nie były to jednak nieprawidłowości skutkujące bezpośrednimi zagrożeniami dla zdrowia i życia pracowników i dotyczyły niewielu przypadków. Liczba wymienionych nieprawidłowości w stosunku do lat poprzednich uległa zmniejszeniu

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **155** decyzji, w tym **8** decyzji wstrzymania prac i **1**

decyzje skierowania 1 pracownika do innych robót. Do 7 pracodawców skierowano **16** wniosków pokontrolnych zalecających uregulowania innych problemów związanych z przestrzeganiem przepisów prawa pracy. Wydano także **27** poleceń usunięcia nieprawidłowości, które zostały zrealizowane w czasie trwania czynności kontrolnych. Za ujawnione nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika **3** pracodawców zostało ukaranych mandatami na łączną kwotę **3.700 zł**.

Podsumowując, należy pozytywnie ocenić działalność pracodawców w przedmiocie ich starań o prawidłowe warunki i stan bezpieczeństwa związany z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

9. Legalność zatrudnienia.

W okresie sprawozdawczym stwierdzono szereg nieprawidłowości w zakresie legalności zatrudniania i innej pracy zarobkowej w tym zatrudniania cudzoziemców. Przeprowadzono **774** kontrole w zakresie legalności zatrudnienia i objęły swym przedmiotem **8.700** osób. Kontrole przeprowadzono u **757** podmiotów gospodarczych.

W ponad połowie skontrolowanych podmiotów (57,0% ogółu 444 podmioty) stwierdzono przynajmniej jeden przypadek naruszenia przepisów w zakresie legalności zatrudnienia. Ujawnione

nieprawidłowości polegały między innymi na: zatrudnianiu bez umowy o pracę, niepotwierdzeniu w terminie warunków zatrudnienia, powierzaniu wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych w warunkach gdzie powinna zostać zawarta umowa o pracę, niezgłoszeniu lub nieterminowym zgłoszeniu pracowników do ubezpieczenia społecznego, niepowiadomieniu lub nieterminowym powiadomieniu przez bezrobotnego powiatowego urzędu pracy o podjęciu zatrudnienia, zgłoszeniu do ZUS nieprawidłowych danych mających wpływ na wymiar składek, nieopłaceniu lub nieterminowym opłaceniu składek na Fundusz Pracy.

Analiza wyników dokonanych ustaleń wskazuje na to, iż w okresie sprawozdawczym do najbardziej szkodliwych społecznie form nielegalnego zatrudnienia należały: zatrudnianie osób bez potwierdzenia na piśmie rodzaju zawartej umowy o pracę, zawarciu umowy cywilnoprawnej w warunkach gdzie powinna zostać zawarta umowa o pracę lub niezgłoszenie do ubezpieczenia społecznego osoby wykonującej pracę zarobkową.

I tak:

Przeprowadzone kontrole wykazały, że w roku sprawozdawczym uległa zwiększeniu o 46,0% – w porównaniu z rokiem 2011 – liczba osób pracujących nielegalnie. Z danych pokontrolnych wynika także, iż w roku 2012 nastąpił wzrost - w stosunku do roku 2011 - liczby umów

cywilnoprawnych zawartych niezgodnie z charakterem świadczonej pracy, aż o 180,0% (2011r. 80, rok 2012 224). Natomiast tendencję spadkową odnotowano w zakresie liczby stwierdzonych - w roku sprawozdawczym - przypadków braku potwierdzenia na piśmie rodzaju i warunków zawartej z pracownikiem umowy o pracę - o 24,0% w porównaniu z rokiem 2011. Jeśli chodzi o nieprawidłowości związane z brakiem zgłoszenia pracowników do ubezpieczenia społecznego, liczba stwierdzonych przypadków nie uległa zmianie w stosunku do roku 2011.

Istotnym naruszeniem przepisów w obszarze legalności zatrudnienia było nieopłacanie składek na Fundusz Pracy. Stwierdzono, że w roku 2012 – 27 przedsiębiorców nie opłaciło przedmiotowych składek na łączną kwotę 169 tys. zł. Nastąpił więc wzrost o 100,0% liczby przedsiębiorców nie opłacających składek w porównaniu z rokiem 2011

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych naruszeń prawa należy zaliczyć między innymi: nieznaną przepisów prawa pracy, trudności finansowe związane z obciążeniami wynikającymi z zatrudniania pracowników, zawieranie z osobami fizycznymi umów cywilnoprawnych, aby uniknąć obowiązków jakie rodzi stosunek pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy, urlopy itp.), zatrudnianie pracowników w niepełnym wymiarze czasu pracy, aby nie odprowadzać składek na Fundusz Pracy, powierzanie pracy osobom bezrobotnym, aby nie

odprowadzać składek do ZUS i ukrywanie dodatkowych dochodów przez osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych.

Efektami działań kontrolnych w zakresie legalności zatrudnienia, było między innymi:

- legalizacja zatrudnienia 660 osób (zawarcie umowy o pracę, zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę) – wzrost w stosunku do 2011 r – o 21,0%;
- 164 osobom potwierdzono na piśmie rodzaj i warunki zawartej z pracownikiem umowy o pracę – spadek o 31,0% w stosunku do 2011 r,
- spowodowano zawarcie umowy o pracę dla 217 osób (zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę) – wzrost o 300,0% w porównaniu z rokiem 2011,
- 210 osób zgłoszono do ubezpieczenia społecznego;
- opłacono zaległe składki na Fundusz Pracy dla 591 osób na łączną kwotę 148.929 zł;
- opłacono zaległe składki na ubezpieczenie społeczne dla 99 osób na kwotę 202.601 zł;
- nastąpił zwrot nienależnie pobranych zasiłków i innych świadczeń od 4 osób na kwotę 908,20 zł;
- wobec 110 osób wydano decyzje o pozbawienie statusu bezrobotnego.

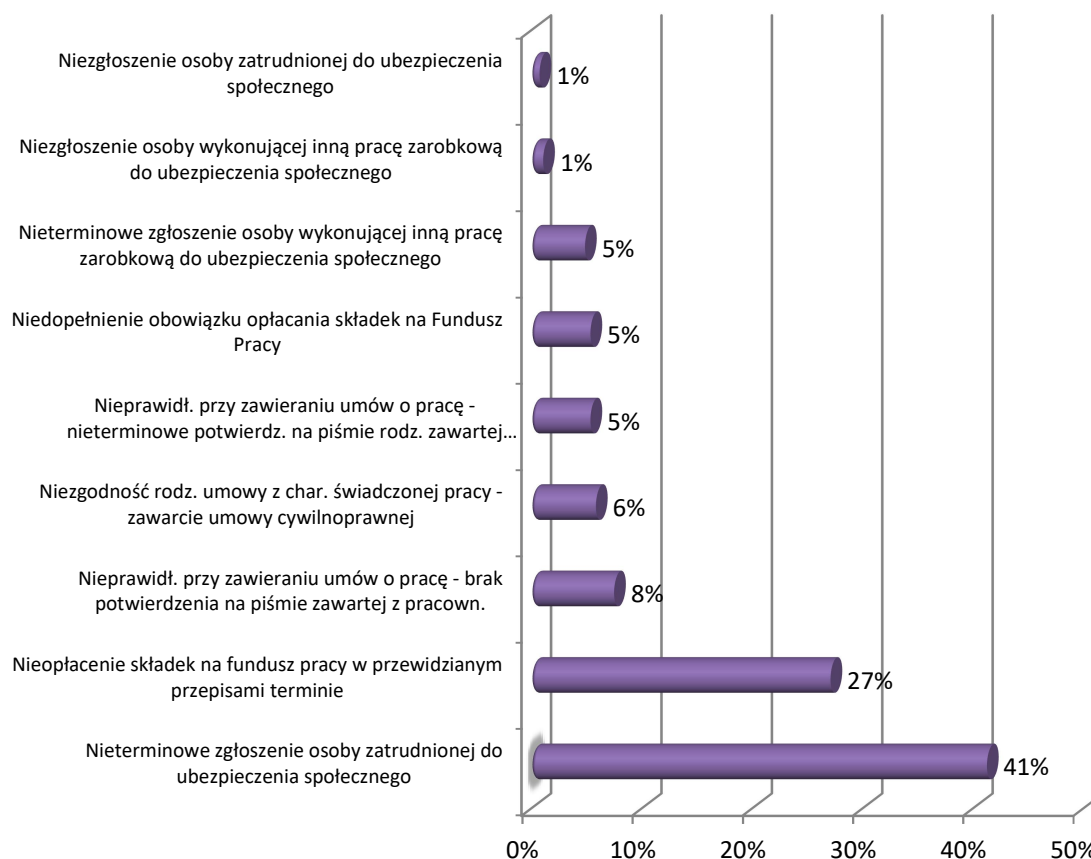
Z przedstawionych informacji wynika, że działania inspektorów pracy w zakresie legalności zatrudnienia były znaczące, bardziej efektywne niż w latach poprzednich i przywracające

praworządność w tych obszarach, które były najbardziej niesprawiedliwe społecznie.

W celu wyeliminowania stwierdzonych naruszeń prawa, inspektorzy pracy skierowali do przedsiębiorców **582** wnioski pokontrolne.

Podczas prowadzonych kontroli, inspektorzy pracy stwierdzili stany faktyczne mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika i zastosowali następujące środki represji wobec osób winnych zaniedbań w przestrzeganiu przepisów prawa pracy: nałożyli **47** mandatów na łączną kwotę **63.000 zł**, skierowali do sądów **44** wnioski o ukaranie winnych stwierdzonych wykroczeń i wydali **108** środków oddziaływania wychowawczego.

Nieprawidłowości dotyczące legalności zatrudnienia

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono także **39** kontroli w zakresie legalności zatrudnienia **177** cudzoziemców. Ustalenia kontroli wskazują na to, że nieprawidłowości w powyższym przedmiocie stwierdzono po przeprowadzeniu 20 kontroli, czyli 51,0% ogólnej ich liczby.

Ujawniono szereg nieprawidłowości, a między innymi: wypłacanie wynagrodzenia w wysokości niższej niż określone we wniosku o wydanie zezwolenia na pracę, wykonywanie pracy na innych stanowiskach i warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę i niepoinformowanie o tym organu wydającego zezwolenie, nielegalne

wykonywanie pracy (bez zezwolenia na pracę lub bez zawarcia wymaganych umów o pracę), brak opłacania i nieterminowe opłacanie składek na Fundusz Pracy, brak zgłaszania danych mających wpływ na wymiar składek na Fundusz Pracy, nieterminowe zgłaszanie pracowników do ubezpieczenia społecznego; brak opłacania do urzędu skarbowego należnego podatku od wypłaconego wynagrodzenia.

Nielegalne wykonywanie pracy dotyczyło **39** cudzoziemców (22,0% cudzoziemców objętych kontrolą) w tym: 28 obywateli Ukrainy, 7 obywateli Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, 2 obywateli

Egiptu, 1 obywatel Chin i 1 obywatel Pakistanu.

Po zbadaniu spraw, Wojewoda Świętokrzyski uchylił zezwolenia na pracę 24 cudzoziemcom. Funkcjonariusze Straży Granicznej zatrzymali 1 cudzoziemca – obywatela Ukrainy, a Komendant Placówki Straży Granicznej w Kielcach wydał decyzję o zobowiązaniu go do opuszczenia terytorium RP.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości to: celowe niezawieranie umów o pracę dla uniknięcia obowiązków, jakie rodzi zawarcie stosunku pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy), omijanie obowiązków wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w celu zmniejszenia kosztów pracy; dążenie do zmniejszenia kosztów pracy także poprzez powierzania pracy bez zawierania jakichkolwiek umów i niezgłaszanie cudzoziemców do ubezpieczeń społecznych.

Analizując przyczyny wykazanych nieprawidłowości wskazać należy, że główną przyczyną łamania przepisów prawa ze strony pracodawców jest chęć maksymalizacji zysków.

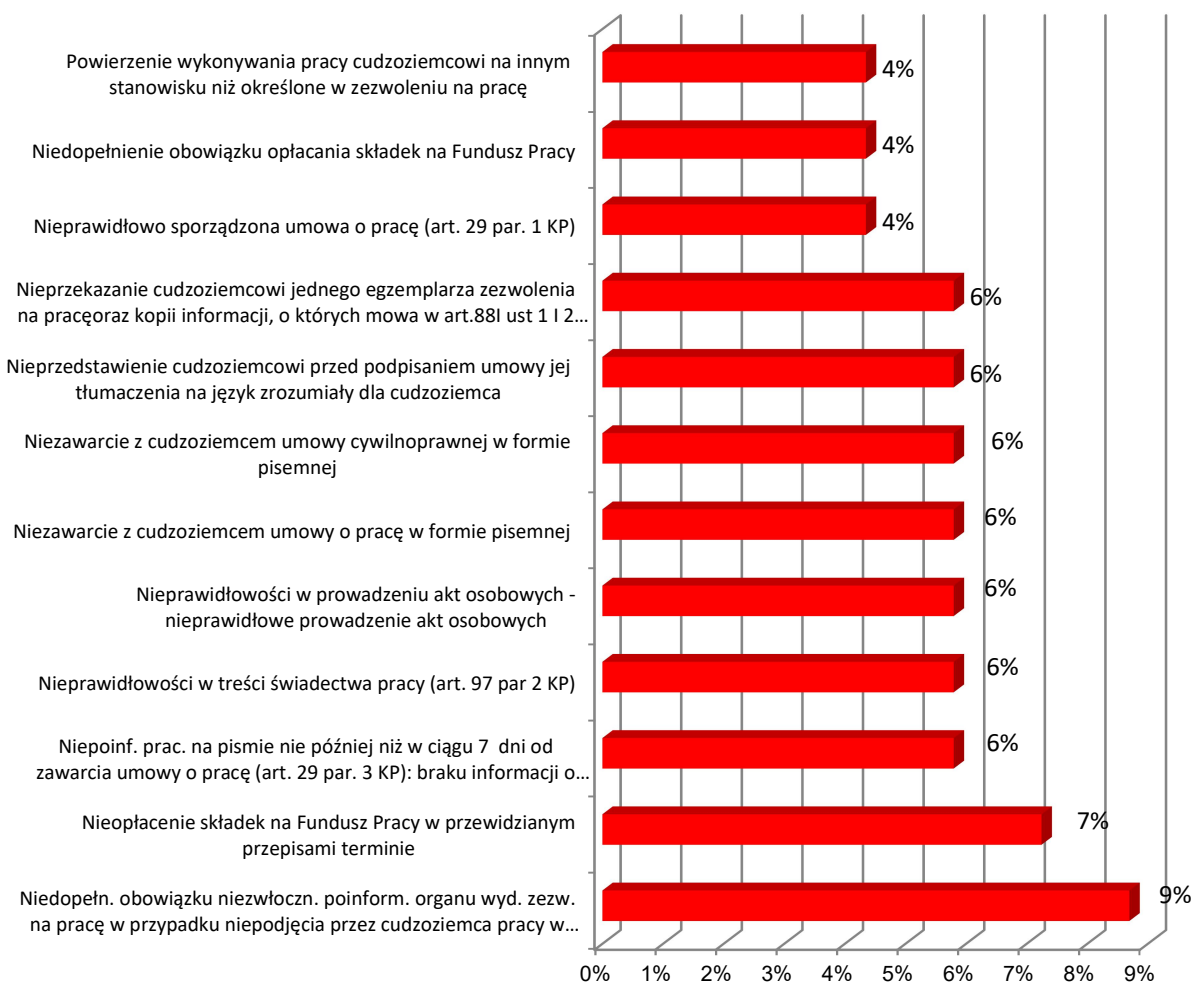
W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **33** decyzje na piśmie oraz skierowali do pracodawców **108** wniosków pokontrolnych.

Ponadto na skutek działań inspektorskich:

- z jednym cudzoziemcem zawarto umowę o pracę, a z 8 umowę cywilnoprawną,
- jednego cudzoziemca zgłoszono do ubezpieczenia społecznego,
- dla 16 cudzoziemców opłacono zaległe składki na ubezpieczenie społeczne i na Fundusz Pracy w łącznej kwocie 9.125 zł.

Za popełnienie 43 wykroczeń przeciwko prawom pracownika inspektorzy pracy nałożyli **2** mandaty karne na łączną kwotę **2.600** złotych oraz w 3 przypadkach zastosowali środek oddziaływania wychowawczego.

Nieprawidłowości dotyczące zatrudnienia cudzoziemców

10. Przestrzeganie przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy.

W roku 2012 u **278** pracodawców przeprowadzono **293** kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. W zakładach tych na podstawie stosunku pracy zatrudnionych było łącznie **16.889** pracowników. Przeprowadzone

kontrole w powyższym przedmiocie stanowiły **10,1%** ogółem przeprowadzonych kontroli.

Najwięcej kontroli, bo **118** przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu od **10** do **49** osób (40,3%), oraz do **9** zatrudnionych 96 kontroli (32,8%).

Kontrolami objęto: 110 jednostek bez szczególnej formy prawnej; 62 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; 42 gminnych

samorządowych jednostek organizacyjnych; 13 spółek jawnych; 12 spółek cywilnych; 11 powiatowych samorządowych jednostek organizacyjnych; 8 spółek akcyjnych; 6 spółdzielni; 5 samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i 9 innych jednostek.

Kontrole przeprowadzono w zakładach różnych branż, a w szczególności w zakładach należących do następujących sektorów gospodarki narodowej: przetwórstwo przemysłowe 60 kontroli (20,5% ogólnej liczby kontroli w tym zakresie), handel i naprawy 59 kontroli (20,1%), edukacja 40 kontroli (13,7%), transport i gospodarka magazynowa 26 kontroli (8,9%).

Większość kontroli spowodowana była wnoszonymi skargami pracowniczymi lub byłych pracowników zatrudnionych w tych zakładach 139 kontroli (47,4% kontroli).

W okresie sprawozdawczym sprawdzono **33.875** przypadków prawidłowości dokonywanych **obliczeń i wypłaty świadczeń pracowniczych** (wynagrodzenia zasadnicze, potrącenia z wynagrodzeń, wynagrodzeń i ryczałtów za pracę w godzinach nadliczbowych, za pracę w porze nocnej, za pracę w niedzielę i święta, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy, za który pracownik otrzymuje prawo do wynagrodzenia za pracę, za czas niezdolności do pracy, za urlop wypoczynkowy, ekwiwalentów pieniężnych za urlop wypoczynkowy,

należności z tytułu podróży służbowych, odpraw z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracownika, odszkodowań za skrócony okres wypowiedzenia, świadczeń pieniężnych zasądzonych prawomocnym orzeczeniem sądowym).

W wyniku przeprowadzonych kontroli – różnego rodzaju nieprawidłowości w ochronie wynagrodzenia za pracę - stwierdzono u 201 pracodawców, tj. w 72,3% skontrolowanych. Natomiast kontrole przeprowadzone u pozostałych podmiotów nie wykazały nieprawidłowości w powyższym zakresie (27,7%).

Od lat zjawiskiem negatywnym jest wysoka skala nieprawidłowości polegająca na **niewypłacaniu lub zaniżaniu** wynagrodzeń za pracę oraz **opóźnień** w jego wypłacie. Stanowiły one 71,4% ogólnej liczby naruszeń przepisów w zakresie badanej problematyki (3.959 przypadki naruszeń prawa w tym zakresie).

W okresie sprawozdawczym 35,5% pracodawców nie wywiązało się z obowiązku terminowego i prawidłowego wypłacania wynagrodzeń za pracę; co czwarty skontrolowany pracodawca nie wypłacał wynagrodzenia za pracę w całości, a co piąty nie przestrzegał terminu wypłaty wynagrodzeń lub zaniżył jego wysokość.

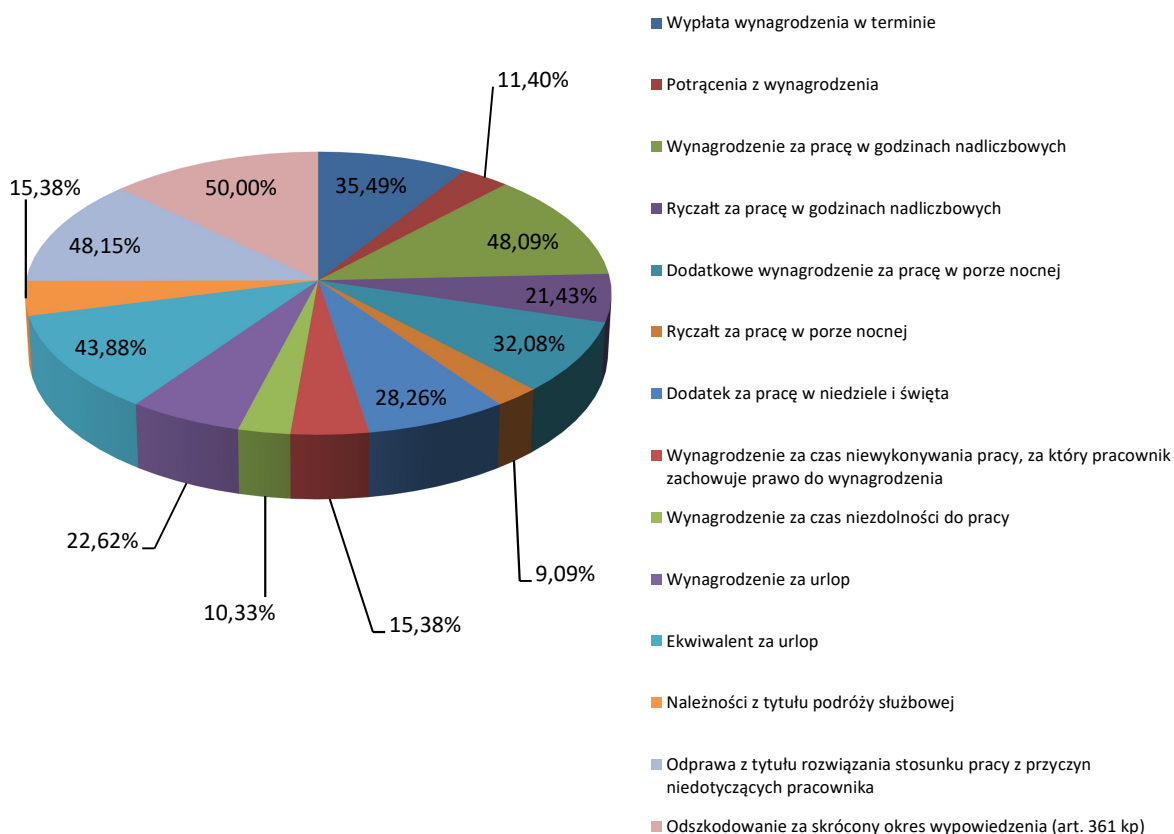
W dalszej kolejności największą grupę nieprawidłowości stwierdzono

przy obliczaniu i wypłacaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy i ekwiwalentu za urlop (919 przypadków 16,6% ogólnej liczby nieprawidłowości), a następnie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych (305 przypadków 5,5%).

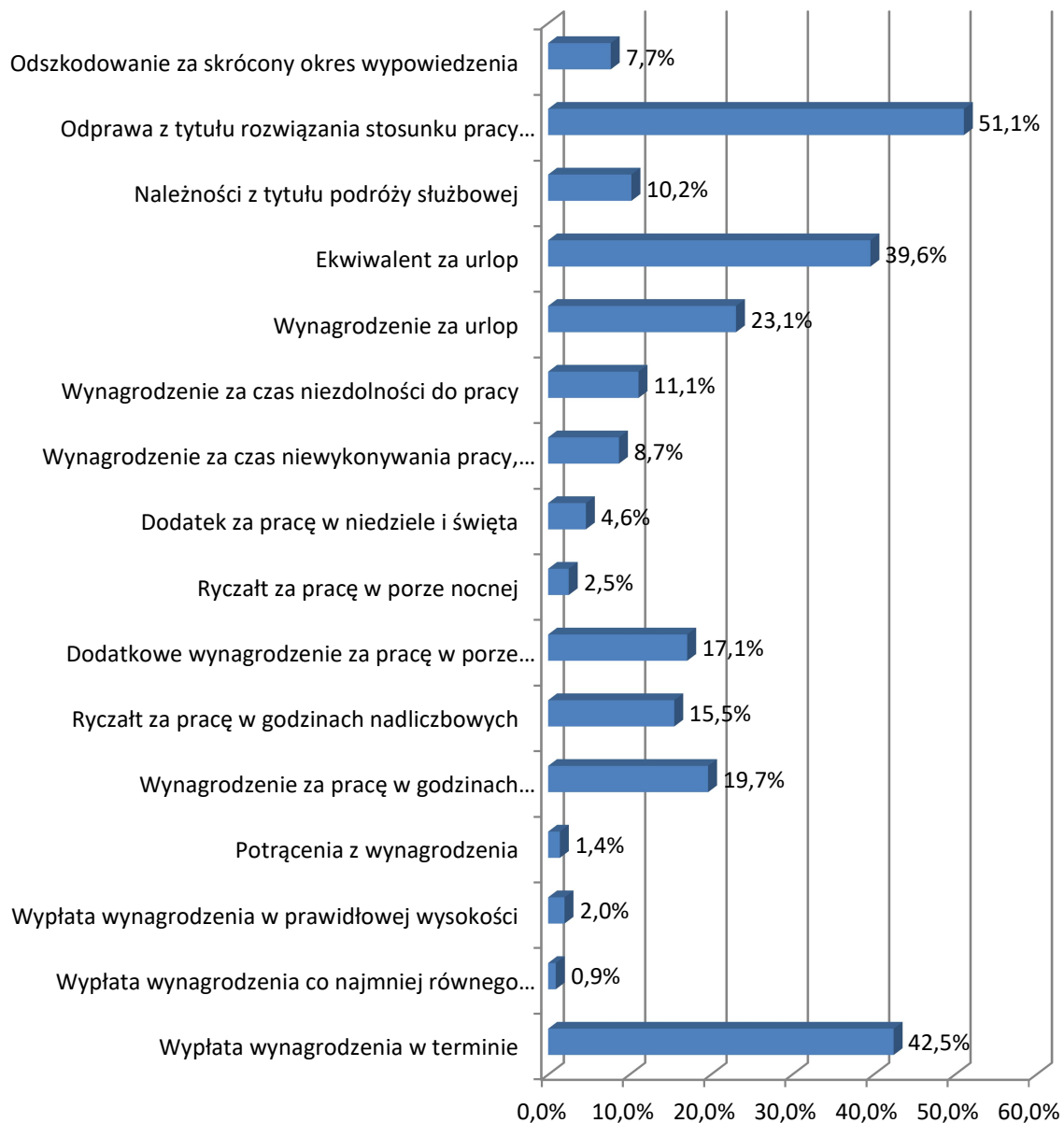
W porównaniu z rokiem 2011 nastąpił **wzrost** niewypłaconych między innymi następujących świadczeń:

- wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych o 13,5%,
- dodatku za pracę w porze nocnej – o 6,1%,

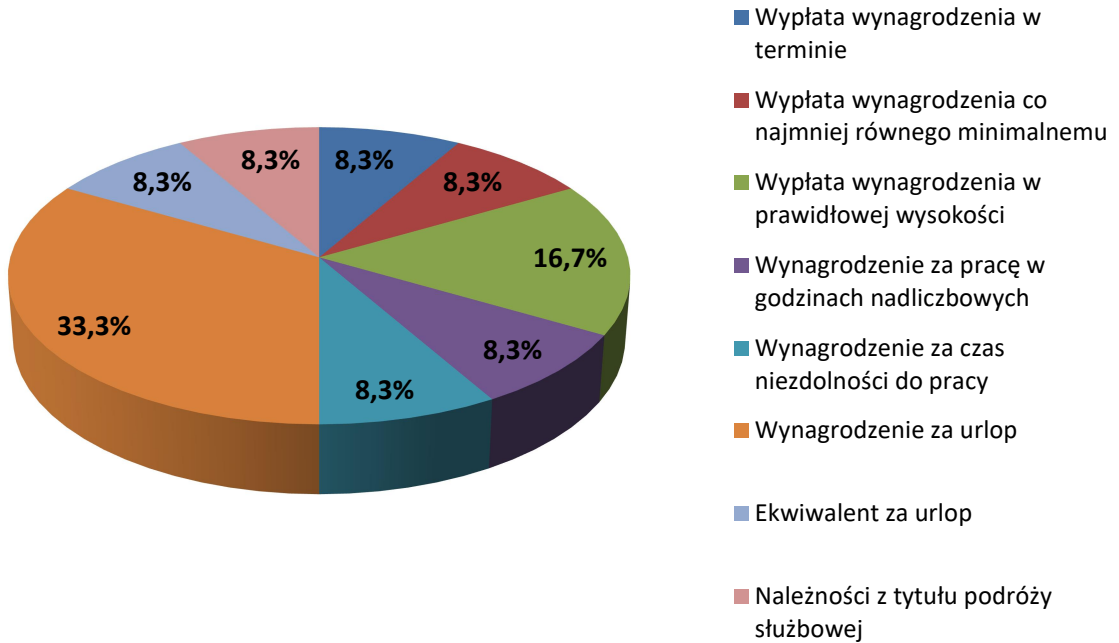
Udział procentowy pracodawców naruszających przepisy o wypłacie świadczeń pracowniczych w latach 2009 – 2012

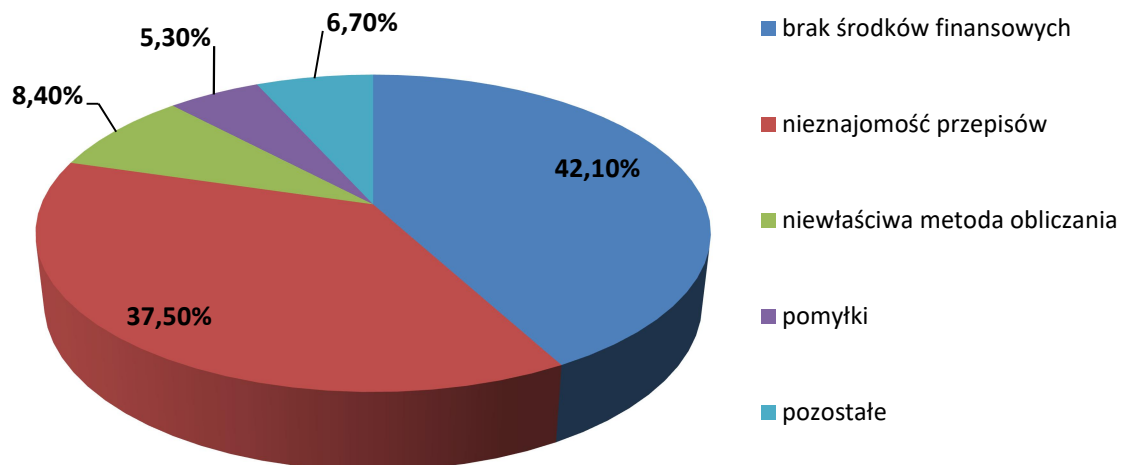
Nieprawidłowości przy wypłacaniu świadczeń pracowniczych w 2012 r w stosunku do ilości badanych przypadków

Uchybienia w przypadkach badanych w danym rodzaju świadczenia
w latach 2009 – 2012

Przyczyny naruszeń przepisów w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń

Do zasadniczych przyczyn naruszeń przepisów w dziedzinie ochrony wynagrodzenia za pracę należy zaliczyć: brak środków finansowych (29,2%), błędne obliczanie świadczeń spowodowane nieznaną przepisów lub ich błędną interpretacją (38,7%) oraz niewłaściwe sposoby obliczania świadczeń (21,7%), inne przyczyny (10,4%)

Dla wyegzekwowania wynagrodzeń i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, w kontrolach dotyczących omawianego tematu, jak i we wszystkich innych kontrolach, w których podejmowano problematykę wypłaty wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń pracowniczych, inspektorzy pracy wydali **516** decyzji zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę **12.956.093,60 zł**. Problem dotyczył **9.300** pracowników. W stosunku do roku 2011 nastąpił zatem znaczący **wzrost** zarówno wydanych decyzji płacowych o 204,8% (252 decyzje w roku 2011), jak też kwot nakazanych do wypłaty – o 227,8% (5.687.079,40 zł w roku 2011). Przyczyną wspomnianego wzrostu były decyzje kierownictwa Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach o zintensyfikowaniu kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Należy stwierdzić, że nic tak nie bulwersuje społeczeństwa, jak niesprawiedliwość w stosunkach pracy,

szczególnie wyrażająca się w niewypłacaniu należnych świadczeń pieniężnych. Są one bowiem podstawą bytu pracownika i jego rodziny. Na skutek zastosowanych decyzji i poleceń – do końca okresu sprawozdawczego – pracodawcy zrealizowali **250** decyzji płacowych wypłacając dla 4.433 pracowników kwotę **5.909.483,00 zł** z tytułu należnych im płacowych świadczeń pracowniczych.

Dla uregulowania problemów dotyczących świadczeń pracowniczych, inspektorzy pracy skierowali także do pracodawców **1.231** wniosków pokontrolnych (o 113,3% więcej niż w 2011 r) o wypłacenie pracownikom wszelkiego rodzaju świadczeń, które do czasu kontroli nie były wyliczone, lecz z przepisów prawa wynikał obowiązek ich wypłaty. Wydane wnioski pokontrolne w powyższym przedmiocie dotyczyły 20.346 pracowników. W wyniku zrealizowania 872 wniosków pokontrolnych, pracodawcy wypłacili na rzecz **15.041** pracowników kwotę **1.454.743,00 zł** z tytułu różnego rodzaju świadczeń pieniężnych.

Tak więc do końca 2012r. w wyniku działań kontrolnych i zastosowaniu wymaganych środków prawnych, inspektorzy pracy wyegzekwowali od pracodawców na rzecz **19.474** pracowników różnego rodzaju należne im świadczenia pieniężne na łączną kwotę **7.364.226,00 zł**. Są one o **205,5%** wyższe niż na koniec 2011 roku.

Reasumując ten wątek zagadnienia stwierdzić należy, że przestrzeganie przepisów o wypłacie wynagrodzeń i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy jest

nadal niezadowalające. W związku z powyższym istnieje dalsza konieczność kontynuowania kontroli w przedmiocie przestrzegania przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę.

V. Tematy własne ujęte w planie rocznym.

1. Zarządzanie bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których występują niekorzystne warunki pracy.

Problematyka kontroli ujęta została, jako tzw. temat własny i miała na celu ocenę przestrzegania praworządności w stosunkach pracy oraz przepisów i zasad bhp w zakładach, w których występują niekorzystne dla pracowników warunki pracy. Kontrolami objęto w szczególności zakłady związane z przetwórstwem przemysłowym dokonując w nich - między innymi - oceny eksploatowanych maszyn pod względem ich dostosowania do wymagań minimalnych, oceny ryzyka zawodowego, prawidłowość ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, przygotowanie pracowników do wykonywania zadań zawodowych.

W okresie sprawozdawczym kontrole przeprowadzono w **67** zakładach pracy, w tym: najczęściej – zgodnie z założeniami – w zakładach branży przetwórstwo przemysłowe 37 zakładów tj. 52,2% objętych kontrolami. Na drugim miejscu kontrolami objęto zakłady funkcjonujące w branży handel hurtowy i detaliczny 11 zakładów, tj. 16,4% kontrolowanych. W kontrolowanych zakładach zatrudnionych było ogółem **2.726** pracowników.

Z uwagi na liczbę zatrudnionych, najczęściej kontroli

przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników 31 zakładów (46,3%), a następnie od 10 do 49 pracowników 25 zakładów (37,3%). Natomiast w zakładach o zatrudnieniu do 50 do 249 pracowników przeprowadzono 9 kontroli (13,4%), a w zakładach o zatrudnieniu 250 pracowników i powyżej – 2 zakłady (3,0%).

W 2012 roku w zakładach objętych kontrolami odnotowano **21** wypadków przy pracy zakwalifikowanych, jako wypadki lekkie. Z analizy zaistniałych wypadków w zakładach objętych kontrolami wynika, że był to znaczący spadek liczby zdarzeń wypadkowych w stosunku do lat poprzednich, a więc: o 209,5% w stosunku do roku 2011 i 152,4% w stosunku do roku 2010. W latach poprzednich wypadki zakwalifikowane zostały także, jako wypadki lekkie.

Analiza dokumentacji powypadkowej w tych zakładach wykazała, że prowadzona jest ona w sposób poprawny. Zdarzały się jednak uchybienia, do których należy zaliczyć między innymi:

- brak w protokołach powypadkowych ustalenia wszystkich przyczyn, które doprowadziły do wypadków przy pracy (3 przypadki 14,3% dokumentacji),
- wnioski i środki profilaktyczne były nieadekwatne do ustalonych

przyczyn wypadków (2 przypadki, 5% dokumentacji),

- brak w ogóle środków i wniosków profilaktycznych (5 przypadków 23,8% dokumentacji),
- nieprzestrzeganie terminów sporządzenia i zatwierdzenia protokołów powypadkowych (3 przypadki 14,3% dokumentacji).

Na uwagę zasługuje fakt, że we wszystkich kontrolowanych zakładach nie stwierdzono chorób zawodowych, ani podejrzenia o takie choroby.

Analizując problem oceny i dokumentowania ryzyka zawodowego ustalono, że w 48 kontrolowanych zakładach pracy, czyli w 71,4% wystąpiły w tym przedmiocie liczne nieprawidłowości. Polegały one między innymi na:

- niedokonaniu oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy przez 13 pracodawców (19,4%). Na stanowiskach tych zatrudnionych było 40 pracowników,
- nie poinformowaniu przez 10-ciu pracodawców (14,9%) 49 pracowników o ryzyku zawodowym, jakie występuje na ich stanowiskach pracy,
- nieprawidłowym przeprowadzeniu oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, na których zatrudnionych było 20 pracowników. Problem dotyczył 4 pracodawców (6,0%).

Do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie oceny ryzyka zawodowego należy zaliczyć: brak w ocenach identyfikacji wszystkich potencjalnych zagrożeń; nieaktualność posiadanych ocen oraz

nie uwzględnianie w ocenach wyników aktualnych pomiarów środowiska pracy.

Badając problematykę przygotowania pracowników do pracy, koncentrowano się na przestrzeganiu przez pracodawców przepisów o profilaktycznej opiece zdrowotnej oraz o szkoleniach pracowników w zakresie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.

Zdecydowana większość pracodawców, bo 57 (85,1%) spełniła obowiązek poddania pracowników odpowiednim profilaktycznym badaniom lekarskim, natomiast pozostali pracodawcy nie poddali łącznie 23 pracowników wymaganym badaniom wstępnym, okresowym lub kontrolnym. Nieprawidłowości w zakresie profilaktycznej opieki zdrowotnej dotyczyły między innymi:

- dopuszczenia pracowników do pracy pomimo braku profilaktycznych badań lekarskich wstępnym lub okresowym,
- wykonywanie badań lekarskich przez lekarzy nieupoważnionych.

Przeprowadzone kontrole wykazały szereg nieprawidłowości w zakresie przeprowadzenia wymaganych szkoleń pracowników dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. I tak:

- dopuszczono do pracy 80 pracowników, pomimo braku szkoleń bhp: ogólnego, instruktażu stanowiskowego i szkolenia okresowego. Dotyczyło to 31 pracodawców (46,3%),
- 10 pracodawców nie posiadało aktualnego przeszkolenia w zakresie bhp dla pracodawców.

Inne nieprawidłowości w omawianym przedmiocie to między innymi: brak programów do prowadzenia wymaganych szkoleń bhp; niezachowanie ich częstotliwości oraz terminów pomiędzy odpowiednimi rodzajami szkoleń.

W czasie prowadzonych kontroli przedmiotem zainteresowania był także problem funkcjonowania służby bhp w zakładach. Spośród pracodawców objętych kontrolami 8 z nich (11,9%) nie realizowało obowiązku zapewnienia w zakładzie służby bhp. Problem dotyczył małych zakładów pracy.

Do najczęściej ujawnionych nieprawidłowości w tym przedmiocie należy zaliczyć między innymi:

- niespełnienie wymagań kwalifikacyjnych przez pracowników służby bhp do realizowania zadań,
- brak konsultacji z pracownikami i ich przedstawicielami w zakresie działań związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości w zakładach, w których występują niekorzystne warunki pracy, należy zaliczyć między innymi:

- minimalizowanie nakładów ponoszonych przez pracodawców na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy,
- brak wymaganej wiedzy dotyczącej zagadnień związanych z bezpieczeństwem pracy przez pracodawców,
- brak dostatecznej wiedzy w przedmiocie prawidłowego dokumentowania i oceny ryzyka zawodowego,

- brak systematycznych kontroli stanu warunków i bezpieczeństwa pracy w kontrolowanych zakładach.

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali **647** decyzji, w tym: **10** decyzji wstrzymania prac i **9** skierowania 9 pracowników do innych robót,
- skierowali do pracodawców **336** wniosków pokontrolnych,
- za stwierdzone 68 stanów faktycznych mających znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika 17 pracodawców ukarano mandatami na łączną kwotę grzywien 22.400 zł, a w stosunku do 3 zastosowano środki wychowawcze w postaci ostrzeżenia.

Na koniec okresu sprawozdawczego, pracodawcy zrealizowali 86,1% wydanych decyzji i 87,8% wniosków pokontrolnych.

2. Przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach zajmujących się wydobywaniem i przeróbką kopalin mineralnych.

Celem przeprowadzenia kontroli w zakładach zajmujących się wydobywaniem i przeróbką kopalin mineralnych była kompleksowa ocena stanu warunków i bezpieczeństwa pracy w tych zakładach.

Kontrole przeprowadzono w sześciu zakładach funkcjonujących na

terenie województwa świętokrzyskiego. Były to następujące zakłady:

- Kopalnia Wapienia „Morawica” S.A. w Morawicy,
- Kopalnie Odkrywkowe Surowców Drogowych SA w Kielcach,
- Spółdzielnia Pracy „Kopaliny Mineralne” w Kielcach,
- Grupa Kapitałowa „EURO-BUD” Spółka z o.o – Kopalnia „Łągów V” w Nowym Stawie,
- Kopalnia „Wierzbie” w Pierzchnicy,
- Piaskownia w Marcinkowie, Wąchock.

Wymienione zakłady zatrudniały łącznie – 432 pracowników.

Przedmiotem kontroli w tych zakładach były między innymi następujące problemy:

- stan obiektów i pomieszczeń prac oraz pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- wentylacja, ogrzewanie i oświetlenie,
- urządzenia i instalacje energetyczne,
- czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia oraz środki ochrony indywidualnej,
- przygotowanie pracowników do pracy.

W czasie przeprowadzonych kontroli stwierdzono między innymi następujące nieprawidłowości:

- niewłaściwy stan techniczny pomostów roboczych (3 zakłady),
- nie zabezpieczono pomostów roboczych w balustrady (2 zakłady),
- brak oznakowania miejsc niebezpiecznych (1 zakład),
- nie zapewniono pracownikom pomieszczenia dla odzieży roboczej (1 zakład),

- niewłaściwy stan techniczny urządzeń higieniczno-sanitarnych i niedostateczne wyposażenie pomieszczeń sanitarnych (2 zakłady),
- brak zapewnienia wentylacji grawitacyjnej w pomieszczeniach sanitarnych i skutecznej wentylacji w pomieszczeniach roboczych (5 zakładów),
- brak lub niewłaściwe urządzenia ochronne przy przenośnikach taśmowych i na pozostałych urządzeniach np. brak osłon na obrabiarkach do metali (2 zakłady),
- nie przeprowadzono pomiarów skuteczności ochrony przeciwporażeniowej w instalacjach i urządzeniach elektrycznych przed dotykem bezpośrednim i pośrednim (2 zakłady),
- brak pomiarów stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (2 zakłady),
- nie przeprowadzono szkoleń w zakresie bhp 11 pracowników (2 zakłady),
- 10 pracowników nie poddano badaniom lekarskim, które stwierdzałyby brak przeciwwskazań do zatrudnienia na zajmowanych stanowiskach (4 zakłady),
- brak uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi skomplikowanych urządzeń, w tym do eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych (2 zakłady dotyczy 4 pracowników),
- w 3 zakładach nie przeprowadzono udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego (dotyczyło 57 stanowisk pracy).

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć:

- brak pełnej znajomości przepisów prawa pracy w zakresie organizowania stanowisk pracy, oraz zagrożeń występujących na tych stanowiskach,
- niewywiązywanie się służb zakładowych ze swoich obowiązków dotyczących nadzoru nad wykonywaniem prac przez podległych pracowników,
- niewłaściwe działanie zakładowych służb bhp w zakresie kontroli warunków i stanu bhp w zakładzie pracy.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne zobowiązujące pracodawców do doprowadzenia stanów sprzecznych z prawem do zgodności z nimi:

- wydali **186** decyzji, w tym 134 opatrzone rygorem natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 108 kpa,
- oraz 6 wniosków w wystąpieniu pokontrolnym.

Pracodawcy zrealizowali prawie wszystkie wydane decyzje (185) i 4 wnioski pokontrolne z 6 wydanych.

Osoby odpowiedzialne za stwierdzone nieprawidłowości, które miały charakter wykroczeń przeciwko prawom pracownika zostały ukarane **6** mandatami na ogólną kwotę **11.700 zł**.

W wyniku zastosowanych działań prawnych, inspektorzy pracy doprowadzili do bezpośredniej poprawy warunków i bezpieczeństwa

pracy dla **224** pracowników kontrolowanych zakładów. Np.:

- naprawiono balustradę ochronną na pomoście obsługowym kabiny sterowni i zapewniono poręczę ochronne przy kruszarce wstępnej w „Euro-Bud” i we wszystkich miejscach niezabezpieczonych,
- zapewniono poręczę ochronne na pomoście nad przenośnikiem przy kruszarce walcowej oraz zainstalowano osłony przy napędzie młyna i w innych miejscach niebezpiecznych w „Kopalinach Mineralnych”,
- poinformowano pracowników o ryzyku zawodowym na stanowiskach pracy,
- zapewniono osłony bębnowe na napędzie przenośnika taśmowego w Kopalni „Morawica”,
- wstrzymano eksploatację przy dwóch przenośnikach taśmowych w Kopalni „Morawica itp.

3. Kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bhp w hutach szkła gospodarczego.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono kontrole w 4 największych hutach szkła gospodarczego funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego, w których zatrudnionych było łącznie 1.123 pracowników. Były to zakłady zatrudniające od 50 do 249 pracowników (3 zakłady) i powyżej 250 osób (1 zakład).

Kontrole przeprowadzono w niżej wymienionych podmiotach:

- Zakład Produkcyjno-Handlowy Huta Szkła „Kinga” w Parszowie,

- Spółdzielnia Pracy Huta Szkła „Sława” w Kielcach,
- „Strefa-Glass” Spółka z o.o w Grzybowie k/Staszowa,
- „BTBB” Spółka z o.o w Grzybowie k/Staszowa.

W czasie kontroli stwierdzone zostały między innymi następujące nieprawidłowości:

- w jednym zakładzie stwierdzono nieprawidłowe prowadzenie akt osobowych pracowników, uchybienia w zakresie zawierania umów o pracę i prawidłowości w wydawaniu świadectw pracy. Np. pracodawca zawarł z pracownikiem umowę cywilnoprawną w warunkach, w których zgodnie z art.22 § 1 kodeksu pracy powinna być zawarta umowa o pracę (Huta Szkła „Kinga” w Parszowie),,
- w innym zakładzie, pracodawca w ramach okresu rozliczeniowego nie zapewnił 48 pracownikom dnia wolnego od pracy z tytułu przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy,
- nieterminowe wypłacanie wynagrodzenia za pracę stwierdzono w Spółdzielni Pracy Huta Szkła „Sława” w Kielcach,
- w jednym zakładzie nie dokonano udokumentowania oceny ryzyka zawodowego na jednym stanowisku pracy oraz nie poinformowano pracownika o ryzyku zawodowym oraz o sposobach ochrony przed występującymi zagrożeniami,
- stwierdzono pojedyncze przypadki uchybień dotyczących szkolenia pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy (2 pracowników) i badań lekarskich

- stwierdzających brak przeciwwskazań do wykonywania określonej pracy (2 pracowników),
- niestosowanie przez hutników środków ochrony indywidualnej oczu oraz słuchu (5 pracowników),
- w trzech zakładach objętych kontrolą stwierdzono braki w wyposażeniu w odzież i obuwie robocze (dotyczyło 536 pracowników zatrudnionych na stanowiskach hutników i ich pomocników),
- szereg uwag dotyczyło stanu warunków i bezpieczeństwa w części pomieszczeń pracy oraz warunków cieplnych (niskie temperatury w pomieszczeniach w stosunku do rodzaju wykonywanej pracy, brak zapewnienia bezpiecznego dojścia do stanowisk pracy i zabezpieczeń przy otworach technologicznych),
- część maszyn eksploatowana była bez odpowiednich osłon zabezpieczających przed dostępem do stref niebezpiecznych.

W ocenie inspektorów pracy do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi:

- nieznajomość – wśród kadry kierowniczej – przepisów prawa pracy, w tym dotyczących przepisów bhp, a w szczególności rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy produkcji szkła i wyrobów ze szkła,
- lekceważenie zagrożeń związanych w szczególności z występowaniem promieniowania podczerwonego (nie stosowanie ochron

indywidualnych) oraz obsługą maszyn i urządzeń (brak urządzeń ochronnych),

- nierzetelne wykonywanie obowiązków przez osoby, którym powierzono wykonywanie zadań służby bhp.

W ocenie pracodawców, do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć:

- trudną sytuację finansową zakładów wynikającą z dużej konkurencji na rynku związaną z prowadzoną branżą,
- duża rotacja pracowników związana z trudnymi warunkami pracy,
- oraz duże koszty pracy, które uniemożliwiają realizację wszystkich obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy.

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali **86** decyzji, z czego 10 dotyczyło wstrzymania prac lub eksploatacji maszyn stwarzających zagrożenia wypadkowe. Spośród wydanych decyzji 83 zostały zrealizowane (dotyczyło 1.100 pracowników),
- skierowano do pracodawców **61** wniosków w celu uregulowania innych zagadnień dotyczących prawa pracy.

W stosunku do osób winnych zaniedbań przestrzeganiu przepisów ustawodawstwa pracy, inspektorzy pracy za ujawnione 16 wykroczeń przeciwko prawom pracownika ukarali

3 pracodawców mandatami na łączną kwotę **4.700 zł**.

Do efektów działań kontrolnych inspektorów pracy należy zaliczyć między innymi poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy przy maszynach i urządzeniach oraz poprawę warunków środowiska pracy dla **335** pracowników zatrudnionych w zagrożeniach dla życia i zdrowia.

4. Kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy w stosunku do pracowników oświaty nie będących nauczycielami.

Celem kontroli była ocena przestrzegania przepisów prawa pracy w publicznych placówkach oświatowych w stosunku do pracowników nie będących nauczycielami, a zatrudnionych na stanowiskach administracyjno-obslugowych.

Kontrole przeprowadzono w **16** publicznych placówkach oświatowych takich, jak: zespoły szkół zawodowych, ogólnokształcących, ponadgimnazjalnych, w szkoły podstawowe i licea ogólnokształcące. Organem prowadzącym dla tych szkół były starostwa powiatowe oraz urzędy miasta lub gminy. W kontrolowanych placówkach zatrudnionych było łącznie **162** pracowników, w tym 124 kobiety.

W zakresie przestrzegania przepisów dotyczących warunków oraz bezpieczeństwa i higieny pracy - w kontrolowanych placówkach stwierdzono między innymi następujące nieprawidłowości:

- odnośnie budynków, pomieszczeń pracy i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych uwagi dotyczyły: braku barierek ochronnych przy zejściach lub wejściach do pomieszczeń pracy, niezabezpieczenie świetlików znajdujących się poniżej poziomu terenu, niewłaściwy stan sanitarny powłok malarskich ścian w pomieszczeniach sanitarnych, uszkodzone poszycia dachowe (5 placówek),
- w zakresie wentylacji i ogrzewania uchybienia stwierdzono w 2 placówkach (brak wentylacji lub niewłaściwy stan techniczny wentylatorów),
- w eksploatowanych kotłowniach uwagi dotyczyły niezachowania ładu i porządku (2 placówki),
- niewłaściwe oznaczenia ciągów komunikacyjnych - progów przy wejściach lub zejściach do pomieszczeń pracy (7 placówek),
- nieprawidłowości w zakresie eksploatacji urządzeń elektrycznych stwierdzono w 8 placówkach (brak dekli zabezpieczających puszek elektryczne, nieprawidłowe zamontowanie gniazd elektrycznych, nieprawidłowo zamontowane punkty świetlne, brak wykonania lub brak potwierdzenia wykonania pomiarów skuteczności ochrony przeciwporażeniowej),
- brak pomiarów natężenia oświetlenia na stanowiskach pracy (4 placówki),
- w 6-ciu placówkach brak było dokonania oceny ryzyka zawodowego na 10 stanowiskach pracy i nie poinformowanie pracowników o istniejącym ryzyku.

Stwierdzone uchybienia były z reguły usuwane w czasie trwania czynności kontrolnych.

W zakresie przygotowania pracowników do pracy nieprawidłowości dotyczyły między innymi:

- w 3 placówkach nie przeprowadzono badań lekarskich wstępnych lub okresowych. Dotyczyło to 5 pracowników,
- brak szkoleń wstępnych lub okresowych w dziedzinie bhp stwierdzono w 3 placówkach i dotyczyło 12 pracowników.

Zasadniczymi przyczynami powstałych nieprawidłowości w zakresie technicznego bezpieczeństwa pracy jest przede wszystkim fakt, iż kierownikami placówek oświatowych są osoby mające wykształcenie pedagogiczne ze znikomą znajomością problematyki technicznej, w tym bhp. Stąd też nie potrafią reagować na uchybienia związane z przestrzeganiem przepisów o bezpieczeństwie pracy.

W zakresie przestrzegania przepisów z zakresu prawnej ochrony pracy stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły między innymi:

- uchybień formalno-prawnych w opracowanych regulaminach pracy (brak określenia pory nocnej, czasu pracy pracowników niepełnosprawnych, określenia dobowego wymiaru czasu pracy, brak postanowień o sposobie informowania pracowników o ryzyku zawodowym, brak ustalenia wymiaru czasu pracy pracowników obsługi, brak określenia długości

- okresu rozliczeniowego, brak określenia częstotliwości wypłaty wynagrodzenia. Uwagi powyższe stwierdzono w 9 placówkach,
- brak poinformowania 13 pracowników o warunkach zatrudnienia, a dla 18 pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy nie określono liczby godzin za które przysługuje dodatek do wynagrodzenia (dotyczy 11 placówek),
 - nieprawidłowe prowadzenie akt osobowych (brak wykazu dokumentów i ich podziału na części ABC). Dotyczy 2 placówek i 2 pracowników,
 - brak określenia systemu i rozkładu czasu pracy oraz brak prowadzenia szczegółowej ewidencji czasu pracy. Dotyczyło 2 placówek,
 - nieprawidłowości w zakresie wypłaty świadczeń pracowniczych skutkowało wypłaceniem przez 3 placówki dla 11 pracowników łącznej kwoty 7.033 zł (zaniżono: kwoty wynagrodzeń, nagrody

jubileuszowej, dodatku za pracę w porze nocnej),

- nieprawidłowości w wydanych świadectwach pracy dotyczyły: braku podstawy prawnej i trybu rozwiązania stosunku pracy, niewydania świadectwa pracy, niezamieszczenia istotnych informacji (6 placówek).

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektor pracy wydał następujące środki prawne:

- 115 decyzji,
- oraz 108 wniosków pokontrolnych.

Do zakończenia okresu sprawozdawczego, pracodawcy zrealizowali 103 decyzji (89,6%) oraz 99 wniosków pokontrolnych (91,7%).

Za nieprawidłowości mające charakter wykroczeń przeciwko prawom pracownika 1 osoba została ukarana mandatem karnym w kwocie 1.100 zł, a w stosunku do 2 osób zastosowano środki wychowawcze w postaci ostrzeżenia.

VI . Analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy zbadali okoliczności i przyczyny **45** zgłoszonych i zbadanych wypadków przy pracy. W wypadkach tych poszkodowanych zostało **55** osób, w tym **6** ze skutkiem śmiertelnym, a **20** osób doznało ciężkiego uszkodzenia ciała.

W stosunku do roku 2011 liczba zbadanych wypadków przy pracy zwiększyła się o 3, czyli o 7,1%.

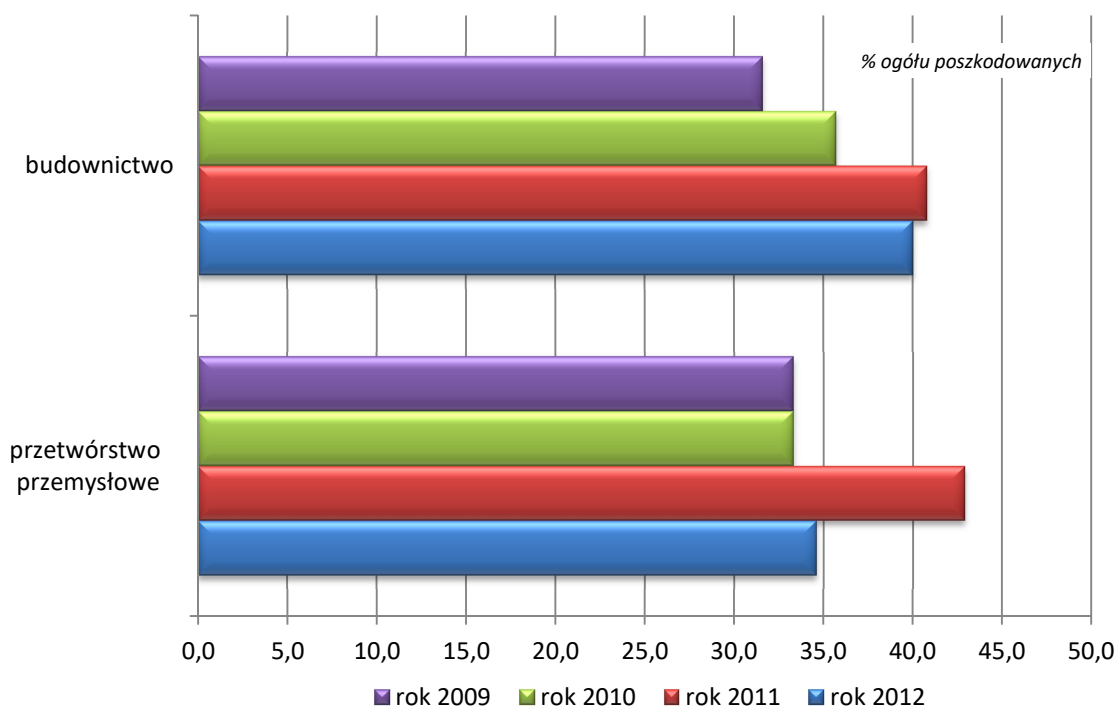
Z danych sprawozdawczych wynika, że zwiększyła się liczba osób poszkodowanych w zaistniałych wypadkach. W roku 2012 było ich 55, czyli o 6 więcej niż w roku 2011 (wzrost o 12,2%). Zwiększyła się także w stosunku do roku 2011 liczba wypadków zbiorowych o 60,0% (2011 – 5, 2012 – 8), oraz liczba poszkodowanych w wypadkach zbiorowych o 50,0% (2011 – 12, 2012 - 18).

Zmniejszyła się – co jest sytuacją pozytywną – liczba zaistniałych wypadków śmiertelnych. W roku 2011 było ich 7, a w roku sprawozdawczym 6 - spadek o 14,3%. W roku sprawozdawczym nastąpiło także zmniejszenie liczby poszkodowanych w wypadkach skutkujących ciężkimi uszkodzeniami ciała. W roku sprawozdawczym było ich 20, natomiast w 2011 roku 25 – spadek o 5 poszkodowanych, czyli o 20,0%. W wypadkach zbiorowych nie

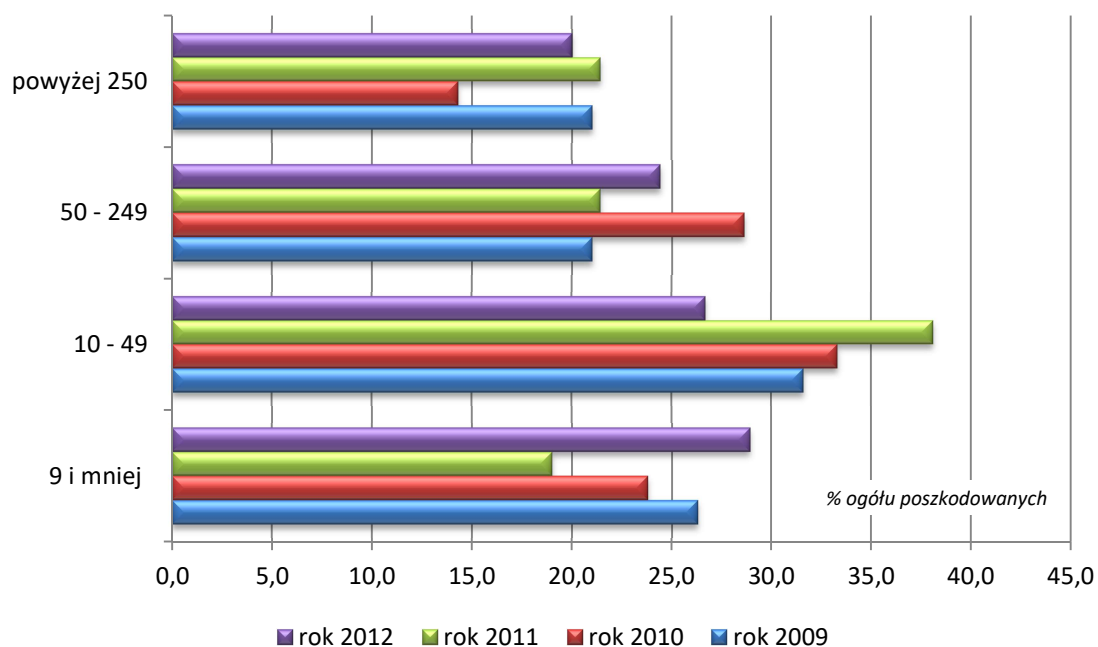
odnotowano w roku 2012 poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała, natomiast w roku 2011 przypadków takich było 6.

Z przedstawionej analizy wynika, że w roku 2012 nastąpił wzrost liczby wypadków zgłoszonych i zbadanych oraz wzrost liczby osób poszkodowanych w stosunku do roku 2011, jednak nastąpił przy tym spadek zarówno liczby wypadków ze skutkiem śmiertelnym, jak i liczby osób poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała, a więc wypadków groźnych w skutkach dla życia i zdrowia.

Liczba wypadków w zakładach wg branż

Liczba wypadków w zakładach wg zatrudnienia

Najwięcej wypadków przy pracy odnotowano:

- w budownictwie 18 poszkodowanych (32,7% liczby poszkodowanych), w tym: 3 osoby poniosły śmierć, a 3 doznały ciężkich obrażeń ciała,
- w przetwórstwie przemysłowym 17 poszkodowanych (30,9% liczby poszkodowanych), w tym: 1 osoba ze skutkiem śmiertelnym i 11 osób z ciężkimi obrażeniami ciała.

Wypadki przy pracy miały miejsce w zakładach:

- o zatrudnieniu do 9 pracowników – 13 wypadków (28,9%), gdzie śmierć poniosły 3 osoby, a 3 doznały ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników 12 wypadków (26,7%), w których śmierć poniosła 2 osoby, a 7 doznało ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu od 50 do 249 osób 11 wypadków (24,4%), w których 1 osoba zmarła, a 4 doznały ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu powyżej 250 osób 9 wypadków (20,0%), gdzie 6 osób doznało ciężkich obrażeń ciała.

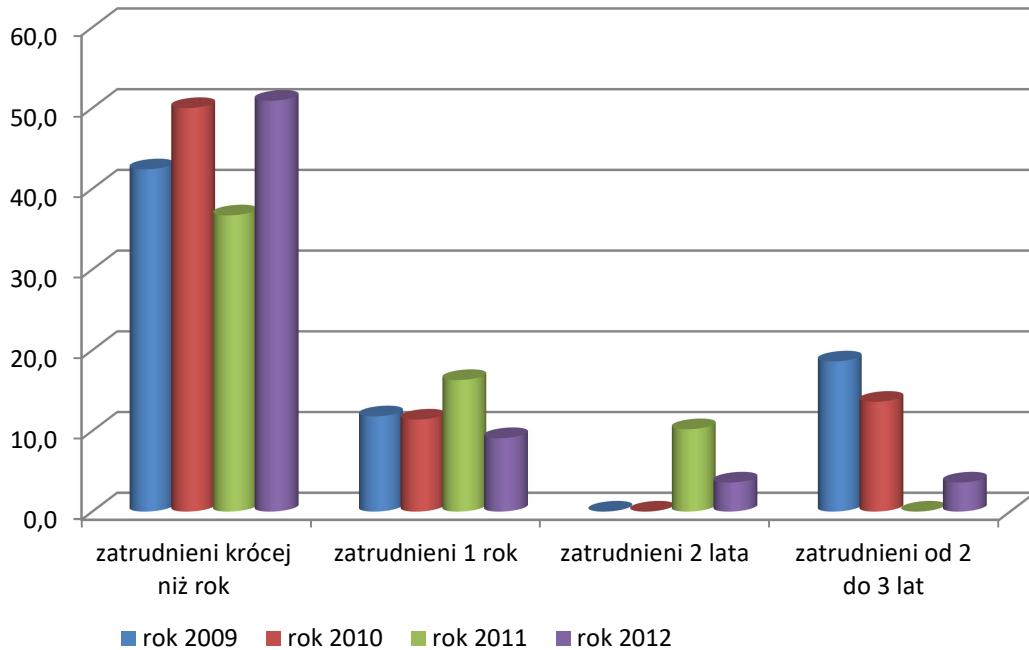
Z powyższego wynika, że najwięcej wypadków odnotowano w zakładach małych o zatrudnieniu do 9 pracowników, w których miała miejsce połowa wypadków śmiertelnych.

Najliczniejszą grupę poszkodowanych stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 21 osób (38,2%), w tym: 3 osoby ze skutkiem śmiertelnym i 7 z ciężkimi obrażeniami ciała; operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 14 osób (25,5%), w tym: 1

wypadek śmiertelny i 9 osób z ciężkimi uszkodzeniami ciała oraz pracownicy zatrudnieni przy pracach prostych 13 poszkodowanych (23,6%), w tym: 2 osoby ze skutkiem śmiertelnym i 2 z ciężkimi obrażeniami ciała.

Najczęściej wypadkom przy pracy ulegali pracownicy o krótkim stażu pracy – o zatrudnieniu do dwóch lat – 35 poszkodowanych (63,7% ich ogólnej liczby). Były to zatem osoby o niewielkim doświadczeniu zawodowym (krócej niż rok – 28 poszkodowanych; o zatrudnieniu 1 rok – 5 poszkodowanych; o zatrudnieniu do 2 lat – 2 poszkodowanych).

Poszkodowani w wypadkach wg stażu pracy

Do najczęściej powtarzających się zdarzeń, które doprowadziły do zaistnienia wypadków przy pracy były:

- upadek osób z wysokości 9 poszkodowanych (16,4% ogółu poszkodowanych), w tym: 2 osoby ze skutkiem śmiertelnym (33,3% poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych) i 2 osoby z ciężkimi obrażeniami ciała (10,0% poszkodowanych z ciężkimi obrażeniami ciała),
- poślizgnięcia, potknięcia się, upadki pracowników, upadek czynnika materialnego z wysokości i uderzenie poszkodowanego 5 osób (9,1% ogólnej liczby poszkodowanych), w tym: 1 osoba ze skutkiem śmiertelnym (16,7% poszkodowanych w wypadkach

śmiertelnych), i 1 osoba z ciężkimi obrażeniami ciała (5,0% poszkodowanych z ciężkimi obrażeniami ciała).

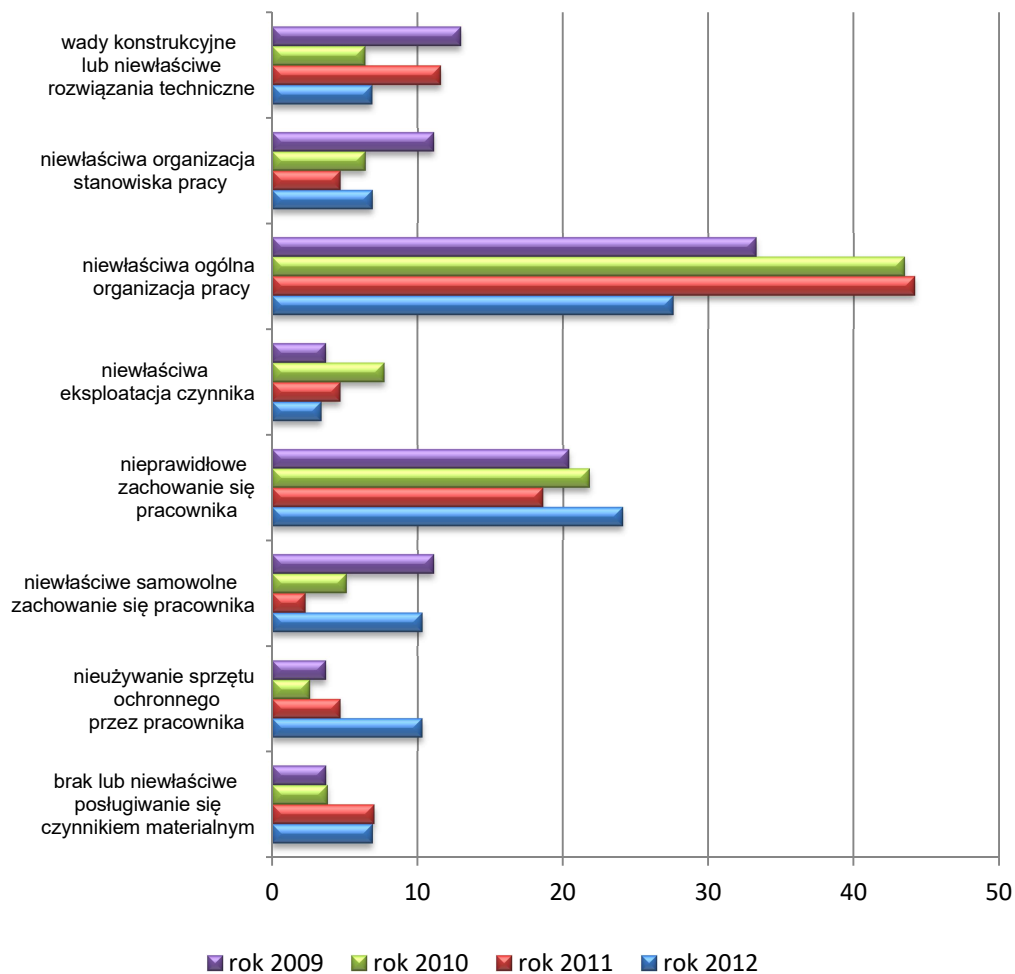
Do wypadków dochodziło najczęściej podczas:

- obsługi maszyn 17 poszkodowanych (30,9%), w tym: 13 osób doznało ciężkich obrażeń ciała,
- poruszania się 12 osób (21,8%), w tym: 2 osoby uległy wypadkom śmiertelnym, a 3 zostały ciężko ranne,
- operowania przedmiotami (w trakcie prac narzędziami ręcznymi) 9 osób (16,4%), w tym: 2 osoby poniosły śmierć a 2 doznały ciężkiego uszkodzenia ciała.

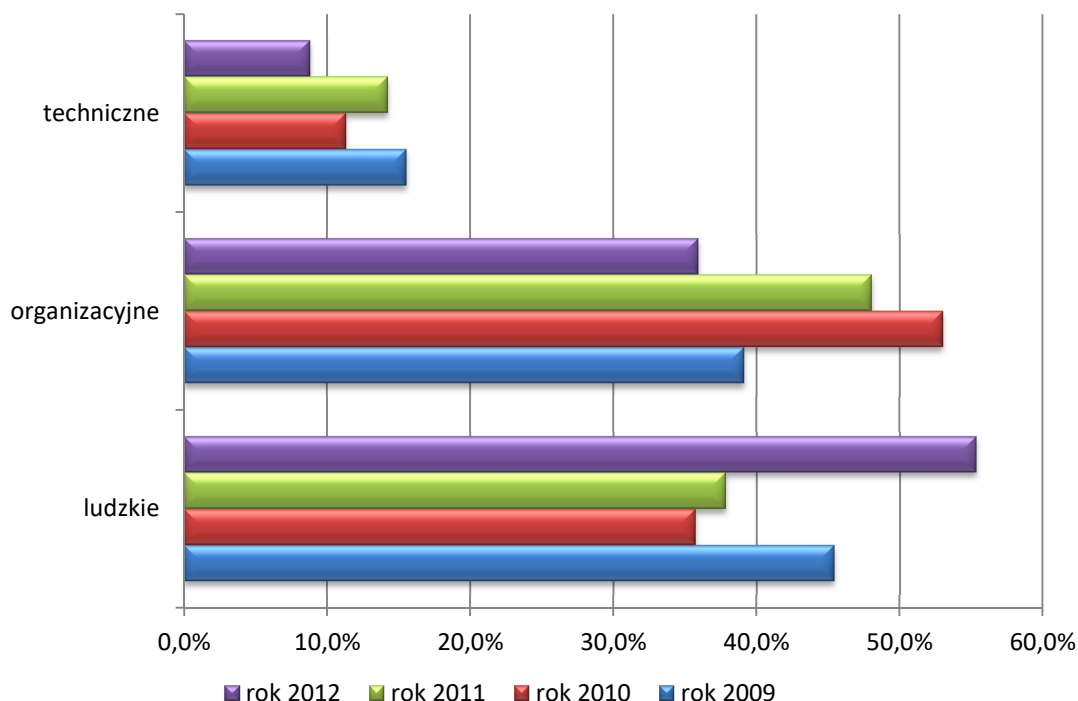
Skutkami zdarzeń wypadkowych dla organizmu ludzkiego było: złamanie kości (13 osób 23,6%), amputacje urazowe części ciała (12 osób 21,8%) oraz rany i powierzchowne urazy (10 osób 18,2%).

Wszelkiego rodzaju urazy dotyczyły: kończyn górnych 16 poszkodowanych (29,1%), całego ciała i jego różnych części 12 poszkodowanych (21,8%), tułów i organy wewnętrzne 11 poszkodowanych (20,0%).

Struktura przyczyn wypadków śmiertelnych (w %)

Przyczyny wypadków przy pracy (na podstawie gałęzi T.O.L.)

Wśród przyczyn wypadków przy pracy zgłoszonych do inspekcji pracy i zbadanych należy wymienić:

- czynnik ludzki – 25 wypadków (55,5%), a więc lekceważenie zagrożenia wypadkowego, brawura i ryzykanctwo, niestosowanie przez pracownika środków ochrony indywidualnej,
- czynnik organizacyjny – 16 wypadków (35,5%), a więc: brak nadzoru nad pracą zespołów pracowniczych, brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór, odstępstw od przepisów i zasad bhp,
- czynnik techniczny – 4 wypadki (9,0%), a więc: brak lub niewłaściwe urządzenia zabezpieczające przed wypadkami, niedotrzymanie wyma-

ganych parametrów technicznych, niewłaściwa stateczność czynnika materialnego.

Po zbadaniu okoliczności i przyczyn zgłoszonych wypadków przy pracy – w celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości i zapobieżenia powstawaniu ich w przyszłej działalności zakładów – inspektorzy pracy wydali **94 decyzje**, w tym 78 na piśmie, z czego na podstawie 13 decyzji wstrzymano prace zagrażające bezpośrednio życiu i zdrowiu pracowników, a 3 decyzje nakazywały pracodawcom ustalić okoliczności i przyczyny wypadków przy pracy. Wydane decyzje dotyczyły głównie zlikwidowania nieprawidłowości w zakresie: stanowisk, procesów pracy i procesów technologicznych; maszyn i urządzeń

technicznych, przygotowania pracowników do pracy.

Do pracodawców skierowano także **70** wniosków pokontrolnych dla uregulowania różnych spraw związanych z zaistniałymi wypadkami przy pracy.

W stosunku do **27** osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika zastosowano mandaty karne na łączną kwotę **45.300** zł.

Od lat powtarzają się te same – choć z różnym natężeniem – nieprawidłowości związane z badaniem przez zespoły powołane przez pracodawców okoliczności i przyczyn zaistniałych wypadków przy pracy.

Zagadnienie wypadkowości przy pracy na terenie województwa świętokrzyskiego było przedmiotem licznych działań prewencyjno-promocyjnych. Powyższe działania wyrażały się przede wszystkim w przekazaniu pism profilaktycznych do **546** adresatów. Ich treścią były oparte na wynikach przeprowadzonych kontroli informacje o okolicznościach i przyczynach zaistniałych wypadków przy pracy, popełnianych nieprawidłowościach, które doprowadziły do zdarzeń wypadkowych. Wszystko po to, aby w zakładach prowadzących zbliżoną działalność produkcyjną, czy usługową uniknąć podobnych zdarzeń wypadkowych. Tego rodzaju pisma przekazywane były także do organizacji związkowych i stowarzyszeń pracodawców.

Ponadto informacje związane z wypadkami przy pracy rozpowszechniane były także za pomocą Internetu,

i w innych środkach masowego przekazu takich jak: Radio Kielce, „Echo Dnia”, „Gazeta Wyborcza”, Gazeta Ostrowiecka, czy też na spotkaniach i konferencjach.

Analiza dokumentacji powypadkowej i przeprowadzone kontrole pozwalają na stwierdzenie, że do zasadniczych czynników mających wpływ na stan wypadkowości w województwie świętokrzyskim należą:

- niewłaściwy sposób prowadzenia robót budowlanych w szczególności należących do prac szczególnie niebezpiecznych,
- zła organizacja pracy,
- brak nadzoru nad pracownikami lub tolerowanie przez nadzór odstępstw od bezpiecznego sposobu wykonywania prac,
- brak doświadczenia zawodowego oraz niewłaściwe szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- niewłaściwe zachowanie się pracowników.

Choroby zawodowe.

W 2012 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna wydała na terenie działalności Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach 92 decyzje uznające choroby zawodowe.

W porównaniu do 2011 r liczba stwierdzonych chorób zawodowych uległa zmniejszeniu o 14 przypadków, czyli o 13,2%.

W sektorze prywatnym uznano 61 chorób zawodowych, co stanowi 66,3% w stosunku do ogólnej liczby chorób uznanych w 2012 roku.

W strukturze chorób zawodowych według płci przeważali mężczyźni, u których w 2012 roku stwierdzono 73 przypadki zachorowań (79,3%).

Najwyższą zapadalność na choroby zawodowe odznaczały się takie sekcje gospodarki, jak:

- działalność produkcyjna 52,2% ogółu przypadków,
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo 23,9% przypadków,

- ochrona zdrowia i opieka socjalna 13,0% przypadków.

W porównaniu do roku 2011 nastąpił wzrost o 9,9% przypadków chorób zawodowych w sekcji działalności produkcyjnej. Liczba przypadków chorób zawodowych w sekcji rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo oraz w resorcie ochrona zdrowia i opieka społeczna, pozostał na podobnym poziomie.

VII. Działalność prewencyjna i promocyjna.

Wsparciem dla działalności kontrolno-nadzorczej, Państwowej Inspekcji Pracy są coraz to nowe metody i formy realizowania ustawowych zadań. Oparte są one na sprawdzonych standardach działań państw członkowskich Unii Europejskiej. Jednymi z nich jest szeroko rozumiana prewencja i promocja, jako ważne elementy działalności poza kontrolnej, promujące dobre nawyki w dziedzinie bezpieczeństwa pracy oraz mające istotny wpływ na poprawę świadomości organizatorów pracy oraz świadczących pracę w kierunku przestrzegania norm i zasad w obszarze zagadnień ochrony pracy.

W szczególności działalność prewencyjna inspekcji pracy aktywizowana jest w tych sektorach gospodarki narodowej, gdzie występują największe nasilenia zagrożeń zawodowych, a także pracodawców, którzy zainteresowani są zapewnieniem swoim pracownikom bezpiecznych warunków pracy i właściwej ochrony zdrowia.

W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Kielcach realizowane były programy informacyjno-promocyjne, informacyjno-prewencyjne, programy prewencyjne, edukacyjne oraz konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy, a także kampanie informacyjne. Do wymienionych działań należały:

1. Program informacyjno-promocyjny w budownictwie.

Równolegle z prowadzonymi kontrolami, inspektorzy pracy prowadzili działania prewencyjne. Są one skutecznym i praktykowanym od szeregu lat działaniem. Działaniami informacyjno-prewencyjnymi pod nazwą „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie” objęto **289** podmiotów (generalni wykonawcy, inwestorzy). Polegały one między innymi na:

- prowadzeniu szkoleń dla firm budowlanych,
- zaangażowaniu tych podmiotów w poprawę stanu bhp oraz w przekazaniu dla nich wydawnictw dotyczących bezpieczeństwa pracy w budownictwie.
- spotkaniu ze 114 uczniami szkół o profilu budowlanym, które miało charakter prelekcji. Omawiano problematykę zatrudniania młodocianych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy (Końskie),
- spotkaniu inspektorów pracy na placach budów z przedstawicielami generalnych wykonawców i wykonawców, a także z przedstawicielami firm będących podwykonawcami,
- zorganizowaniu dwóch seminariów przy udziale CRH Grupy Ożarów SA w ramach kampanii prewencyjnej „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie” oraz „Kampania bezpieczeństwa wykonawców CRH Polska”,. Podczas seminariów zaprezentowano zagadnie-

nia dotyczące roli nadzoru w zakresie montażu i eksploatacji rusztowań budowlanych i przekazano dla zainteresowanych pakiet materiałów szkoleniowych w postaci wydawnictw PIP traktujących o bezpieczeństwie pracy w budownictwie. Podczas seminariów omawiano także problemy dotyczące usprawniania systemu zarządzania bezpieczeństwem pracy wykonawców zewnętrznych realizujących prace budowlane. Działania te skierowane były do 40 przedsiębiorstw, w których prace wykonuje ponad 800 zatrudnionych,

- zorganizowaniu seminarium dla społecznych inspektorów pracy w siedzibie Świętokrzyskiego Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność”. Zasadniczym tematem seminarium był dobór i zasady stosowania środków ochrony indywidualnej, w tym środków chroniących przed upadkiem z wysokości,

- zorganizowaniu seminarium dla pracodawców i inspektorów bhp, podczas którego omawiano zagadnienia prewencji wypadkowej. Seminarium odbyło się w ramach realizacji programu informacyjno-prewencyjnego „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa”.

- przeprowadzeniu szkolenia informacyjnego w ramach realizacji programu informacyjno-prewencyjnego „Stres i inne czynniki psychospołeczne związane z pracą”. Podczas szkoleń przeznaczonych dla kadry kierowniczej upowszechniano wiedzę o źródłach stresu i innych czynnikach psycho-

społecznych oraz ich związku ze zdrowiem psychofizycznym,

- zorganizowaniu w ramach Międzynarodowych Targów Budownictwa Drogowego na terenie Targów Kielce, seminarium pod hasłem „Buduj bezpiecznie – stop wypadkom”. Celem seminarium było przedstawienie nieprawidłowości w zakresie bhp przy budowie dróg, zaistniałych wypadków związanych z budową obiektów budowlanych oraz stosowanie dobrych praktyk w zakresie zapewnienia pracownikom bezpiecznych warunków pracy. Honorowy patronat nad Targami objął między innymi Główny Inspektor Pracy,

- skierowaniu do **401** przedsiębiorstw z branży budowlanej pism informujących o wypadkach przy pracy. W pismach omawiano okoliczności i przyczyny wypadków, które doprowadziły do zdarzeń wypadkowych,

- promowaniu w mediach kampanii informacyjno-prewencyjnej w budownictwie. W roku 2012 doniesień medialnych w tym przedmiocie odnotowano 56. Podczas wspomnianych Targów zorganizowano także konferencję prasową dotyczącą bezpieczeństwa pracy w budownictwie. Informacje na temat zagadnień bezpieczeństwa pracy w budownictwie podały między innymi takie media, jak: Echo Dnia, Gazeta Wyborcza, Gazeta ostrowiecka, Tygodnik Starachowicki, Gazeta Jędrzejowska, Tygodnik Konecki, Polskie Radio Kielce, Radio Plus Kielce, Radio Eska i Radio Fama,

a także Regionalny Ośrodek TVP Kielce

Wymienione działania ukierunkowane były na zwiększenie świadomości zagrożeń zawodowych w budownictwie oraz na uzyskanie wiedzy na temat środków zapobiegającym wypadkom przy pracy. Zwracano uwagę pracodawcom i pracownikom na sprawy właściwego przygotowania uczestników prac budowlanych do bezpiecznego wykonywania pracy – szczególnie na wysokości i w wykopach -oraz na rzetelne spełnianie obowiązków w zakresie ogólnej organizacji pracy, a także na wykonywanie nadzoru nad pracami niebezpiecznymi i na właściwe używanie przez pracowników środków ochrony.

2. Program informacyjno-promocyjny: „Czas pracy kierowców, a wypadki drogowe”.

W 2012 roku Okręgowy Inspektorat Pracy realizował program informacyjno-promocyjny „Czas pracy kierowców, a wypadki drogowe”.

Celem programu było zapobieganie wypadkom komunikacyjnym związanych z naruszaniem przepisów o czasie pracy, poprzez przeprowadzanie szkoleń podmiotów prowadzących działalność w branży transportowej. Wykonano 2 czynności prewencyjne tj. jedno szkolenie i jedną popularyzację.

Czynnościami prewencyjnymi objęto 27 podmiotów, w tym: 24 pracodawców i 3 odbiorców masowych

(szeroka popularyzacja szkolenia w mediach).

Szkolenie przeprowadzono dla pracodawców, osób prowadzących w imieniu pracodawców sprawy kadrowe, a także specjalistów ds. transportu i rozliczania kierowców.

Program szkolenia obejmował następującą problematykę:

- czas pracy kierowców (sposoby rozliczania czasu pracy w oparciu o obowiązujące przepisy),
- kontrola i rozliczanie czasu jazdy, czasu postoju, obowiązkowych przerw i odpoczynków kierowców,
- przyczyny i okoliczności wypadków komunikacyjnych.

Pracodawcy, ich przedstawiciele oraz dziennikarze (prasy i radia) zostali zapoznani z wynikami kontroli, które przeprowadzone zostały przez inspektorów pracy z zakresu przestrzegania przepisów dotyczących problemów objętych programem szkolenia. W szkoleniu uczestniczyło 24 pracodawców 3 przedstawiciele mediów.

W ramach działań prewencyjnych udzielano firmom sektora transportowego także porad prawnych obejmujących zagadnienia związane z prawną ochroną pracy oraz bezpieczeństwem pracy. Czynności te prowadzono w ramach różnego rodzaju spotkań odbywających się w siedzibie Okręgowego Inspektoratu Pracy, jak i przy innych okazjach, np. w ramach tworzonych przez OIP stoisk na targach i imprezach masowych

organizowanych na terenie województwa.

Z przeprowadzonych ankiet wynika, że szkolenie zostało bardzo dobrze ocenione przez jego uczestników i jest zapotrzebowanie na dalsze szkolenia z zakresu zagadnień przestrzegania przepisów dotyczących transportu drogowego.

3. Program informacyjno-prewencyjny dotyczący dostosowania do minimalnych wymagań maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych.

W ramach tematu wymagania zasadnicze i minimalne, podejmowano kontrole między innymi w zakresie wymagań minimalnych dla maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych oraz działania informacyjno-prewencyjne dotyczące bezpieczeństwa pracy przy tego rodzaju maszynach. Celem tych działań było eliminowanie zagrożeń i obniżenie poziomu ryzyka zawodowego przy użytkowaniu wymienionych maszyn.

Propozycje przystąpienia do realizacji programu skierowano do 92 podmiotów gospodarczych, natomiast deklaracje i ankiety przystąpienia do programu złożyło **20** podmiotów. Adresatami wszystkich działań informacyjno-prewencyjnych dotyczących dostosowania do minimalnych wymagań maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych było **308** osób reprezentujących poszczególne zakłady pracy, a wśród nich: 230 przedstawicieli pracodawców, 18 pracowników służb bhp, 30 społecznych inspektorów pracy

reprezentujących zakładowe organizacje związkowe oraz 30 innych osób, do których skierowano promocje programu.

Poza wymienioną grupą osób, program skierowany był także do:

- przedstawicieli 3 organizacji związkowych szczebla wojewódzkiego (NSZZ „Solidarność”, OPZZ i Federacji Związków Zawodowych „Budowlani”),
- przedstawicieli organów nadzoru nad warunkami pracy (Świętokrzyski Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Urząd Dozoru Technicznego z Kielc i spoza województwa),
- masowego odbiorcy na Targach Euro-Life w Kielcach – rozpowszechnianie broszur dotyczących bezpiecznego użytkowania maszyn i pism profilaktycznych związanych tematycznie z programem.

Działania prewencyjne w zakresie bezpieczeństwa pracy przy wymienionych maszynach realizowane w OIP Kielce objęły zasadniczo: seminaria i szkolenia, popularyzację zagadnień dotyczących maszyn oraz poradnictwo techniczne oddziałujące na decyzje przedsiębiorców związane z przyjęciem skonkretyzowanych rozwiązań bezpieczeństwa i higieny pracy.

I tak:

- zorganizowano **3** szkolenia, w których uczestniczyło łącznie **68** osób reprezentujących 41 pracodawców (54 osoby) i 14 członków Ogólnopolskiego

Stowarzyszenia Pracowników Służb BHP,

- zajęcia prowadzone były także w ramach **5** seminariów związanych tematycznie z bezpieczeństwem użytkowania przedmiotowych maszyn (Świętokrzyski Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” w Kielcach, Międzynarodowe Targi Budownictwa Autostrada-Polska, 2 seminaria w Karsach k/Ożarów, UDT Kielce),
- do realizacji programu zaliczono także porady techniczne udzielane zainteresowanym podmiotom (7 porad).

W ramach prowadzonych szkoleń omówiono między innymi: wypadki związane z eksploatacją maszyn, w których ujawniono wadliwe rozwiązania konstrukcyjne dotyczące zabezpieczeń elementów, które stanowiły zagrożenia wypadkowe. Podano także przykłady dobrych praktyk inżynierskich w działaniach korygujących wady urządzeń i sprzętu technicznego. Wskazano zasady przeprowadzenia samooceny maszyn oraz korzystania z poradnictwa i pomocy inspektorów pracy. W ramach prowadzonych szkoleń przeprowadzono także ćwiczenia w przeprowadzaniu procedur postępowania powypadkowego ze zdarzeń zaistniałych z udziałem maszyn i urządzeń technicznych niedostosowanych do wymagań bezpieczeństwa.

Niektórym wyróżniającym się uczestnikom powyższych działań wydano zaświadczenia o uczestnictwie w programie (20 pracodawcom). Ponadto wydano także 3 imienne

zaświadczenia dla członków Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służb BHP z Końskich za merytoryczne wspieranie przez nich 8 przedsiębiorców w dostosowaniu 8 maszyn do wymagań bezpieczeństwa.

W ramach prowadzonego programu rozpowszechniono łącznie **251** broszur związanych z użytkowaniem maszyn. Problemy związane z programem przedstawiane były także w różnego rodzaju mediach (Radio „Fama”, Radio „Plus”, Radio Kielce, Tygodnik Konecki).

W wyniku działań prewencyjnych w **20** zakładach pracy ocenie poddano **47** maszyn. Były to głównie maszyny do obróbki metali, drewna, czy innych tworzyw (wiertarki, tokarki, szlifierki, frezarki, prasy, giętarki, przecinarki, obrzynarki). Nieprawidłowości stwierdzono w eksploatacji **46** maszyn, z czego **34** dostosowano do minimalnych wymagań bezpieczeństwa, a **12** wycofano z użytkowania. Przeprowadzona ocena wykazała, że:

- nie wszystkie 47 maszyn oceniono we wszystkich obszarach bezpieczeństwa ujętych w ankiecie,
- najwięcej maszyn (44) oceniono w zakresie spełniania wymagań dotyczących elementów sterowniczych, uruchamiania przez celowe zadziałanie na układ sterowania, wyposażenia w urządzenia zatrzymania awaryjnego i ochrony przed zetknięciem z elementami ruchomymi,
- powtarzalne nieprawidłowości i działania naprawcze wystąpiły w przypadkach obejmujących zatrzymywanie awaryjne (wyłączniki

- bezpieczeństwa), zabezpieczenia przed elementami ruchomymi (osłony), funkcjonowania elementów sterowniczych (widoczność oznakowanie, identyfikacja), oraz oświetlenia miejsc pracy,
- najczęściej maszyn wycofano z bieżącej eksploatacji z powodów dotyczących zagrożeń trudnych do usunięcia (elementy ruchome, obrotowe, układy sterowania i zasilania).

4. Program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”.

Realizując program podejmowano różnego rodzaju działania na rzecz edukacji młodzieży szkolnej (ponad gimnazjalnej) w zakresie podstaw prawa pracy, w tym przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Program realizowany był poprzez:

- 1) współpracę z **16** szkołami ponad gimnazjalnymi poprzez stały kontakt z poszczególnymi koordynatorami szkolnymi i wspieranie nauczycieli w realizacji różnych pomysłów związanych z edukacją młodzieży w zakresie prawnej ochrony pracy. W roku szkolnym 2011/2012 w programie edukacyjnym udział wzięło **61** nauczycieli i **3.160** uczniów,
- 2) współpracę i patronat Okręgowego Inspektora Pracy nad organizacją czterech konkursów dotyczących problematyki ochrony pracy. Były to konkursy:
 - „Moje wymarzone miejsce pracy”. W ramach konkursu przeprowadzono

szkolenia dla nauczycieli i uczniów na temat wymagań prawnych bezpiecznego stanowiska pracy i wybranych zagadnień prawnej ochrony pracy,

- „Poznaj swój wybrany zawód” skierowany do nauczycieli i uczniów szkół o profilu technicznym i budowlanym. W tym zakresie współpracowano ze Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli (doradztwo, opracowanie kryteriów oceny opisu i ocena prac uczniowskich). W ramach konkursu uczniowie pod nadzorem nauczycieli dokonywali opisu swojego zawodu w tym zagadnień dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,

- „Bezpieczeństwo w pracy i odpowiedzialność w szkole”, gdzie współpracowano z nauczycielami szkół z terenu powiatu koneckiego,

- „Sprawny w zawodzie”, skierowany do młodzieży z OHP, nad którym Okręgowy Inspektor Pracy objął patronat.

- 3) przeprowadzenie w dwóch szkołach „Dnia Doradztwa Zawodowego” (Zespół Szkół w Cudzynowicach i Zespół Szkół nr 2 we Włoszczowie). W trakcie trwania Dni:

- zorganizowano stoiska informacyjno-doradcze we współpracy między innymi z Policją, Państwową Inspekcją Sanitarną, Agencją Modernizacji Rolnictwa, Agencją Rynku Rolnego i Powiatowym Urzędem Pracy,
- przeprowadzone przez inspektora pracy prelekcje dla młodzieży w

formie prezentacji na temat „Wybranych elementów bezpieczeństwa i ochrony pracy”

- zorganizowano wystawę prac plastycznych na plakat pn. „Wypadki przy pracy powodem niepełnosprawności”,
- podczas uroczystego apelu w szkołach, wręczono puchary i nagrody dla uczestników działań prewencyjnych z udziałem młodzieży i instytucji współpracujących, jak również zaproszonych gości (przedstawiciele starostwa i urzędu gminy).

Program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa” realizowany był przy udziale partnerów społecznych takich, jak:

- Komenda Ochotniczych Hufców Pracy w Kielcach, która podjęła się organizacji dwóch Giełd Pracy dla młodzieży, a Hufce OHP uczestniczyły w „Dniach BHP” w Zespole Szkół w Kazimierzy Wielkiej i we Włoszczowie,
- Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach, które współpracowało przy realizacji dwóch konkursach tematycznych tj. „Moje wymarzone miejsce pracy” i „Poznaj swój wybrany zawód”,
- Powiatowy i Miejski Urząd Pracy w Kielcach, które współpracowały przy organizacji targów i giełd pracy oraz w spotkaniach szkoleniowych dla bezrobotnej młodzieży,
- Izba Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach, która współpracowała przy organizacji konkursu wiedzy dla uczniów - pracowników młodocianych,

- Kuratorium Oświaty w Kielcach. Kuratorium współpracowało przy spotkaniach szkoleniowych dla nauczycieli oraz konkursie organizowanym dla młodocianych,
- Starostwo Powiatowe i Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Końskich w zakresie wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych dla młodzieży.

5. Program informacyjno-promocyjny „Ochrona pracy w rolnictwie indywidualnym”.

W roku sprawozdawczym realizowano program informacyjno-promocyjny „Ochrona pracy w rolnictwie indywidualnym”, którego celem było:

- upowszechnianie wiedzy o bezpiecznych metodach pracy w rolnictwie, wśród rolników i ich rodzin oraz młodzieży i dzieci wiejskich,
- popularyzacja właściwej kultury bezpieczeństwa przy pracy rolniczej w szerokich kręgach środowiska wiejskiego, w tym w organizacjach partnerskich i organizacjach samorządu rolniczego.

Działania prewencyjne, jak również popularyzacja zagadnień bezpieczeństwa pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych prowadzone były we współpracy z partnerami społecznymi działającymi w ramach społecznych komisji:

- Wojewódzkiej Komisji ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy w Rolnictwie Indywidualnym działającej pod przewodnictwem Okręgowego Inspektora Pracy w Kielcach,
- Powiatowych Zespołów ds. bhp działających we współpracy ze

- Starostami w Busku Zdroju i Opatowie,
- Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Kielcach, działającej pod przewodnictwem Marszałka Województwa Świętokrzyskiego i Wojewody Świętokrzyskiego .

Działaniami informacyjnymi, szkoleniowymi, edukacyjnymi i doradczymi objęto **3.879** podmiotów. Prace z tym związane polegały na:

- 1) organizowaniu i prowadzeniu szkoleń dla rolników, wykłady dla uczniów szkół rolniczych oraz prelekcje dla dzieci szkół wiejskich,
- 2) organizowaniu konkursów wiedzy dla rolników prowadzących gospodarstwa rolne oraz dla uczniów i młodzieży z terenów wiejskich,
- 3) organizowaniu spotkań edukacyjnych dla dzieci w okresie wakacji w ramach kampanii „Pomóżmy dzieciom spędzić bezpiecznie i z uśmiechem wakacje 2012”,
- 4) prowadzeniu wizytacji gospodarstw rolnych i prac polowych,
- 5) organizowaniu stoisk informacyjno-promocyjnych podczas masowych imprez na terenach wiejskich.

I tak:

Ad.1) W roku sprawozdawczym przeprowadzono **40** szkoleń i wykładów dla **972** rolników i uczniów szkół rolniczych oraz **21** prelekcji dla **956** uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenów wiejskich.

Organizując szkolenia dla rolników podjęto współpracę z instytucjami i organizacjami rolniczymi między innymi z:

- Wojewódzkim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach,
- Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego OR w Kielcach,
- Wojewódzkim Związkiem Rolników, Kótek i Organizacji Rolniczych w Kielcach,
- Kolami Gospodyń Wiejskich (15 Kół z różnych gmin).
- niektórymi szkołami rolniczymi (Chroberz, Sichów, Sandomierz, Krzelów, Włoszczowa, Bałtów).

Spotkania szkoleniowe dla rolników i uczniów szkół rolniczych dotyczyły problematyki bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych, natomiast działalność edukacyjna dla dzieci i młodzieży szkół wiejskich prowadzona była na zasadzie spotkań edukacyjnych w formie prelekcji, projekcji filmów, prezentacji multimedialnych i zakończona była w formie quizów.

Ad.2) Działalność konkursowa dla rolników prowadzona była w wielu formach tematycznych i obejmowała gospodarstwa rolne różne pod względem wielkości, rodzaju prowadzonej produkcji i sposobu organizowania pracy. Takich konkursów zorganizowano **13** a udział w nich wzięło **461** rolników. Konkursy zorganizowano także dla uczniów szkół rolniczych oraz szkół podstawowych i gimnazjów. Odnotowano **24** takie konkursy, a udział w nich wzięło **303** uczestników.

Na terenie województwa świętokrzyskiego zorganizowano między innymi następujące konkursy:

- „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” podczas którego oceniono przestrzeganie zasad bhp w 6 gospodarstwach rolnych,
- „Piękne i bezpieczne gospodarstwo agroturystyczne”. Oceniono usługi agroturystyczne w 9 gospodarstwach zakresie estetyki, ochrony środowiska i zasady bhp realizowane w tych gospodarstwach,
- „Piękna i bezpieczna zagroda – przyjazna środowisku”. Był to konkurs wojewódzki wieloetapowy, w którym oceniano estetykę i bezpieczeństwo w 11 gospodarstwach rolnych,
- „Olimpiada Młodych Producentów Rolnych”, która przeprowadzona została w czasie międzynarodowych targów sprzętu rolniczego „Agrotech” w Kielcach. Nad konkursem tym patronat przejął Główny Inspektor Pracy,
- „Pomóżmy dzieciom spędzić szczęśliwie wakacje 2012”, to wojewódzki konkurs skierowany do społeczności lokalnych, w którym zwracano uwagę na różnorodne formy bezpiecznego wypoczynku dzieci w czasie wakacji,
- wojewódzki konkurs wiedzy „PROW i zasady wzajemnej zgodności w tym bhp”. Był to konkurs skierowany do młodych rolników, a patronat nad nim objął Okręgowy Inspektor Pracy w Kielcach.

Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach był także współorganizatorem innych konkursów. We współpracy ze Stowarzyszeniem Sołtysów Ziemi Kieleckiej dla 213 sołtysów zorganizowano konkurs wiedzy na

temat bezpieczeństwa pracy w rolnictwie w trakcie powiatowego i wojewódzkiego zjazdu tego Stowarzyszenia. Konkursy prowadzone były w formie testu i cieszyły się ogromnym zainteresowaniem sołtysów, a atrakcyjne nagrody rzeczowe były fundowane przez Okręgowy Inspektorat Pracy i KRUS OR w Kielcach.

Przeprowadzono także konkurs zadaniowy dla Kół Gospodyń Wiejskich pod nazwą „Jak zachować zdrowie i bezpieczeństwo na wsi” .Finał konkursu odbył się podczas Festiwalu Zdrowia, gdzie przygotowano wystawy dotyczące między innymi zagrożeń wypadkowych w gospodarstwach rolnych.

Poprzez podejmowane działania, uzyskano pozytywne efekty w zakresie poprawy świadomości w obszarze bezpieczeństwa pracy i kształtowania kultury pracy w rolnictwie.

Ad.3) Wśród spotkań edukacyjnych dla dzieci wiejskich organizowanych w czasie wakacji na uwagę zasługują następujące działania:

- Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach uczestniczył w rządowej akcji pod nazwą „Bezpieczne wakacje 2012”,
- uczestniczono w konkursie i akcji profilaktycznej pn. „Pomóżmy dzieciom spędzić szczęśliwie wakacje 2012”,
- Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach był koordynatorem organizacji 15 spotkań edukacyjnych dla dzieci w czasie

wakacji przeprowadzonych wspólnie z Policją, Strażą Pożarną, KRUS, Świętokrzyskim Centrum Ratownictwa Medycznego, Fundacją z Uśmiechem i innymi partnerami społecznymi. W czasie spotkań prowadzone były zajęcia edukacyjne i pokazy dotyczące bezpieczeństwa w domu, gospodarstwie rolnym, nad wodą na drodze oraz konkursy quizy i zajęcia rekreacyjno-sportowe.

Ad.4) W 2012 r. na terenie działania Okręgu przeprowadzono **228** wizytacji, w tym:

- **51** wizytacji gospodarstw rolnych w ramach ogólnopolskiego konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”,
- i **177** wizytacji prac polowych (żniwnych i jesiennych).

W trakcie wizytacji dokonywano przeglądów stanu technicznego sprzętu rolniczego, udzielano porad technicznych oraz przekazywano materiały wydawnicze dotyczące ochrony i bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych, a także apel Głównego Inspektora Pracy do rolników o szczególną troskę i bezpieczeństwo dzieci wiejskich w czasie wakacji i żniw.

Ocenie pod względem stanu technicznego - mającego bezpośredni wpływ na stan bezpieczeństwa pracy - poddano **1.070** różnego rodzaju maszyn, ciągników i sprzętu towarzyszącego maszynom. Nieprawidłowości stwierdzono w **562** ciągnikach maszynach i sprzęcie współpracującym z tymi maszynami

(52,5% ocenianych maszyn i sprzętu). Są to:

- niewłaściwy stan techniczny ciągników i przyczep ciągnikowych. Dotyczyło 326 tego rodzaju maszyn, czyli 43,3% ocenianych,
- niewłaściwy sprzęt z przyczepami rolniczymi i innymi maszynami. Dotyczyło 113 wymienionego sprzętu, czyli 55,7% ocenianych,
- brak osłon ruchomych elementów maszyn. Dotyczyło 48 wałów przegubowych i pił, czyli 81,3% ocenianych,
- niebezpieczna obsługa maszyn kosiarek, rozrzutników i innych. Dotyczyło 7 tego rodzaju maszyn, czyli 43,8% ocenianych,
- niebezpieczna obsługa pras do słomy. Dotyczyło 14 ocenianych pras, czyli wszystkich ocenianych (100,0%),
- nieprawidłowości przy obsłudze kombajnów. Dotyczyło 36 kombajnów, czyli wszystkich ocenianych (100,0%).

Odnotowano szereg niebezpiecznych zachowań ludzi i sytuacji stwarzających zagrożenia wypadkowe, a między innymi:

- przewożenie osób na wozach i przyczepach załadowanych słomą i sianem oraz na błotnikach i zaczepach ciągników,
- używanie ciągników i przyczep o wadliwym stanie technicznym i w znacznym stopniu wyeksploatowanych,
- nieprawidłowe użytkowanie kombajnów zbożowych, maszyn do zbioru ziemniaków,
- nieprawidłowy transport maszyn w pozycji roboczej i bez oświetlenia,

- używanie drewnianych drabin przystawnych wykonanych systemem gospodarczym przez rolnika,
- podnoszenie i przenoszenie zbyt dużych ciężarów i to w pozycjach wymuszonych,
- brak zorganizowanych punktów ze sprzętem przeciwpożarowym, a zwłaszcza w pobliżu miejsc przechowywania olejów napędowych i smarów.

Z obserwacji prowadzących wizytację gospodarstw rolnych wynika, że zmniejsza się liczba przypadków powierzenia dzieciom zadań niebezpiecznych i szkodliwych dla ich zdrowia. Do częstych zjawisk należą także zorganizowane formy opieki nad dziećmi (prowadzenie świetlic w okresie nasilenia prac polowych). Można więc uznać, że działania prewencyjne prowadzone między innymi przez inspektorów pracy przynoszą pozytywne efekty, choć trudne do określenia.

Ad.5) Dodatkowo promocję ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym wspierano poprzez zorganizowanie **20** stoisk informacyjno-promocyjnych, które odwiedziło **1355** osób. W tym czasie udzielono 185 porad technicznych i informacji oraz przekazano – odwiedzającym stoiska - 2.550 egzemplarzy wydawnictw PIP w formie poradników, ulotek, plakatów dotyczących problematyki ochrony pracy w rolnictwie. Stoiska zorganizowano podczas targów i różnego rodzaju imprez, a między innymi podczas Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej „Agrotech”

w Centrum Targowym w Kielcach, Dni Otwartych Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach, Festiwalu Zdrowia w Busku Zdroju, czy dożynek gminnych i powiatowych.

Stoiska informacyjno-promocyjne organizowane były w różnych miejscach na terenie województwa świętokrzyskiego i były możliwością bezpośrednich kontaktów doradztwa rolnikom i mieszkańcom terenów wiejskich.

Działania prewencyjne na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy w rolnictwie indywidualnym prowadzone przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach są dobrze przyjmowane przez rolników. W wielu przypadkach jest to pierwsze źródło informacji związanych z bezpiecznym wykonywaniem pracy.

6. Program prewencyjny „Zdobądź dyplom PIP”

Celem programu adresowanego do **87** pracodawców było ułatwienie tym podmiotom dostosowanie zakładu do obowiązujących przepisów bhp, poprzez udostępnienie im materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz bieżącą merytoryczną pomoc ze strony inspekcji pracy. Program miał zachęcić pracodawców do samodzielnego zapoznania się z wymaganiami stawianymi przez prawo pracy, oraz dostosowania do niego swoich zakładów.

Dla pracodawców zorganizowano łącznie 9 szkoleń i spotkań informacyjnych oraz dwie wizytacje konsultacyjne..

Do programu prewencyjnego przystąpiło **20** pracodawców, którzy uzyskali pozytywny wynik audytu końcowego.

Program został przez pracodawców pozytywnie oceniony i zmotywował ich do poszerzania wiedzy w zakresie prawnej ochrony pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Pozwolił na uporządkowania spraw pracowniczych w wymienionych wyżej kwestiach. Wydatnej pomocy przy realizacji programu udzielili pracodawcom inspektorzy pracy, którzy przekazali uczestnikom programu materiały informacyjne dotyczące problematyki ochrony pracy.

7. Konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy.

W roku 2012, prowadzono następujące konkursy, które miały na celu promować właściwe postawy w zakresie ochrony pracy:

a) konkurs „Pracodawca organizator pracy bezpiecznej”, prowadzony był na szczeblu okręgowych inspektoratów pracy oraz na poziomie centralnym przez Główny Inspektorat Pracy. Na szczeblu Okręgu uczestniczyło w nim **15** pracodawców, a **9** z nich zakwalifikowanych zostało, jak laureaci. Podsumowanie konkursu na szczeblu regionalnym nastąpiło podczas sesji Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w listopadzie 2012 r,

b) konkurs „Najaktywniejszy zakładowy społeczny inspektor pracy”. Realizowany był na szczeblu Okręgowego Inspektoratu Pracy. Udział w konkursie wzięło 2

uczestników (zakładowych społecznych inspektorów pracy), którzy otrzymali odpowiednie wyróżnienia wręczone przez Okręgowego Inspektora Pracy,

d) „Konkurs dla pracowników młodocianych”, realizowany był na szczeblu centralnym w ramach współpracy ze Związkiem Rzemiosła Polskiego. Na szczeblu regionalnym uczestniczyło w nim 32 uczniów. Wszyscy biorący udział w konkursie zostało jego laureatami. Konkurs prowadzony był przy współpracy z Izbą Rzemieślniczą oraz Świętokrzyskim Kuratorem Oświaty w Kielcach,

e) konkurs „Bezpieczna budowa”, organizowany był na szczeblu Okręgowego Inspektoratu Pracy. Uroczyste podsumowanie konkursu miało miejsce na sesji Sejmiku Wojewódzkiego w Kielcach w listopadzie br,

f) w konkursie „Bezpieczne gospodarstwo rolne”, realizowanym na szczeblu regionalnym udział wzięło 6 gospodarstw rolnych, a 1 z nich zostało laureatem konkursu.. Podsumowanie konkursu nastąpiło w Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach,

g) konkurs „Bezpieczne lato” realizowany był na szczeblu regionalnym w ramach współpracy z ZHP. W ramach tych przedsięwzięć zorganizowano 26 spotkań podczas których popularyzowano problematykę bezpieczeństwa dzieci na wsi podczas prac polowych i prac w obejściach gospodarskich. W spotkaniach

uczestniczyło 748 uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenów wiejskich oraz 22 rolników. Uzupełnieniem tego konkursu był konkurs „Bezpieczne wakacje” realizowany w formie akcji wakacyjnej i konkursu dla lokalnych samorządów. Uczestniczyło w nim 11 podmiotów, z których jeden został nagrodzony. W realizowaniu konkursów współpracowano z Wojewódzka Radą Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Kielcach.

W wymienionych wyżej konkursach udział wzięło 67 uczestników, a 46 z nich zostało laureatami konkursów.

Poza wymienionymi wyżej konkursami, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach patronował lub współuczestniczył w następujących konkursach:

- „Moje wymarzone miejsce pracy” prowadzony przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, instytucje rynku pracy oraz Kuratorium Oświaty i Wychowania. Zadaniem zespołów uczniowskich z 16 szkół gimnazjalnych i ponad gimnazjalnych było zapoznanie się i opisanie konkretnego miejsca pracy, w którym w przyszłości młodzi ludzie chcieliby pracować. W konkursie wzięło udział 46 szkół, a laureatami konkursu zostały 3 tego rodzaju szkoły,

- „Poznaj swój wybrany zawód”. Konkurs ten skierowany był do młodzieży z 17 szkół technicznych i zawodowych. Uczestniczyło w nim 37 uczniów, a 2 z nich zostało laureatami

konkursu. Celem konkursu było opisanie wybranego zawodu i poddanie go ocenie Komisji Konkursowej. W organizowaniu konkursu współpracowano z Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kuratorium Oświaty w Kielcach,

- „Bezpieczeństwo w pracy i odpowiedzialność w szkole”. Organizowany był dla młodzieży szkół z powiatu koneckiego. Uczestniczyło w nim 17 szkół i wszystkie zostały laureatami konkursu. W organizowaniu konkursu współpracowano z Komendą OHP, Policją i Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Końskich,

- „Sprawny w zawodzie”, nad którym Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach objął patronat i współpracował z Ochotniczymi Hufcami Pracy. Udział w konkursie wzięło 18 uczestników, a 3 z nich zostało laureatami konkursu.

Prowadzone przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach konkursy cieszyły się dużym zainteresowaniem jego uczestników. Są one ważnym elementem promocji problematyki ochrony pracy oraz przyczyniają się do wprowadzania dobrych praktyk w dziedzinie bezpiecznych metod pracy i motywacji do poprawy warunków pracy przez pracodawców.

8. Kampania informacyjna „Poznaj swoje prawa w pracy”.

Niezadowalający poziom wiedzy dotyczący praw i obowiązków pracodawców i pracowników, w tym zawierania i rozwiązywania stosunku pracy, rozliczenia czasu pracy,

urlopów, uprawnień związanych z rodzicielstwem, zakazu dyskryminacji, a także obowiązków pracodawcy w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy był asumptem do podejmowania przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach działań objętych kampanią informacyjną „Poznaj swoje prawa w pracy”. Miała ona na celu zachęcenie do podniesienia poziomu wiedzy z zagadnień pracowniczych wśród stron stosunku pracy oraz uświadamianie wpływu tych regulacji na zachowanie praw pracowniczych i na bezpieczeństwo pracy.

W roku 2012 działaniami informacyjnymi w ramach kampanii objęto **2.232** podmioty, w tym między innymi: 353 pracodawców, 426 pracowników, 79 społecznych inspektorów pracy, 148 odbiorców masowych, 595 uczniów i 25 studentów, 90 zakładowych i ponadzakładowych organizacji związkowych, 17 przedsiębiorców nie będących pracodawcami, 139 nauczycieli i 540 innych odbiorców, w tym bezrobotnych oraz osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Działania informacyjne prowadzone były w następujących formach:

- 1) szkoleń i wykładów, których przeprowadzono – **29**,
- 2) zorganizowaniu **17** stoisk i punktów poradniczo-informacyjnych w ramach targów pracy i dniach doradztwa zawodowego oraz **13**

- stoisk na różnego rodzaju imprezach kulturalnych w regionie,
- 3) podjęciu **29** działań związanych z udzielaniem porad poza siedzibą Okręgu,
- 4) przekazaniu **88** informacji, które ukazały się w różnego rodzaju mediach i **4.340** egzemplarzy wydawnictw omawiających problematykę prawa pracy..

I tak:

Ad.1) Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach przeprowadził **29** szkoleń, które skierowane były do **809** podmiotów, w tym do: pracodawców, pracowników (także nauczycieli), partnerów społecznych (organizacje związkowe, społeczni inspektorzy pracy) oraz przedstawicieli organów samorządu terytorialnego. Wiele szkoleń zorganizowanych zostało we współpracy z zakładowymi organizacjami związkowymi jak i o charakterze ponadzakładowym (Zarząd Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność”, Rada OPZZ Województwa Świętokrzyskiego, Forum Związków Zawodowych, Zarząd Oddziału ZNP w Nowinach, Związek Zawodowy „Kadra” przy Cesla „Huta Ostrowiec”).

Szkolenia organizowano także we współpracy między innymi z: Miejskim Urzędem Pracy w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Busku Zdroju i Sandomierzu, Klubem Integracji Społecznej i Centrum Interwencji Kryzysowej przy „Caritas” Diecezji Kieleckiej, Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniami Umysłowymi Koło

w Kielcach, „Grupą Ożarów” SA w Karsach.

Tematyką szkoleń objęto zagadnienia dotyczące: stosunku pracy (w tym różnice prawne pomiędzy umową o pracę, a umowami cywilnoprawnymi), legalności zatrudnienia, prawa oświatowego, czasy pracy (w tym systemów czasu pracy, rozliczania pracy w godzinach nadliczbowych w niedzielę i święta oraz w porze nocnej), urlopów wypoczynkowych, wynagrodzeń za pracę, mobbingu i dyskryminacji w zatrudnieniu, uprawnień związanych z rodzicielstwem, podstawowych obowiązków pracodawców związanych z zatrudnieniem pracowników, w tym młodocianych i osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, uprawnień organizacji związkowych i społecznych inspektorów pracy, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ostatnich zmian w prawie pracy.

Ad.2) W roku sprawozdawczym, przedstawiciele Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach uczestniczyli w **30** działaniach poradniczo-informacyjnych podczas organizowanych targów pracy, dni doradztwa zawodowego, festynach i piknikach o charakterze lokalnym. Podczas targów pracy działania takie podejmowano między innymi: w Kielcach, Jędrzejowie, Pińczowie, Górnem, Sandomierzu, Włoszczowie, Ostrowcu Świętokrzyskim, Bielinach, Rakowie, Strawczyniu w siedzibie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego. Pracownicy Okręgu zapoznawali tam i udzielali porad w zakresie

problematyki prawa pracy osobom zainteresowanym. Tego rodzaju zadania realizowano także podczas imprez i wydarzeń regionalnych (między innymi: Festiwal Zdrowia w Busku Zdroju, Dni Otwartych Drzwi w Modliszewicach, w Dożynkach Wojewódzkich w Pińczowie, „Dni Chleba” w Staszowie, Gala „Echa Dnia”, Targi „Autostrada” w Kielcach).

Ad.3) W roku 2012 organizowano także poradnictwo prawne poza siedzibą Okręgowego Inspektoratu Pracy. Odnotowano **29** tego rodzaju działań.

Zorganizowano między innymi 23 dyżury z zakresu prawa pracy w siedzibie Zarządu Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność”. Cieszyły się one olbrzymim zainteresowaniem zwłaszcza w sytuacjach przygotowywanych zwolnień grupowych u pracodawców, czy likwidacji szkół albo dokonywania poważniejszych zmian kadrowych, czy w zasadach wynagradzania.

We współpracy z firmą „Tesco” zorganizowano stoisko z poradami prawnymi i w zakresie technicznego bezpieczeństwa pracy. Pod szyldem kampanii zorganizowano także stoiska z poradami prawnymi w: Grupie Ożarów SA, Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim, dla pracowników pedagogicznych i obsługi powiatów w Staszowie i Opatowie oraz w redakcji Gazety Ostrowieckiej.

Ad.4) Kampania informacyjna dotycząca problematyki prawa pracy oraz warunków i bezpieczeństwa pracy

realizowana była także poprzez rozpowszechnianie wydawnictw i publikacji, które przekazywano uczestnikom szkoleń, wykładów, podczas organizowanych stoisk, targów pracy i innych imprez regionalnych, w których przedstawiciele Okręgu brali udział oraz za pośrednictwem organizacji związkowych.

Przekazano łącznie 4.240 egzemplarzy wydawnictw, takich między innymi, jak: „Czas pracy”, „Wynagrodzenie za pracę”, „Rodzice w pracy”, „Stres. Poradnik dla pracodawcy i pracownika”, „Formy zatrudnienia”, „stop dyskryminacji”, „Praca agencyjna”, czy poradnik „Prawo pracy – poradnik dla pracodawców”.

Na temat kampanii społecznej „Poznaj swoje prawa w pracy” udzielono w różnego rodzaju mediach – 88 informacji (między innymi „Echo Dnia”, „Gazeta Wyborcza – Kielce”, „Gazeta Ostrowiecka”, Radio Kielce SA, TVP Oddział w Kielcach, portal internetowy „e-vive”).

Wyniki prowadzonej kampanii informacyjnej należy ocenić pozytywnie. Najskuteczniejszą formą działania były szkolenia prowadzone na rzecz partnerów społecznych, społecznych inspektorów pracy, pracodawców oraz dla osób bezrobotnych.

9. Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – „Prewencja wypadkowa”.

Celem zadania prewencyjnego było upowszechnianie wśród jego adresatów metody zarządzania sprawami bhp, jako skutecznego narzędzia efektywnej prewencji wypadkowej. Ponadto założono nadanie właściwego znaczenia analizie stanu bhp, przyczyn wypadków przy pracy oraz skuteczności środków zapobiegających tym wypadkom. Za cel uznano także wsparcie działań zakładów służących ograniczeniu zagrożeń zawodowych, które skutkują wypadkami przy pracy. Wspierano zakłady zaangażowane w osiągnięcie poprawy poziomu bezpieczeństwa pracy także poprzez zwrócenie uwagi na ekonomiczne aspekty bezpieczeństwa pracy, w tym na relację kosztów ubezpieczeniowych oraz kosztów wypadków przy pracy do nakładów na bezpieczne warunki pracy.

Program skierowano do pracodawców, u których odnotowano zwiększoną liczbę wypadków przy pracy, a także do innych przedsiębiorców, partnerów społecznych, instytucji i organizacji zaangażowanych w osiągnięcie trwałej poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Podstawą doboru zakładów do uczestnictwa w programie były przekazane do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach bazy ZUS IWA za 2011 r zawierające informacje na temat liczby wypadków przy pracy.

Programem prewencyjnym - po złożeniu akcesu uczestnictwa w programie - Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach objął **21** podmiotów.

W wyniku realizacji przyjętego programu:

- przypomniano i ugruntowano wiedzę na tematy związane z zarządzaniem bezpieczeństwem i higieną pracy, w szczególności dotyczącą zagrożeń wypadkowych, chorób zawodowych, zasad prowadzenia postępowań powypadkowych, przepisów określających obowiązki zakładów w przedmiocie oceny ryzyka zawodowego. W tym zakresie przeszkolono łącznie 115 osób zatrudnionych w 49 podmiotach. Uczestnikom szkolenia przedstawiono aktualny stan prawny związany z wymaganiami, jakie stawiane są zakładom w tej dziedzinie., Zarządzanie bezpieczeństwem pracy przedstawiono, jako skuteczne narzędzie umożliwiające eliminację zagrożeń zawodowych i ograniczania wypadków związanych z pracą,

- u wszystkich pracodawców objętych programem dokonano analizy zakładowej dokumentacji dotyczącej oceny ryzyka zawodowego. Nieprawidłowości stwierdzono u 9 pracodawców. Polegały one między innymi na: nie uwzględnieniu kryteriów dla kobiet ciężarnych i karmiących, młodocianych lub niepełnosprawnych; nie zaplanowano działań korygujących lub zapobiegawczych; nie dokonano aktualizacji oceny ryzyka zawodowego po wprowadzeniu zmian technologicznych lub organizacyjnych; nie uwzględniono środków i wniosków profilaktycznych ustalonych przez zespoły powypadkowe. W wyniku

działań inspektorów pracy, powyższe nieprawidłowości zostały zlikwidowane,

- w 15 zakładach pracy wyeliminowano zagrożenia wypadkowe między innymi poprzez: zakup nowej maszyny do cięcia drewna i zastosowano dodatkowe zabezpieczenia przed wejściem w strefy niebezpieczne (Mostostal Kielce); zaktualizowano ocenę ryzyka zawodowego uwzględniając zaistniałe wypadki przy pracy i warunki techniczne, prowadzono szkolenia bhp po zaistniałych wypadkach (Akwedukt Kielce); przeprowadzono ocenę skuteczności tłumienia dźwięku stosowanych ochronników słuchu na stanowiskach pracy na których występowało przekroczenia norm higienicznych i wyposażono pracowników w odpowiednią odzież ochronną zabezpieczającą przed czynnikami niebezpiecznymi i szkodliwymi dla zdrowia oraz zainstalowano osłony na ruchome części urządzeń (Odlewnia Chemar Kielce); zabezpieczono maszyny i stanowiska pracy w odpowiednie urządzenia eliminujące zagrożenia wypadkowe (Zakład Armatury Chemar Kielce); wyeliminowano zagrożenia wypadkowe na stanowiskach naprawy samochodów (MPK Kielce),

- przekazano informację o programie prewencyjnym dla mediów, a podmiotom uczestniczącym w programie przekazano łącznie 677 egzemplarzy wydawnictw traktujących przedmiotowo o wypadkach przy pracy i ocenach ryzyk zawodowych na stanowiskach pracy.

VIII. Współpraca Okręgowego Inspektoratu Pracy z organami władzy, administracji państwowej, samorządowej, instytucjami i partnerami społecznymi.

Współpraca w zakresie realizacji zadań kontrolno-nadzorczych.

W okresie sprawozdawczym organy Państwowej Inspekcji Pracy kontynuowali szeroką współpracę z innymi organami i instytucjami - między innymi - na podstawie podpisanych porozumień Głównego Inspektora Pracy z tymi organami i instytucjami.

Współpraca, o której mowa wyrażała się między innymi poprzez: wspólne kontrole, czy wymianę informacji polegających na powiadamianiu o wynikach kontroli przeprowadzonych przez inspekcję pracy, czy przez organ współpracujący z nimi.

Współpracowano z terenowymi organami władzy wykonawczej oraz organami samorządu terytorialnego. Wojewodzie Świętokrzyskiemu przekazywane były informacje dotyczące najczęściej ujawnianych naruszeń prawa pracy i podejmowanych przez organy PIP działań prawnych zmierzających do wyeliminowania stwierdzanych nieprawidłowości. Współpraca realizowana była również na forum Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego.

W 2012 roku zawiadomiono właściwe urzędy i instytucje o

wynikach 155 przeprowadzonych kontroli; między innymi Urząd Dozoru Technicznego po przeprowadzeniu 43 kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości w eksploatacji urządzeń podległych dozorowi tego urzędu i Zakład Ubezpieczeń Społecznych – po przeprowadzeniu 11 kontrolach, gdzie stwierdzone naruszenia prawa podlegały jurysdykcji tego urzędu. Jednocześnie z współpracą z ZUS polegała na wspólnych kampaniach promocyjnych „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie” oraz w akcjach promocyjnych „Zdobądź dyplom PIP”.

W 40-tu przypadkach kontrole przeprowadzone zostały na wniosek innych organów, w tym 7 na wniosek samorządu terytorialnego, 2 na wniosek Policji, 1 kontrole na wniosek Państwowej Straży Pożarnej, a 13 kontroli przeprowadzono wspólnie z innymi organami, w tym 8 ze Strażą Graniczną (legalność zatrudnienia). Współpraca kontrolna dotyczyła tych problemów, które są w zakresie wspólnych ustawowych obowiązków tych organów.

Współpraca z wymienionymi wyżej organami polegała także na:

- wymianie informacji i udziale nadinspektora sekcji legalności w szkoleniach organizowanych przez Straż Graniczną (Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie),

- uczestnictwie Policji w czynnościach kontrolnych w przypadku utrudniania inspektorowi pracy tej działalności przez pracodawcę,
- przeprowadzeniu seminarium szkoleniowego dla inspektorów pracy przez Prokuraturę i organizowaniu wspólnych narad,
- zorganizowaniu wraz z Izbą Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach konkursu dla młodzieży szkolnej pn „Uczę się i pracuję bezpiecznie”,
- działaniach prewencyjnych i promocyjnych z Ochotniczym Hufcem Pracy w dziedzinie kształcenia zawodowego oraz zatrudniania pracowników młodocianych.

Współpraca z partnerami społecznymi oraz przedstawicielami innych jednostek zajmujących się problematyką ochrony pracy.

W ramach współpracy z partnerami społecznymi – w okresie sprawozdawczym – Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach przeprowadził **22** szkolenia, w których uczestniczyło **516** osób, w tym: 161 społecznych inspektorów pracy, 10 ponadzakładowych organizacji związkowych i 54 zakładowe organizacje związkowe.

Najwięcej szkoleń, bo 10 przeprowadzono na wniosek NSZZ „Solidarność” Region Świętokrzyski w Kielcach. Problematyka szkoleń dotyczyła między innymi: przestrzeganie przepisów o czasie pracy, ochrona wynagrodzenia za pracę, ocena i dokumentowanie ryzyka zawodowego, stres w miejscu pracy,

ustalanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

Szkolenia prowadzone były nie tylko dla organizacji związkowych, ale także dla organizacji pracodawców oraz przedstawicieli organów samorządowych, administracji państwowej i innych jednostek.

Szkolenia organizowane przez inspekcję pracy cieszyły się dużym zainteresowaniem ich uczestników i pozytywnie odbierane były przez samych wnioskodawców. Problem wymaga jednak ze strony kierownictwa Okręgu znacznego zaangażowania pracowników w tę działalność, niekiedy kosztem innych planowanych zadań.

Działalność informacyjno-prewencyjna.

W roku 2012, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach, skierował do **764** adresatów (pracodawców, organizacji związkowych, organizacji pracodawców i organów samorządowych) pisma profilaktyczne i informacyjne dotyczące wyników kontroli i stanu warunków pracy oraz zbadanych wypadkach przy pracy.

Największą liczbę adresatów, bo 97,1% stanowili pracodawcy. Pisma profilaktyczne kierowane były zasadniczo do tych pracodawców, którzy rozpoczynali swoją działalność gospodarczą lub u których przewidywano możliwość wystąpienia zagrożeń zawodowych i wypadkowych.

I tak, przekazywano pracodawcom:

- 1) pisma informacyjne dotyczące zdarzeń wypadkowych mających miejsce w różnych okolicznościach

- i przy różnego rodzaju pracach. Stanowiły one największą grupę pism,
- 2) pisma prewencyjne w ramach kampanii „Poznaj swoje prawa w pracy”. Były to dwa pisma informujące o zakresie podstawowych obowiązków wynikających ze stosunku pracy kierowane do pracodawców rozpoczynających działalność oraz dotyczące udzielania urlopów wypoczynkowych pracownikom uczelni,
 - 3) pisma prewencyjne dotyczące dostosowania do minimalnych wymagań maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych (omówiono nieprawidłowości przy zabezpieczeniach tych maszyn),
 - 4) pisma w ramach programu informacyjno-prewencyjnego w budownictwie (zaproszenia do udziału w programie PIP). Dotyczyły one problematyki bezpieczeństwa pracy w budownictwie i zapraszały do udziału w działaniach profilaktycznych.
- Pisma przekazane pracodawcom podejmowały apel o przeanalizowanie przekazanych

informacji i przeprowadzenie w zakładach pracy kontroli eliminujących ujawnione nieprawidłowości oraz zapoznanie z ich treścią pracowników. Zwracano uwagę na stan techniczny i przygotowanie do eksploatacji maszyn i urządzeń, tak aby zapewniały bezpieczeństwo pracy. Ponadto apelowano o zapewnienie prawidłowej organizacji pracy i dobrych zachowań nadzoru oraz pracowników.

Wymienione wyżej pisma kierowano także do organizacji związkowych oraz stowarzyszeń pracodawców, jak również do starostw powiatowych.

Wszystkie wymienione działania dotyczące współpracy inspekcji pracy z organami władzy, administracji państwowej i samorządowej oraz partnerami społecznymi; czy kierowanie pism profilaktyczno-informacyjnych do pracodawców miały na celu przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa pracy tym, którzy tworzą dobra materialne, aby ich praca wykonywana była w warunkach godnych człowieka pracy i przynosiła satysfakcję organizatorom pracy.

IX. Efekty działalności kontrolnej.

Działania kontrolno-nadzorcze i prewencyjne pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach pozwoliły na uzyskanie **między innymi** następujących efektów:

W zakresie warunków i bezpieczeństwa pracy:

1) budownictwo. W wyniku działań kontrolnych zlikwidowano znaczną liczbę nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń, co zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy dla zatrudnionych na placach budów. Wyeliminowano 57 bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia dla **131** pracowników,

2) wzmożony nadzór. Poprawę warunków pracy i zlikwidowanie warunków szkodliwych i uciążliwych uzyskano dla **1.710** pracowników,

3) gospodarka komunalna. W wyniku przeprowadzonych kontroli i podjętych działań prawnych, poprawie uległy warunki i bezpieczeństwo pracy dla wszystkich **137** pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie szkodliwych czynników biologicznych, w tym na ich bezpośrednie działanie dla **82** pracowników (odkazywanie pojazdów i kontenerów przy użyciu środków biobójczych, zapewnienie środków do odkazywania rąk, wyposażenie pojazdów w pojemniki z solą fizjologiczną, wyposażenie pracowników w okulary

ochronne i rękawice odporne na działanie chemikaliów),

4) maszyny do produkcji tworzyw sztucznych. W wyniku przeprowadzonych kontroli i wydanych środków prawnych, pracodawcy dostosowali do wymagań minimalnych **42** maszyny tj. 75,0% objętych kontrolą. Warunki pracy stały się bardziej bezpieczne dla **56** pracowników tj. 75,0% objętych kontrolami,

5) huty szkła gospodarczego. Do efektów działań kontrolnych inspektorów pracy należy zaliczyć między innymi poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy przy maszynach i urządzeniach oraz poprawę warunków środowiska pracy dla **335** pracowników zatrudnionych w zagrożeniach dla życia i zdrowia,

6) wydobywanie i przeróbka kopalin mineralnych. W wyniku zastosowanych działań prawnych, inspektorzy pracy doprowadzili do poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy dla **224** pracowników kontrolowanych zakładów,

7) wypadki przy pracy. Zmniejszyła się liczba zaistniałych wypadków śmiertelnych z 7 w roku 2011 do 6-ciu w roku 2012 oraz liczba poszkodowanych w wypadkach skutkujących ciężkimi uszkodzeniami ciała z 25 w 2011 r do 20 w roku 2012, a więc wypadków groźnych w skutkach dla życia i zdrowia. Jest to niewątpliwie

efekt działań inspektorów pracy, którzy na bieżąco monitorują problem bezpieczeństwa pracy w tych zakładach, w których występują najbardziej niekorzystne warunki pracy i olbrzymie zagrożenia zawodowe i wypadkowe.

W zakresie prawnej ochrony pracy:

1) legalność zatrudnienia:

- legalizacja zatrudnienia **660** osób (zawarcie umowy o pracę, zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę) – wzrost w stosunku do 2011 r o 21,0%;
- **164** osobom potwierdzono na piśmie rodzaj i warunki zawartej umowy o pracę – spadek o 31,0% w stosunku do 2011 r,
- spowodowano zawarcie umowy o pracę dla **217** osób (zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę) – wzrost o 300,0% w porównaniu z rokiem 2011,
- **210** osób zgłoszono do ubezpieczenia społecznego;
- opłacono zaległe składki na Fundusz Pracy dla **591** osób na łączną kwotę **148.929** zł;
- opłacono zaległe składki na ubezpieczenie społeczne dla **99** osób na kwotę **202.601** zł;
- nastąpił zwrot nienależnie pobranych zasiłków i innych świadczeń od **4** osób na kwotę 908,20 zł;
- wobec **110** osób wydano decyzje o pozbawienie statusu bezrobotnego.

Ponadto na skutek działań inspektorskich:

- z jednym cudzoziemcem zawarto umowę o pracę, a z 8 umowę cywilnoprawną,
- jednego cudzoziemca zgłoszono do ubezpieczenia społecznego,
- dla 16 cudzoziemców opłacono zaległe składki na ubezpieczenie społeczne i na Fundusz Pracy w łącznej kwocie 9.125 zł.

2) wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia pracownicze:

Dla wyegzekwowania wynagrodzeń i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, inspektorzy pracy wydali **516** decyzji zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę **12.956.093,60** zł. Problem dotyczył **9.300** pracowników. W stosunku do roku 2011 nastąpił zatem znaczący **wzrost** zarówno wydanych decyzji płacowych o 204,8% (252 decyzje w roku 2011), jak też kwot nakazanych do wypłaty o 227,8% (5.687.079,40 zł w roku 2011). Przyczyną wspomnianego wzrostu były decyzje Kierownictwa PIP o zintensyfikowaniu kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Na skutek zastosowanych decyzji i uzgodnień – do końca okresu sprawozdawczego – pracodawcy zrealizowali **250** decyzji płacowych wypłacając dla **4.433** pracowników kwotę **5.909.483,00** zł z tytułu należnych im płacowych świadczeń pracowniczych.

W zakresie działań prewencyjnych i promocyjnych:

Między innymi działaniami prewencyjnymi objęto około **4.200** podmiotów, w tym **3.879** podmiotów związanych z rolnictwem. Organizowano różnego rodzaju szkolenia, seminaria i prelekcje związane z problematyką bezpiecznych warunków pracy. Zorganizowano **115** szkoleń tematycznych dotyczących różnych zagadnień bezpieczeństwa pracy. Działaniami objęto także młodzież szkolną.- około **4.200** uczniów szkół zawodowych. Dokonano oceny **1.070** maszyn i innego sprzętu rolniczego pod względem wymogów bezpieczeństwa przy ich eksploatacji.

Tego rodzaju działania podjęto podczas przeprowadzonych **228** wizytacji gospodarstw rolnych (prace polowe i żniwne). Zainteresowanym podmiotom przekazano około **5 tys.** pism profilaktycznych, ulotek oraz publikacji.

Wymienione działania są jedynie przykładowe i trudne do zweryfikowania pod względem ich skuteczności. Należy jednak mieć nadzieję, że tak szeroko zakrojona działalność prewencyjno-promocyjna w różnych obszarach zagadnień ochrony pracy pozytywnie zaowocuje w kierunku zapewnienia dobrych zachowań w dziedzinie bezpieczeństwa pracy i wpłynie na poprawę w tym zakresie.

X. Podsumowanie i wnioski.

Wyniki kontroli przeprowadzonych w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Kielcach w 2012 r pozwalają na stwierdzenie, że stan przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy w województwie świętokrzyskim jest daleki od oczekiwań. Istnieją jednak obszary, gdzie obserwuje się poprawę w stosunku do lat ubiegłych.

W 2012 roku inspektorzy pracy przeprowadzili 2898 kontroli. Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach małych o zatrudnieniu do 9 pracowników 1.598 kontroli, co stanowi 55,1% kontroli przeprowadzonych ogółem, a następnie o zatrudnieniu od 10 do 49 osób 857 kontroli (29,6%). Kontrole prowadzone w zakładach małych zdeterminowane są faktem, iż 95,0% podmiotów gospodarczych podlegających nadzorowi PIP na terenie województwa świętokrzyskiego, to zakłady o takim właśnie zatrudnieniu.

Najczęściej ujawnione nieprawidłowości dotyczyły: przygotowania pracowników do pracy, maszyn i urządzeń technicznych, stanowisk i procesów pracy, urządzeń i instalacji energetycznych, czynników szkodliwych i uciążliwych, obiektów i pomieszczeń pracy, pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych.

W roku 2012 nastąpił wzrost w stosunku do roku 2011 liczby zgłoszonych i zbadanych wypadków

przy pracy o 7,1% (2012 – 45 wypadków, 2011 – 42 wypadki). Zwiększyła się także liczba osób poszkodowanych w zaistniałych wypadkach. W roku 2012 było ich 55, czyli o 6 więcej niż w roku 2011 (wzrost o 12,2%). Zwiększeniu uległa także w stosunku do roku 2011 liczba wypadków zbiorowych o 60,0% (2011 – 5, 2012 – 8), oraz liczba poszkodowanych w wypadkach zbiorowych – o 50,0% (2011 – 12, 2012 - 18).

Zmniejszyła się natomiast - co jest sytuacją niezwykle pozytywną - liczba zaistniałych wypadków śmiertelnych. W roku 2011 było ich 7, a w roku sprawozdawczym 6 - spadek o 14,3%. W roku sprawozdawczym nastąpiło także zmniejszenie liczby poszkodowanych w wypadkach skutkujących ciężkimi uszkodzeniami ciała. W roku sprawozdawczym było ich 20, natomiast w 2011 roku 25 – spadek o 5 poszkodowanych, czyli o 20,0%. W wypadkach zbiorowych nie odnotowano w roku 2012 poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała, natomiast w roku 2011 – przypadków takich było 6.

Z przedstawionej analizy wynika, że w roku 2012 nastąpił wzrost ogólnej liczby wypadków zgłoszonych i zbadanych oraz wzrost liczby osób poszkodowanych w wypadkach stosunku do roku 2011. Na uwagę jednak zasługuje fakt, iż nastąpił przy tym spadek zarówno liczby osób, które w wyniku wypadków poniosły śmierć,

jak i liczby osób poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała, a więc wypadków groźnych w skutkach dla życia i zdrowia.

Stwierdzony stan faktyczny, w którym odnotowano znaczny spadek ludzkich tragedii związany jest niewątpliwie z szerokimi działaniami kontrolnymi i prewencyjnymi inspektorów pracy w zakładach o znacznym stopniu zagrożeń zawodowych i wypadkowych, choć działania te trudno jest zweryfikować pod względem liczbowym.

Zmniejszenie – w wyniku zaistniałych wypadków - liczby śmiertelnych ofiar i liczby poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała wpisuje się także – w jakimś stopniu – w spełnienie wspólnotowej strategii na rzecz bhp na lata 2007 – 2012, zakładającej zmniejszenie wskaźnika wypadków przy pracy.

Do wypadków dochodziło najczęściej w zakładach pracy funkcjonujących w branżach: budownictwo (18 poszkodowanych, w tym 3 osoby poniosły śmierć, a 3 odniosły ciężkie obrażenia ciała) oraz przetwórstwo przemysłowe (17 poszkodowanych, w tym: 1 osoba ze skutkiem śmiertelnym i 11 osób z ciężkimi obrażeniami ciała).

Najwięcej wypadków przy pracy odnotowano w zakładach o zatrudnieniu do 9 osób (13 wypadków, w których śmierć poniosły 3 osoby, a 3 doznały ciężkiego uszkodzenia ciała) oraz o zatrudnieniu od 10 do 49 osób (12 wypadków, w których śmierć

poniosły 2 osoby, a 7 doznało ciężkich obrażeń ciała).

Wśród przyczyn wypadków przy pracy należy wymienić: czynniki ludzkie (25 wypadków), a więc: lekceważenie zagrożenia wypadkowego, brawura, ryzykanctwo, niestosowanie przez poszkodowanych środków ochrony indywidualnej oraz organizacyjne (16 wypadków), w szczególności: brak nadzoru nad pracą zespołów pracowniczych, brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bhp, tolerowanie odstępstw od przepisów i zasad bhp.

Wiele nieprawidłowości inspektorzy pracy stwierdzili podczas kontroli 48 terenów budów, na których pracę wykonywało 655 osób zatrudnionych przez 95 przedsiębiorców budowlanych. Do najczęściej stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi: niewłaściwy stan techniczny eksploatowanych instalacji i urządzeń elektrycznych (67,0% budów), przy pracach budowlanych prowadzonych na wysokości (60,0%), niewłaściwy stan techniczny oraz nieprawidłowa eksploatacja rusztowań (56,0% budów), prowadzenie prac budowlanych bez instrukcji bezpiecznego wykonywania robót (50,0% budów), brak lub niestosowanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej (46,0% budów).

W roku 2012 nastąpiła nieznaczna poprawa – w stosunku do roku 2011 – w zakresie organizacji i prowadzenia prac na wysokości. W

roku 2011 nieprawidłowości w tym przedmiocie stwierdzono na 68,0% budów, a w roku sprawozdawczym w 60,0% budów. Najmniej nieprawidłowości ujawniono przy wykonywaniu robót ziemnych i w wykopach – tylko na 5-ciu budowach (10,0% budów objętych kontrolą). W pozostałych rodzajach robót skala stwierdzonych nieprawidłowości jest zbliżona do ujawnionej w roku 2011. Celem zwiększenia efektywności i likwidacji zagrożeń w 2013 roku prowadzona będzie kampania z Grupą CRH /irlandzki koncern będący właścicielem ponad 300 firm/ dotycząca bezpieczeństwa pracy na wysokości. Działania prewencyjne w tym zakresie prowadzić będziemy wspólnie z OIP Lublin w ramach działań własnych.

Do zasadniczych przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy zaliczyć: szybkie tempo wykonywania robót charakterystyczne dla budownictwa, nieuwzględnianie w harmonogramie wykonywania robót prac zabezpieczających przed wypadkami oraz lekceważenie krótkotrwałych zagrożeń, które znikają samoistnie wraz z zakończeniem prac. Przyczyna ujawnionych nieprawidłowości wynika także z ograniczania nakładów na bezpieczeństwo pracy (minimalizacja kosztów), niekiedy niski poziom wiedzy pracodawców i pracowników w zakresie przepisów bhp oraz niewłaściwa organizacja pracy.

Problematyka bezpieczeństwa na placach budów jest jedną z priorytetowych

w działalności Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach. Kontrole w tym przedmiocie będą w dalszym ciągu kontynuowane i popierane działaniami prewencyjnymi, tak jak to realizowano dotychczas. Sfera działalności budowlanej rodzi ze sobą znaczne zagrożenia zawodowe i wypadkowe. Z ciekawych działań prewencyjnych realizowanych przez Okręg poza harmonogramem można wskazać kampanię na rzecz bezpieczeństwa w budownictwie w zakładach będących podwykonawcami Grupy CRH.

Zadowolający stan warunków oraz bezpieczeństwa pracy stwierdzono w zakładach zatrudniających osoby niepełnosprawne. Kontrole przeprowadzono w 112 zakładach zatrudniających 1.374 osoby niepełnosprawne. Nieprawidłowości w zakresie problematyki objętej kontrolami stwierdzono przede wszystkim w zakładach pracy chronionej i u pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy na otwartym rynku pracy. Nieprawidłowości stwierdzono w 30,0% zakładów objętych kontrolami i dotyczyły zasadniczo: eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych, maszyn i urządzeń, stanowisk pracy, wentylacji pomieszczeń pracy. Nie były to jednak nieprawidłowości skutkujące bezpośrednimi zagrożeniami dla zdrowia i życia pracowników i dotyczyły niewielu przypadków. Liczba wymienionych nieprawidłowości w stosunku do lat poprzednich uległa zmniejszeniu

Podsumowując, należy pozytywnie ocenić działalność pracodawców w przedmiocie ich starań o prawidłowe warunki i stan bezpieczeństwa związany z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Negatywnym zjawiskiem, jakie obserwuje się od lat są w dalszym ciągu nieprawidłowości występujące w przedmiocie wypłaty pracownikom należnego wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Badając przedmiotową problematykę stwierdzono, że nieprawidłowości w tym zakresie ujawniono u większości kontrolowanych pracodawców. Dotyczyły one 9.300 pracowników. Dla wyegzekwowania od pracodawców należnych pracownikom świadczeń, co do których nie było wątpliwości prawnych - wydano 516 decyzji zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę 12.956.093,60 zł. W stosunku do roku 2011 nastąpił zatem znaczący wzrost zarówno wydanych decyzji płacowych o 204, 8% (252 decyzje w roku 2011), jak też kwot nakazanych do wypłaty – o 227,8% (5.687.079,40 zł w roku 2011).

Przyczyną wspomnianego wzrostu było przyjęcie w programie działania PIP powyższej problematyki jako priorytetowej oraz decyzje kierownictwa Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach o zintensyfikowaniu kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę i innych

świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Należy stwierdzić, że nic tak nie bulwersuje społeczeństwa, jak niesprawiedliwość w stosunkach pracy, szczególnie wyrażająca się w nie wypłacaniu należnych świadczeń pieniężnych. Są one bowiem podstawą bytu pracownika i jego rodziny. Na skutek zastosowanych decyzji do końca okresu sprawozdawczego pracodawcy zrealizowali 265 /51%/ decyzji płacowych wypłacając dla 4.795 /52%/ pracowników kwotę 6.286.829,00zł /49%/ z tytułu należnych im płacowych świadczeń pracowniczych.

Dla uregulowania problemów dotyczących świadczeń pracowniczych, inspektorzy pracy skierowali także do pracodawców 1.231 wniosków pokontrolnych (o 113,3% więcej niż w 2011 r) o wypłacenie pracownikom wszelkiego rodzaju świadczeń, które do czasu kontroli nie były wyliczone, lecz z przepisów prawa wynikał obowiązek ich wypłaty. Wydane wnioski pokontrolne w powyższym przedmiocie dotyczyły 20.346 pracowników. W wyniku zrealizowania 879 wniosków pokontrolnych, pracodawcy wypłacili na rzecz 18.425 pracowników kwotę 1949.962.00 zł z tytułu różnego rodzaju świadczeń pieniężnych.

Tak więc do końca 2012 r w wyniku działań kontrolnych i zastosowaniu wymaganych środków prawnych, inspektorzy pracy wyegzekwowali od pracodawców na rzecz 23.220 pracowników różnego rodzaju należne im świadczenia pieniężne na łączną kwotę

8.236.791.00 zł. Są one o 215,5% wyższe niż na koniec 2011 roku.

W roku 2012, podobnie, jak w latach poprzednich stwierdzono szereg nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów o czasie pracy. Dotyczyły one przede wszystkim braku prowadzenia ewidencji czasu pracy, braku rzetelności w ewidencjonowaniu czasu pracy, co skutkuje powstanie nieprawidłowości w wypłacie świadczeń pracowniczych, w tym za pracę w godzinach nadliczbowych, przekroczenia obowiązujących norm czasu pracy (dobowej i tygodniowej), braku zapewnienia wypoczynku pracownikowi dobowego bądź tygodniowego. Ponadto stwierdzono brak określenia w regulaminach pracy lub obwieszczeniach systemów i rozkładów czasu pracy lub niewłaściwe zapisy w tych dokumentach sprzeczne z przepisami prawa pracy.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych naruszeń prawa według pracodawców przyczynia się mała elastyczność przepisów o czasie pracy, które nie przystają do wymogów rynku pracy (zwłaszcza długość okresów rozliczeniowych), nierzetelność wykonywania zadań przez odpowiedzialnych pracowników, niezgodne z przepisami zapisy w regulaminach pracy dotyczących czasu pracy, brak regulacji dotyczących systemów, rozkładów czasu pracy, czy też okresów rozliczeniowych czasu pracy.

W okresie sprawozdawczym stwierdzono szereg nieprawidłowości

w zakresie legalności zatrudniania i innej pracy zarobkowej w tym zatrudniania cudzoziemców. Przeprowadzono 774 kontrole w zakresie legalności zatrudnienia i objęły swym przedmiotem 8.700 osób. Kontrole przeprowadzono u 757 podmiotów gospodarczych.

W ponad połowie skontrolowanych podmiotów (57,0% ogółu – 444 podmioty) stwierdzono przynajmniej jeden przypadek naruszenia przepisów w zakresie legalności zatrudnienia. Ujawnione nieprawidłowości polegały między innymi na: zatrudnianiu bez umowy o pracę, nie potwierdzeniu w terminie warunków zatrudnienia, powierzaniu wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych w warunkach gdzie powinna zostać zawarta umowa o pracę, nie zgłoszeniu lub nieterminowym zgłoszeniu pracowników do ubezpieczenia społecznego, nie powiadomieniu lub nieterminowym powiadomieniu przez bezrobotnego powiatowego urzędu pracy o podjęciu zatrudnienia, zgłoszeniu do ZUS nieprawidłowych danych mających wpływ na wymiar składek, nieopłaceniu lub nieterminowym opłaceniu składek na Fundusz Pracy.

Analiza wyników dokonanych ustaleń wskazuje na to, iż w okresie sprawozdawczym do najbardziej szkodliwych społecznie form nielegalnego zatrudnienia należały: zatrudnianie osób bez potwierdzenia na piśmie rodzaju zawartej umowy o pracę, zawarciu umowy cywilnoprawnej w warunkach gdzie

powinna zostać zawarta umowa o pracę lub niezgłoszenie do ubezpieczenia społecznego osoby wykonującej pracę zarobkową.

I tak:

Przeprowadzone kontrole wykazały, że w roku sprawozdawczym uległa zwiększeniu o 46,0% – w porównaniu z rokiem 2011 – liczba osób pracujących nielegalnie. Z danych kontrolnych wynika także, iż w roku 2012 nastąpił wzrost w stosunku do roku 2011 liczby umów cywilnoprawnych zawartych niezgodnie z charakterem świadczonej pracy, aż o 180,0% (2011 r – 80, rok 2012 – 224). Natomiast tendencje spadkową odnotowano w zakresie liczby stwierdzonych w roku sprawozdawczym przypadków braku potwierdzenia na piśmie rodzaju i warunków zawartej z pracownikiem umowy o pracę o 24,0% w porównaniu z rokiem 2011. Jeśli chodzi o nieprawidłowości związane z brakiem zgłoszenia pracowników do ubezpieczenia społecznego, liczba stwierdzonych przypadków nie uległa zmianie w stosunku do roku 2011.

Istotnym naruszeniem przepisów w obszarze legalności zatrudnienia było nie opłacanie składek na Fundusz Pracy. Stwierdzono, że w 2012 roku 27 przedsiębiorców nie opłaciło przedmiotowych składek na łączną kwotę 169 tys. zł. Nastąpił więc wzrost o 100,0% liczby przedsiębiorców nie opłacających składek w porównaniu z rokiem 2011

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych naruszeń prawa należy zaliczyć między innymi: trudności finansowe związane z obciążeniami wynikającymi z zatrudniania pracowników, zawieranie z osobami fizycznymi umów cywilnoprawnych, aby uniknąć obowiązków jakie rodzi stosunek pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy, urlopy itp.), zatrudnianie pracowników w niepełnym wymiarze czasu pracy, aby nie odprowadzać składek na Fundusz Pracy, powierzanie pracy osobom bezrobotnym, aby nie odprowadzać składek do ZUS i ukrywanie dodatkowych dochodów przez osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych oraz nieznaną część przepisów prawa pracy.

Efektami działań kontrolnych w zakresie legalności zatrudnienia, było między innymi:

- legalizacja zatrudnienia 660 osób (zawarcie umowy o pracę, zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę) – wzrost w stosunku do 2011 r o 21,0%;
- 164 osobom potwierdzono na piśmie rodzaj i warunki zawartej z pracownikiem umowy o pracę – spadek o 31,0% w stosunku do 2011 r,
- spowodowano zawarcie umowy o pracę dla 217 osób (zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę) – wzrost o 300,0% w porównaniu z rokiem 2011,
- 210 osób zgłoszono do ubezpieczenia społecznego;
- opłacono zaległe składki na Fundusz Pracy dla 591 osób na łączną kwotę 148.929 zł;

- opłacono zaległe składki na ubezpieczenie społeczne dla 99 osób na kwotę 202.601 zł;
- nastąpił zwrot nienależnie pobranych zasiłków i innych świadczeń od 4 osób na kwotę 908,20 zł;
- wobec 112 osób wydano decyzje o pozbawienie statusu bezrobotnego.

Z przedstawionych informacji wynika, że działania inspektorów pracy w zakresie legalności zatrudnienia były znaczące, bardziej efektywne niż w latach poprzednich i przywracające praworządność w tych obszarach, które były najbardziej niesprawiedliwe społecznie.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono także 39 kontroli w zakresie legalności zatrudnienia 177 cudzoziemców. Ustalenia kontroli wskazują na to, że nieprawidłowości w powyższym przedmiocie stwierdzono po przeprowadzeniu 20 kontroli, czyli 51,0% ogólnej ich liczby.

Ujawniono szereg nieprawidłowości, a między innymi: wypłacanie wynagrodzenia w wysokości niższej niż określone we wniosku o wydanie zezwolenia na pracę; wykonywanie pracy na innych stanowiskach i warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę i nie poinformowanie o tym organu wydającego zezwolenie; nielegalne wykonywanie pracy (bez zezwolenia na pracę lub bez zawarcia wymaganych umów o pracę); brak opłacania i nieterminowe opłacanie składek na Fundusz Pracy; brak zgłaszania danych mających wpływ na wymiar składek na Fundusz Pracy;

nieterminowe zgłaszanie pracowników do ubezpieczenia społecznego; brak opłacania do urzędu skarbowego należnego podatku od wypłaconego wynagrodzenia.

Nielegalne wykonywanie pracy dotyczyło 39 cudzoziemców (22,0% cudzoziemców objętych kontrolą) w tym: 28 obywateli Ukrainy, 7 obywateli Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, 2 obywateli Egiptu, 1 obywatel Chin i 1 obywatel Pakistanu..

Po zbadaniu spraw, Wojewoda Świętokrzyski uchylił zezwolenia na pracę 24 cudzoziemcom.

Funkcjonariusze Straży Granicznej zatrzymali 1 cudzoziemca – obywatela Ukrainy, a Komendant Placówki Straży Granicznej w Kielcach wydał decyzję o zobowiązaniu go do opuszczenia terytorium RP.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości to: celowe nie zawieranie umów o pracę dla uniknięcia obowiązków, jakie rodzi zawarcie stosunku pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy), omijanie obowiązków wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w celu zmniejszenia kosztów pracy; dążenie do zmniejszenia kosztów pracy także poprzez powierzania pracy bez zawierania jakichkolwiek umów i nie zgłaszanie cudzoziemców do ubezpieczeń społecznych.

Analizując przyczyny wykazanych nieprawidłowości wskazać należy, że główną przyczyną łamania

przepisów prawa ze strony pracodawców jest chęć maksymalizacji zysków.

W 2012 roku do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach wpłynęło **1473** skargi. Oznacza to wzrost ilości skarg w stosunku do 2011 roku o 49,0%.

Wzrost ten spowodowany jest wpływem jednorazowo 10 września 2012r. 490 indywidualnych skarg pracowników zatrudnionych u jednego pracodawcy. Skargi te dotyczyły uznania pracy na stanowiskach produkcyjnych za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych.

W sprawach tych zostały wydane decyzje administracyjne umarzające postępowanie administracyjne wszczęte na żądanie strony o wpisanie do ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu decyzji podano, że czynności kontrolne w zakładzie pracodawcy wykazały, że pracodawca nie sporządził - zgodnie z treścią art. 41 ust. 4 pkt. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych - wykazu stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a w konsekwencji nie prowadzi także ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. W tym stanie faktycznym inspektor pracy nie ma możliwości wydania merytorycznej decyzji w sprawie, ponieważ brak do takiego

rozstrzygnięcia podstawy prawnej, która uzasadniałaby właściwość rzeczową organu. Od wydanych decyzji nie wpłynęło żadne odwołanie. Wszystkie te skargi (490) zakwalifikowane zostały jako bezzasadne.

Z ogólnej liczby 1473 skarg, 97 przekazano wg właściwości do rozpatrzenia przez inne Okręgi lub inne instytucje, 19 skarg zostało wycofanych a w 51 przypadkach nie uzupełnione zostały braki formalne.

Z rozpatrzonych 1306 skarg, 812 (tj. 62,2% ogółu) było bezzasadnych – w tym 490 bezzasadnych skarg złożonych było przez pracowników jednej firmy i dotyczyło uznania pracy za pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Większość skarg 1090 – tj. 74,0% ogółu, złożona była przez pracowników aktualnie zatrudnionych lub przez osoby, z którymi pracodawca rozwiązał już stosunek pracy. Skarg anonimowych wpłynęło 230 i stanowiły 15,6 % ogółu. Organizacje związkowe złożyły 33 skargi; skargi związkowe stanowiły 2,2% ogółu.

Problematyka skarg z podziałem na tematy wiodące przedstawiała się następująco:

Najwięcej skarg dotyczyło niewypłacenia wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń związanych ze stosunkiem pracy – w 661 skargach stawiany był ten zarzut (stanowi to 44,8% skarg).

Najczęściej zarzuty dotyczyły: niewypłacania wynagrodzeń i nieterminowych wypłat wynagrodzeń za pracę oraz za pracę w godzinach nadliczbowych, niewypłacenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, niewypłacenia dodatku za pracę w porze nocnej.

Nieumieszczenie pracownika w ewidencji pracowników wykonujących prace w warunkach szczególnych bądź o szczególnym charakterze sygnalizowane było w 498 skargach (stanowiły 33,8% ogółu skarg, jakie wpłynęły do OIP. Jak wyżej podano 490 skarg dotyczyło jednego pracodawcy.

Z zakresu nieprawidłowości w nawiązywaniu i rozwiązywaniu stosunku pracy wpłynęło 240 skarg i stanowiły 16,3%. Występujące w tej grupie skarg zarzuty to: brak potwierdzenia na piśmie umowy o pracę, niewydanie świadectwa pracy i nieprawidłowości w jego treści, niezgodność umowy z charakterem świadczonej pracy, nieprawidłowości w procedurze wypowiedzania umów o pracę.

Czas pracy – 173 skargi, tj. 11,7% ogółu. Występujące zarzuty w tych skargach to:

nierzetelnie prowadzona ewidencja czasu pracy lub jej brak, zatrudnianie pracowników w czasie przekraczającym wymiar dzienny lub przeciętny tygodniowy a także zatrudnianie pracowników powyżej przeciętnie 5 dni w tygodniu, nieudzielanie dnia wolnego za przepracowaną niedzielę.

Niewłaściwe warunki pracy zgłaszane były w 198 skargach

(19,4%). Najczęściej zarzuty dotyczyły: niewłaściwego stanu technicznego obiektów i pomieszczeń pracy, braku pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, braku wentylacji i niezapewnienia właściwej temperatury w pomieszczeniach pracy, niedostarczenia przez pracodawcę środków ochrony indywidualnej.

Przedmiotem 161 skarg (10,9%) było brak szkoleń bhp i badań lekarskich, nieprawidłowości przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadków oraz niedostarczenie obuwia i odzieży roboczej.

W okresie sprawozdawczym ważnym zadaniem pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach była realizacja działań promocyjnych i prewencyjnych. Należały do nich między innymi następujące kampanie i programy prewencyjne określone harmonogramem tj:

- program informacyjno-promocyjny w budownictwie,
- program informacyjno-promocyjny: „Czas pracy kierowców, a wypadki drogowe”,
- program informacyjno-prewencyjny dotyczący dostosowania do minimalnych wymagań maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych,
- program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”,
- program informacyjno-promocyjny „Ochrona pracy w rolnictwie indywidualnym”,
- program prewencyjny „Zdobądź dyplom PIP”,

- konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy,
- kampania informacyjna „Poznaj swoje prawa w pracy”,
- zarządzanie bezpieczeństwem pracy – „Prewencja wypadkowa”.

Należy stwierdzić, że organizowane były kampanie kontrolne w tych branżach, w których zagrożenia zawodowe są szczególnie duże (np. budownictwo) lub tam, skąd napływają sygnały o zwiększonym stopniu uchybień z zakresu prawa pracy.

Przedstawione działania promocyjno-prewencyjne na terenie województwa świętokrzyskiego cieszą się szerokim uznaniem nie tylko osób świadczących pracę, ale także wśród rolników indywidualnych. Efekty podejmowanych działań zależne są przede wszystkim od zrozumienia i współpracy ze wszystkimi instytucjami, organizacjami pracodawców i pracowników, a także innych organów nadzoru nad warunkami pracy.

Poza działaniami promocyjno-prewencyjnymi określonymi harmonogramem prowadzone są liczne działania własne Okręgu. Z najciekawszych można wskazać:

a/ w zakresie rolnictwa

- szkolenia dla rolników i wykłady dla uczniów szkół rolniczych oraz prelekcje dla dzieci szkół wiejskich,
- konkursy wiedzy organizowane dla rolników i domowników gospodarstw rolnych,
- konkursy wiedzy organizowane dla uczniów i młodzieży z terenów wiejskich,

- organizację stoisk informacyjno-promocyjnych podczas masowych imprez na terenach wiejskich,
- organizację spotkań edukacyjnych dla dzieci w czasie wakacji w ramach kampanii „Pomóżmy dzieciom spędzić bezpiecznie i z uśmiechem wakacje 2012” ,

Działania prewencyjne jak również popularyzacja zagadnień bezpieczeństwa pracy prowadzone były w kontakcie z partnerami społecznymi działającymi w ramach społecznych komisji :

- Wojewódzkiej Komisji ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy w Rolnictwie Indywidualnym, działającej pod przewodnictwem Okręgowego Inspektora Pracy w Kielcach,
- Powiatowych Zespołów ds. bhp działających we współpracy ze Starostami w Busku Zdroju i Opatowa,
- Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Kielcach, działającej pod przewodnictwem Marszałka Województwa i Wojewody Świętokrzyskiego.

W 2012 roku na terenie działania OIP w Kielcach przeprowadzono 40 szkoleń i wykładów dla 972 rolników i uczniów szkół rolniczych oraz 21 prelekcji dla 956 uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenów wiejskich.

Przy organizacji szkoleń dla rolników podjęto współpracę z instytucjami i organizacjami rolniczymi takimi jak:

- ↳ Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach,
- ↳ Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego OR w Kielcach,
- ↳ Wojewódzki Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Kielcach,
- ↳ Koła Gospodyń Wiejskich (15 kół Gospodyń Wiejskich z różnych gmin)
- ↳ Stowarzyszenie Sołtysów Ziemi Kieleckiej,
- ↳ Szkoły rolnicze na terenie województwa świętokrzyskiego w miejscowościach : Chroberz, Sichów, Sandomierz, Krzelów, Włoszczowa, Bałtów.
- ↳ Szkoły podstawowe i gimnazjalne na terenach wiejskich.

Działalność edukacyjna dla dzieci i młodzieży szkół wiejskich prowadzona była na zasadzie tzw. spotkań edukacyjnych w formie prelekcji, projekcji filmów, prezentacji multimedialnych i była zakończona podsumowaniem w formie quizów. Tematyka dotyczyła wykazu prac, których nie należy powierzać dzieciom w gospodarstwach rolnych oraz bezpieczeństwa dzieci podczas zabaw i wykonywania innych czynności poza gospodarstwem. Tak złożone działanie edukacyjne pozwala na urozmaicenie zajęć oraz aktywizowanie dzieci i młodzieży w trakcie zajęć.

Działania konkursowe dla rolników przeprowadzone zostały w różnych formach tematycznych i obejmowały różne gospodarstwa rolne pod względem wielkości, rodzaju produkcji i sposobu organizacji pracy. Dzięki tej różnorodności zdaniem

współorganizatorów i niektórych uczestników, uzyskano dobre efekty poprawy świadomości w zakresie bhp i kształtowania kultury bezpieczeństwa. W 2012 roku przeprowadzono 16 konkursów dla rolników i uczniów szkół rolniczych, w których uczestniczyło 534 osoby oraz 21 konkursów wiedzy w formie quizów dla 230 dzieci.

Do wiodących konkursów o charakterze wojewódzkim, przeprowadzonych na terenie OIP w 2012 roku związanych z problematyką bezpieczeństwa na wsi należą :

- „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” – konkurs ogólnopolski gdzie w ramach etapu wojewódzkiego prowadzona była ocena przestrzegania zasad bhp w 6 gospodarstwach rolnych, w których OIP uczestniczył w wizytacji i komisji oceniającej. Dla jednego z laureatów ufundowano nagrodę w formie sprzętu rolniczego o wartości 1000 zł.
- „Piękne i bezpieczne gospodarstwo agroturystyczne” to wojewódzki konkurs oceny gospodarstw rolnych prowadzących usługi agroturystyczne w zakresie estetyki, ochrony środowiska i zasad bhp w gospodarstwie rolnym i domowym (pomieszczenia mieszkalne dla turystów, otoczenie gospodarstwa rolnego) (9 gospodarstw w finale),
- „Piękna i bezpieczna zagroda – przyjazna środowisku” – to

wieloetapowy wojewódzki konkurs dla rolników w zakresie estetyki i bezpieczeństwa gospodarstw rolnych. Konkurs prowadzony jest przez Izbę Rolniczą. OIP w Kielcach uczestniczy w wizytacjach i ocenie gospodarstw na etapie wojewódzkim (11 gospodarstw na etapie wojewódzkim). Podsumowanie konkursu następuje na dożynkach wojewódzkich a jedna z nagród rzeczowych dla laureata finału wojewódzkiego, przyznawana jest przez OIP w Kielcach.

- Finał Krajowy „Olimpiady Młodych Producentów Rolnych”, przeprowadzany podczas międzynarodowych targów sprzętu rolniczego „Agrotech” w Kielcach. Organizatorem głównym jest Zarząd Krajowy ZMW. W 2012 roku Główny Inspektor Pracy przyjął patronat nad konkursem. W ramach patronatu ufundowano nagrodę oraz uczestniczo w komisji konkursowej, oceniającej wiedzę podczas ustnego finału Olimpiady.
- Wojewódzki konkurs „Rolnik 2012” w formie plebiscytu przeprowadzonego przez gazetę regionalną Echo Dnia. Okręgowy Inspektor Pracy w Kielcach wraz z Wojewodą Świętokrzyskim i Marszałkiem Województwa poproszony został o honorowy patronat. W ramach patronatu uczestniczo w Komisji oceniającej 104 gospodarstwa rolne z

województwa i ufundowano dwie nagrody dla finalistów w formie sprzętu rolniczego o wartości ponad 1000zł.

- Wojewódzki konkurs pn. „Pomóżmy dzieciom spędzić szczęśliwie wakacje 2012”, skierowany do społeczności lokalnych na organizację różnorodnych form bezpiecznego wypoczynku dzieci w czasie wakacji.
- Wojewódzki konkurs wiedzy „PROW i zasady wzajemnej zgodności w tym bhp” dla młodych rolników z terenu województwa świętokrzyskiego. Okręgowy Inspektor Pracy w Kielcach objął patronat honorowy w ramach, którego ufundowano nagrodę dla zwycięzcy konkursu (pilarka łańcuchowa)

W czerwcu i listopadzie 2012 roku we współpracy ze Stowarzyszeniem Sołtysów Ziemi Kieleckiej organizowane były konkursy wiedzy dla 213 sołtysów na temat bhp w rolnictwie w trakcie wojewódzkiego i powiatowego zjazdu. Konkursy były prowadzone w formie testu wyboru i cieszyły się ogromnym zainteresowaniem sołtysów a atrakcyjne nagrody rzeczowe były fundowane przez OIP i KRUS OR w Kielcach.

Po raz kolejny w 2012 roku przeprowadzono konkurs zadaniowy

dla Kół Gospodyń Wiejskich pod nazwą „Jak zachować zdrowie i bezpieczeństwo na wsi”. Podsumowanie i finał konkursu przeprowadzono w Busku Zdroju podczas Festiwalu Zdrowia gdzie przygotowano wystawy popularyzujące zdrową żywność oraz plakaty, rekwizyty lub rymowanki związane z zagrożeniami wypadkowymi w gospodarstwach rolnych.

W konkursach dla dzieci organizowanych przez OIP w Kielcach w 2012 roku dominowała forma quizów wiedzy z nagrodami, które były organizowane na zakończenie prelekcji, podczas imprez masowych i spotkań edukacyjnych w czasie wakacji. Ta forma konkursu była przejawem utrwalenia wiedzy, aktywizacji uczestników i dobrym sposobem promocji problematyki bezpieczeństwa pracy w rolnictwie. Podczas wręczania nagród w poszczególnych konkursach uczestniczyli parlamentarzyści: przykładowo Poseł Mirosław Pawlak - Sekretarz ROP, czy Marzena Okła-Drewnowicz – Przewodnicząca Rady Wojewódzkiej Kół Gospodyń Wiejskich.

W 2012 roku Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach zorganizował 20 stoisk informacyjno – promocyjnych , które odwiedziło 1355 osób , udzielono 185 porad i informacji oraz przekazano 2550 egzemplarzy

wydawnictw PIP w formie poradników, ulotek, plakatów dotyczących problematyki ochrony pracy w rolnictwie.

Dodatkowo można wskazać:

- Udział OIP w rządowej akcji pn. „Bezpieczne Wakacje 2012”, która dotyczy bezpiecznego przebywania mieszkańców w czasie wakacji na terenie województwa świętokrzyskiego. W tym zakresie podjęto współpracę z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Wojewody Świętokrzyskiego. Współpraca polegała na wskazaniu działań OIP wspierających bezpieczeństwo dzieci i osób dorosłych w czasie wakacji na terenie województwa oraz udział w kilku przedsięwzięciach organizowanych przez Wojewodę. Między innymi w dniu 8 lipca br uczestniczono ze stoiskiem OIP w happeningu Wojewody pod nazwą „Bądź zawsze bezpieczny”.
- Udział OIP w wojewódzkim konkursie i akcji profilaktycznej pn. „Pomóżmy dzieciom spędzić szczęśliwie wakacje 2012”. W ramach tego przedsięwzięcia do gmin z terenu województwa świętokrzyskiego przesłano apel o organizację opieki nad dziećmi w czasie wakacji i żniw. Do konkursu przystąpiły różne instytucje i organizacje z 20 gmin. W dniu 22 listopada br. podsumowano konkurs i wyróżniono nagrodami rzeczowymi 11 podmiotów. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach wyróżnił w tym konkursie Centrum Tradycji

i Turystyki Gór Świętokrzyskich w Bielinach nagrodą w formie pilarki spalinowej.

- Koordynowanie przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach organizacji 15 spotkań edukacyjnych dla dzieci w czasie wakacji przeprowadzonych wspólnie z Policją, Strażą Pożarną, KRUS, Świętokrzyskim Centrum Ratownictwa Medycznego, Fundacją z Uśmiechem i innymi partnerami społecznymi. W trakcie spotkań były przeprowadzone zajęcia edukacyjne i pokazy dotyczące bezpieczeństwa w domu, gospodarstwie rolnym, nad wodą na drodze oraz konkursy, quizy, i zajęcia rekreacyjno – sportowe. Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego przeprowadziło obszernie pokazy ratownictwa i udzielania pomocy medycznej. Dla odpoczynku do programu zajęć wprowadzono „zabawy średniowieczne” z udziałem Czarownic, Zbója Kaka i innych postaci z osady średniowiecznej Centrum Tradycji i Turystyki Gór Świętokrzyskich w Bielinach. Na zakończenie spotkania uczestnikom proponowano zajęcia rekreacyjne na trampolinie oraz konkurencje sprawnościowe w formie: strzelania z paintballa do celu, rzut do celu oraz quiz wiedzy o bezpieczeństwie na wsi. W trakcie tych konkurencji uczestnicy zdobywali punkty, a suma punktów stanowiła o nagrodach dla najlepszych oraz upominków i gadżetów dla pozostałych uczestników

konkurencji rekreacyjnych. W dniu 26 lipca 2012 r. podczas spotkania w Łubnicy dzieci odwiedził Wicemarszałek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego który spotkał się z dziećmi i obdarował ich różnymi upominkami promocyjnymi Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach. W trakcie spotkań dla dzieci uczestniczyli także burmistrzowie, wójtowie, radni i przedstawiciele różnych instytucji działających na rzecz rolnictwa i bezpieczeństwa publicznego na wsi.

b/ współpraca ze związkami zawodowymi i społeczną inspekcją pracy

Wskazana jest – w dalszym ciągu – współpraca z organizacjami związkowymi i społeczną inspekcją pracy, które to organy są naturalnym sprzymierzeńcem Państwowej Inspekcji Pracy w zagadnieniach dotyczących ochrony pracy. W 2012 r. ta współpraca układała się wzorowo. Jako przykład należy wskazać ścisłą współpracę z Regionem Świętokrzyskim „Solidarność” Radą Wojewódzka OPZZ, Zarządem Wojewódzkim Porozumienia Związków Zawodowych oraz związkiem zawodowym „Budowlani”. Liczne szkolenia, spotkania czy konferencje to codzienność. W 2012 roku kontynuowano między innymi comiesięczne szkolenia społecznych inspektorów pracy oraz przewodniczących organizacji zakładowych w siedzibie Regionu Świętokrzyskiego Solidarność. Uruchomiono także dwa

razy w miesiącu poradnictwo prawne w siedzibie Zarządu Regionu na prośbę Przewodniczącego Regionu.

Także współpraca z organizacjami pracodawców pracy powinna być w dalszym ciągu kontynuowana i rozwijana w różnych dogodnych formach, bowiem działania zarówno organów nadzoru nad warunkami pracy, jak i pracodawców powinny być ukierunkowane na to, aby człowiek w procesie pracy traktowany był zawsze, jako najwyższa wartość. W 2012 roku współpracowaliśmy między innymi z Lewiatanem, BCC, Staropolską Izbą Gospodarczą oraz z Cechem Rzemiosł Różnych w Kielcach. Były to szkolenia i spotkania.

Bardzo dobrze w 2012 roku układała się także współpraca z Wojewodą Świętokrzyskim, Marszałkiem Województwa, starostami oraz samorządem gminnym. Szczegółowe omówienie setek konkretnych działań przedstawimy w sprawozdaniach w tematach dotyczących współpracy z tymi organami.

Dla skutecznego uzyskania poprawy w zakresie praworządności w stosunkach pracy oraz warunków i bezpieczeństwa pracy, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach w roku 2013 będzie realizował zadania, które sprzyjać będą założonemu celowi:

I tak:

- 1) zadania kontrolno-nadzorcze dotyczyć będą między innymi:
 - analizowania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy

- zgłoszonych do Okręgowego Inspektoratu Pracy,
- kontroli prac budowlanych z uwzględnieniem zagadnień dotyczących prawidłowości zamontowania i odbioru rusztowań fasadowych, a także kontrole dotyczące budowy i remontów dróg;
- przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy w podziemnych zakładach górniczych,
- wzmożonego nadzoru zakładów o wysokiej skali zagrożeń zawodowych,
- realizowania kontroli w zakresie spełniania wymagań minimalnych i zasadniczych dla maszyn do obróbki drewna; oraz dla środków ochrony słuchu,
- kontroli bezpieczeństwa i higieny pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna,
- podejmowania kontroli przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach przemysłu spożywczego,
- prowadzenie kontroli w podmiotach leczniczych,
- kontynuowania kontroli zagadnień dotyczących przestrzegania przepisów o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- prowadzenia kontroli w zakresie dokonywania przez pracodawców ocen ryzyka zawodowego, jako zadania mającego bezpośredni wpływ na poprawę warunków pracy i zapewnienia bezpieczeństwa zatrudnionych,
- kontynuowania kontroli legalności zatrudnienia i innej pracy

- zarobkowej – także przez cudzoziemców,
- prowadzenia kontroli placówek handlowych w szczególności w zakresie przestrzegania przepisów o czasie pracy oraz o ochronie pracy kobiet,
 - kontynuowania kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń związanych ze stosunkiem pracy,
 - prowadzenia kontroli w zakresie zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy. W Okręgu podjęto już działania w tym zakresie skutkujące skierowaniem do sądów kilkunastu powództw o ustalenie istnienia stosunku pracy dla osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych. Już w chwili obecnej można stwierdzić, że będą to trudne sprawy ponieważ spotkaliśmy się w odpowiedziach na pozwy z agresją przedsiębiorców i co może martwić także z negatywnym nastawieniem osób na rzecz których powyższe powództwa wytoczyliśmy. Sprawy sądowe rozpoczynają się w miesiącu lutym 2013 roku.
- 2) kampanie oraz programy edukacyjne i promocyjno-prewencyjne takie jak:
- kampania informacyjno-promocyjna „Zanim podejmiesz pracę”, wyjaśniająca problematykę zawierania umów o pracę, ich rodzajów obowiązków i uprawnień pracowniczych w świetle prawa pracy, a także skutków świadczenia pracy na podstawie umów cywilnoprawnych,
 - program prewencyjny dla średnich i dużych zakładów, obejmujący szkolenia oraz warsztaty i konsultacje dla pracodawców, którzy zadeklarowali udział w programie,
 - kampania informacyjno-promocyjna „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”,
 - kampania informacyjno-promocyjna „Szanuj życie – bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”. W trakcie jej trwania prowadzone będzie doradztwo techniczne podczas wizytacji w gospodarstwach rolnych; organizowane będą szkolenia, prelekcje, konkursy wiedzy dotyczące problematyki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy pracach rolnych,
 - działania prewencyjne dotyczące zagrożeń związanych z nanomateriałami. Polegać one będą na prowadzeniu spotkań szkoleniowych dla podmiotów zainteresowanych problematyką tych zagrożeń,
 - program informacyjno-prewencyjny w budownictwie. Polegać będzie zasadniczo na prowadzeniu szkoleń dla pracodawców, którzy zgłosili chęć udziału w takim programie. Szkolenia dotyczyć będą szerokiej gamy problemów zagrożeń występujących podczas prac budowlanych (stosowany sprzęt, prace na rusztowaniach, prace na wysokości),

- rozbiórkowych i podczas budowy dróg,
- działania prewencyjne w wybranych zakładach branży naftowej. Polegać będą na przekazaniu przedstawicielom przemysłu naftowego listy kontrolnej, która posłuży przedsiębiorcom z sektora naftowego do dokonania samokontroli, a inspektorom pracy do przeprowadzenia działań kontrolno-prewencyjnych w wytypowanych przedsiębiorstwach,
 - program prewencyjny w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez użytkowane maszyny i urządzenia do obróbki drewna,
 - program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”. Będzie to kontynuacja programu edukacyjnego w placówkach zaangażowanych w jego realizację w roku 2012/2013. Akcja skierowana jest do młodzieży szkolnej i akademickiej, podejmującej pracę sezonową. Podejmowane będą różnego rodzaju działania na rzecz edukacji młodzieży szkolnej i akademickiej w zakresie podstaw prawa pracy, w tym przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.
 - program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”. Celem programu adresowanego do pracodawców jest ułatwienie tym podmiotom dostosowanie zakładu do obowiązujących przepisów bhp, poprzez udostępnienie im materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz bieżącą merytoryczną pomoc ze strony inspekcji pracy.
- Program ma zachęcić pracodawców do samodzielnego zapoznania się z wymaganiami stawianymi przez prawo pracy, oraz dostosowania do niego swoich zakładów.
- konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy, a w tym: „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej”, „Prawo pracy dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych”, Najaktywniejszy zakładowy społeczny inspektor pracy”, „Konkurs dla pracowników młodocianych”, „Buduj bezpiecznie”, „Bezpieczne gospodarstwo rolne”, „Bezpieczne lato”,
 - program informacyjno-promocyjny „Ochrona zdrowia w miejscu pracy – ograniczanie negatywnych skutków narażenia na szkodliwe czynniki środowiska pracy”. Program zakłada przeprowadzenie szkoleń, pokazów i konferencji dla podmiotów zainteresowanych problematyką,
- 3) oprócz wyżej wymienionych zadań, realizowane będą także zadania własne przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach takie, jak:
- przestrzeganie przepisów bhp w zakładach zajmujących się wydobywaniem i przeróbką kopalin mineralnych,
 - bezpieczeństwo i higiena pracy przy eksploatacji wózków jezdniowych z napędem silnikowym,

- bezpieczeństwo i higiena pracy w oczyszczalniach ścieków.

Wykonanie wymienionych zadań możliwe będzie między innymi poprzez:

- merytoryczne przygotowanie - wytypowanych do kontroli problemowych - inspektorów pracy do prowadzenia działalności kontrolnej, aby założone zadania mogły być zrealizowane poprawnie, zgodnie z wytycznymi do kontroli i aby uwzględniały zagadnienia istotne dla problematyki ochrony pracy,
- powierzanie kontroli w zakładach o określonej specyfice, inspektorom pracy, którzy posiadającym wykształcenie kierunkowe zgodne lub zbliżone do kontrolowanej problematyki i do profilu prowadzonej przez kontrolowany podmiot działalności,
- kontrole tematyczne powinny być prowadzone na podstawie opracowanych wytycznych przy jednoczesnym zachowaniu maksymalnego pola swobody dla inicjatywy inspektorów pracy. Należy wskazać, że nie zawsze opracowane wytyczne uwzględniają problemy i warunki w jakich funkcjonują wytypowane do kontroli podmioty. Kontrole tematyczne powinny być poprzedzone kontrolami pilotażowymi,
- analizowanie – tam gdzie tego wymaga specyfika prowadzonej produkcji – procesów technologicznych, pod względem zachowania wymogów bezpie-

- czeństwa pracy. Bardzo często procesy technologiczne kryją w sobie różnego rodzaju zagrożenia zawodowe i wypadkowe. Stosowane procesy produkcyjne powinny być znane inspektorowi pracy wytypowanemu do prowadzenia kontroli określonego podmiotu,
- kontynuowanie intensywnego nadzoru nad branżami i zakładami, w których występują największe zagrożenia zawodowe i wypadkowe oraz najwyższa skala naruszeń w sferze prawnej ochrony pracy (wynagrodzenia, czas pracy, budownictwo, przemysł spożywczy, prace w lasach),
- prowadzenie - podczas każdej kontroli - działalności prewencyjnej i promocyjnej, szczególnie w małych zakładach pracy. Taka działalność - wśród pracodawców - może przyczynić się do uzyskania lepszych efektów – w zakresie przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy niż stosowanie środków prawnych, w tym represyjne po planowanych kontrolach tematycznych,
- dalsze aktywizowanie środowiska wiejskiego do przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy zarówno podczas prac polowych, jak i w zagrodach gospodarskich,
- rozwijanie współpracy z innymi organami nadzoru i kontroli oraz instytucjami zajmującymi się problematyką bezpieczeństwa i higieny pracy.

Realizacja przedstawionych założeń pozwoli na bardziej skuteczne i efektywne likwidowanie nieprawidłowości – w zakresie szeroko pojętej ochrony pracy, co powinno przyczynić

się do zachowania wymogów prawa w najbardziej kluczowych zagadnieniach dotyczących praworządności w stosunkach pracy, w tym warunków i bezpieczeństwa pracy.